

Adolf Norrén

ÄLVDALESMÅLET
I DALARNA

ORDBÖJNING OCK SYNTAX

AV

LARS LEVANDER

Inledning.

Redan i nära 300 år har älddalsmålet varit föremål för uppmärksamhet. Alltsedan ANDREAS PRYTZ år 1622 skrev några scener på detta mål i sitt drama *Konung Gustaf Then Första*, ha bröllopskväden ock andra dikter författats på detsamma, grammatikor ha skrivits, ock lexikaliska anteckningar ha gjorts.¹ Under det att de flästa av dessa skrifter måste betraktas som rent diletantmässiga, är det tvänne arbeten som i högsta grad underlätta mödan för den, som vill vetenskapligt behandla älddalsmålet, nämligen CARL SÄVES handskrivna samlingar rörande dalmålet² ock ADOLF NOREENS arbeten över detta mål.³ SÄVES arbete har sin största förtjänst i det oerhört rika ordmaterialet; i avseende på ordböjningsläran måste hans uppgifter ofta betecknas som mindre tillförlitliga, vilket i all synnerhet synes bero därpå, att han vid sina undersökningar ständigt ihågkommit de isländska ock svenska fornspråken ock velat återfinna dessas former i det nutida älddalsmålet.⁴ Genom

¹) Denna äldre litteratur förtecknas av NOREEN, *Inledning till Dalmålet* s. 10 ff. ock *Vårt Språk I*, 173 ff. Till det där uppräknade har jag endast att lägga några bröllopsvärser från 1668, författade av SAMILLE P. ELFVING vid *Iek oppi Biärghults* ock *Meüits de Valloies* bröllop.

²) Dessa samlingar förvaras i Uppsala universitetsbibliotek i flera delar av de Säveska samlingarna, framför allt i R 632. På dessa samlingar grunda sig uppgifterna om dalmålet i SÄVES arbete *De starka verberna i dalskan ock gottländskan*.

³) Sv. landsm. IV. 1—2; [Schenström,] *Öfre Dalarna* 405 ff.

⁴) Så t. ex. har SÄVE ofta i i stället för *e* i ändelser hos långstaviga ord (*straupi*, *andi*, *brustið* i st. f. *straupe*, *ande*, *brusted*); på flere ställen uppges en dat.-plur.-ändelse *-umin*, som ej finnes i målet; i äldv. införes pret. plur. av de starka värben med annan stavvokal än *ing*. (*summum* vi *summo*, *riðum* vi *redo*) — en ålderdomlighet som i värkligheten endast återfinnes i grannmälen.

NOREENS arbete har den fasta fonetiska grundval lagts, utan vilken en vidare behandling av älvdalsmålet vore lönlös ock på vilken även följande avhandling i allt väsentligt bygger. Då mina beteckningar i några fall avvika från NOREENS, beror detta dels därpå, att nya typer inom landsmålsalfabetet tillkommit, så t. ex. *a*, *l*, *u*, dels ock därpå att uttalet — även bland personer från samma by — visar högst betydliga skiftningar. Detta, som jag haft rika tillfällen att iakttaga under mitt fleråriga arbete med Åsenmålet, har gjort, att jag ej ansett det lämpligt att lägga en eller ett fåtal meddelares uttal till grund för mina uppgifter, utan alltid sökt återgiva det uttal, som är det vanliga bland äldre personer,¹ varvid hänsyn främst tagits till sådana, vilkas föräldrar ock farföräldrar varit födda inom byn. Det har nämligen genom närmare undersökningar visat sig, att en språklig nyhet, som — exempelvis genom giftermål utom byn — inkommit i en släkt, envist stannat kvar inom densamma under flera generationer.

Den enda avsevärdare nyheten i beteckningssättet vid jämförelse med NOREENS ordlista över dalmålet är den, att beteckning av akcenten införts. Tecknet ' användes för akc. 1, tecknet ' för akc. 2 ock tecknet ' för jämvikts- (»ligevägts») akcenten i kortstaviga ord²; tecknet ' betecknar semifortis.

Mina undersökningar av ordböjningsläran ha ej omfattat hela älvdalsmålets område, utan endast det i Älvdalens socken talade folkspråket; målen i Vämhus ock Bonäs, som vanligen brukas räknas till älvdalsmålet, ha uteslutits, då de uppvisa så betydande avvikelser, att de lämpligen kunna behandlas såsom ett mål för sig. Av de älvdalska bymälen har målet i byn Åsen, såsom varande det nästan i alla avseenden mäst typiskt utbildade ock bäst bevarade, underkastats den grundligaste behandlingen. Vid början av mina undersökningar härstädes har jag haft synnerligen god nytta av SÄVES ock NOREENS ovan nämnda arbeten; dock bör det nämnas, att den alldeles över-

¹) Så t. ex. förekomma visserligen de av NOREEN observerade ljuden *d* (för *l*) ock *ö* (för *v*) sporadiskt bland äldre personer i Åsen; men som *l* ock *v* äro vida vanligare, tecknar jag alltid *laka* 'leka', *övud* 'huvud' etc.

²) Angående denna akcent se NOREEN hos Kock, Sv. akc. II, 402 f. Tecknet ' har införts på förslag av prof. NOREEN.

vägande delen av materialet samlats genom dagligt umgänge med befolkningen under flera år, dels hemma i byn, dels i fäbodrar, på myrslätter, i timmerkojor etc. Ordböjningsläran för Åsenmålet, som vilar på ett lexikaliskt material av omkr. 11,500 ord, upptar också det största utrymmet i den följande framställningen; de övriga bymälens viktigaste avvikelser från detta mål anföras i noter under sidorna. Redogörelsen för dessa avvikelser gör ingalunda anspråk på fullständighet; att en sådan varit omöjlig att uppnå, inses lätt, då det gällt en undersökning av målen i 20 olika byar. Endast ett mål har lemnats oundersökt, nämligen målet i socknens centralby, Östmyckeläng, detta dels emedan detta mål i huvudsak ligger till grund för NOREENS anteckningar ock sålunda redan blivit föremål för en grundlig undersökning, dels emedan det på grund av järnvägsstationens närhet ock därmed följande starka inflyttning av främmande element numera torde erbjuda föga av intresse. Men icke håller alla de övriga byarna återfinnas i den följande framställningen; det har nämligen under undersökningarna visat sig, att målen i flera byar förete så stora överensstämmelser, att det syntes lämpligast att avskilja 12 bymål ock göra dem till föremål för en något grundligare behandling.¹ Dessa tolv typbymål äro de i byarna Åsen, Brunsbärg, Loka, Klitten, Näset, Gåsvarv, Blybärg, Garbärg, Karlsarvet, Västmyckeläng, Väsa ock Evetsbärg. De flästa av dessa bymål talas endast i en by; med byn Näset överensstämmer dock i de flästa avseenden en grupp av jämförelsevis lågt liggande byar vid ock i närheten av Nässjön, nämligen Liden, Kittan, Rot ock Holen, med Gåsvarv den norr därom liggande lilla byn Mjågen, med Karlsarvet den nära angränsande byn Månsta, med Västmyckeläng Kätilla ock med Evetsbärg Dysbärg.² Därmed vill jag alls ej ha sagt, att överensstämmelsen i dessa fall är fullständig, tvärtom kan ett vant öra med lätthet urskilja, om en person är t. ex. från Evetsbärg eller Dysbärg; men skiljaktigheterna gälla huvudsakligen ljudläran, framför allt den musikaliska akcenten eller,

¹) Nedanstående uppgifter torde vinna i intresse, om karta användes. Sådan finnes t. ex. i NOREENS Ordlista över dalmålet.

²) Befolkningen i Älvdalens s. k. finnmark, en avlägsen bygd i nv. delen av socknen, har i sen tid flyttat ut från den övriga socknen, huvudsakligen från byarna vid västra stranden av Dalälven.

som den av folket kallas, »dialekten», i vida mindre grad form-läran, ehuru även inom denna olikheter visst ej saknas.

Syntaxen vilar uteslutande på uppteckningar från byn Åsen, ock, såsom i rubriken antydes, har det ingalunda varit min avsikt att åstadkomma en fullständig syntax för detta mål. Dels skulle, så vitt jag förstår, uppteckningsarbetet för en dylik kräva minst ett årtionde¹, dels hade det för den, som vill åstadkomma en fullständig svensk dialektsyntax, varit nödvändigt att företaga en hel del principiella syntaktiska utredningar, ock jag har ingalunda ansett mig äga varken tid eller kompetens till ett dylikt mycket krävande arbete. Föreliggande avhandling bör alltså endast betraktas som ett första försök att behandla en detalj inom detta hittills försummade område av svensk dialektologi genom att ge några spridda notiser angående en ålderdomlig dialekts syntax.

Den största svårigheten både vid insamlandet ock ordnandet av materialet har helt naturligt legat däri, att så gott som intet arbete förut gjorts inom de skandinaviska dialekternas syntax. Dock må det erkännas, att förf. haft synnerligen god nytta av den syntaktiska avdelningen av IVAR AASENS klassiska arbete *Det norske folkesprogs grammatik* (1848). I uppställningen har jag i mycket följt FALK-TORP, *Dansk-norskens syntax* (1900), ock NYGAARD, *Norren syntax* (1906); till en viss grad har dock det insamlade materialet här, liksom då det gällt ordböjningsläran, så att säga ordnat sig självt.

Slutligen bör det för fullständighetens skull nämnas, att äldvalsmålet redan tidigare underkastats syntaktisk behandling, nämligen av O. U. ARBORELIUS i hans *Conspectus grammatices linguae dalekarlicæ* II (1822), där ss. 6—11 ägnas åt syntaxen; de få sidorna vimala dock av fel², varjämte största delen av de meddelade äldvalska fraserna otvetydigt göra intryck av att vara författade i studerkammaren ock ej upptecknade efter be-folkningens dagliga, otvungna samtal.

¹) Jämföras kan, att en framstående tysk dialektsyntaktiker, OSCAR WEISE, arbetat på sin *Syntax der Altenburger Mundart* i tio år.

²) T. ex. öxä kalln i st. f. öxä kallem mannens yxa, um qvåldum i. st. f. um qvålda om kvållarna.

Föreliggande avhandling, som vilar på anteckningar om äldvalsmålet gjorda under åren 1904—1908, är icke ett i strängare mening vetenskapligt arbete, utan bör snarast be-tecknas såsom en materialsamling. Författaren har endast ställt som sin uppgift att i korthet redogöra för målets formlära (ord-böjning ock syntax), utan att försöka några som helst förkla-ringar av de meddelade språkföreteelserna. Avsikten hade från början varit att samtidigt publicera även en etymologisk ljud-lära, men av flera skäl har det befunnits lämpligt att ej bringa denna plan till utförande. Dels har en annan författare f. n. under utarbetande en vidlyftig ljudlära över det ganska när-stående Orsamålet, dels har också under undersökningens gång det morfologiska ock syntaktiska materialet visat sig vara så vidlyftigt ock delvis så egenartat, att jag trott mig bättre tjäna den svenska landsmålsforskningen genom att någorlunda full-ständigt meddela detta material än genom att framställa alle-handa etymologier, vilka ju i de flästa fall vore mera eller mindre osäkra — detta särskilt i betraktande därav, att de nord-skandinaviska dialekterna ännu äro tämligen ofullständigt ut-forskade. Bristen på ljudlära i detta arbete över äldvalsmålet torde vara desto mindre kännbar, som målets ljudsystem redan förut är känt i sina huvuddrag, detta i all synnerhet genom NOREENS arbeten över detsamma.

Jag begagnar detta tillfälle att framföra min tack dels till min lärare, professor ADOLF NOREEN, som haft vänligheten låna mig sina handskrivna anteckningar rörande äldvalsmålet, dels till Dala Fornminnesförening, som genom frikostigt understöd visat sitt intresse för dessa undersökningar.

Att namngiva alla mina äldvalska meddelare bleve för vid-lyftigt; vad särskilt byn Åsen beträffar, skulle det bli i det närmaste detsamma som att uppräknas byns hela befolkning. Jag inskränker mig därför till att på detta sätt betyga dem alla min tacksamhet för många års gott samarbete.

Åsen, Älvdalen 1 oktober 1908.

ORDBÖJNING.

SUBSTANTIVEN.

A. Maskulina.

Deklination I: best. sg. dat. *-əm*, best. pl. nom. *-ar*.

Paradigm a: *kal* karl.

	obest.	best.
§ 1. sg. nom.	<i>kal</i>	<i>kaln</i>
gen.	<i>kālas</i>	<i>kālēmas</i>
dat.	<i>kāla</i>	<i>kālēm^a</i>
ack.	<i>kal</i>	<i>kaln</i>
pl. nom.	<i>kālar</i>	<i>kālar^b</i>
gen.	—	<i>kālūmas</i>
dat.	<i>kālūm</i>	= obest.
ack.	<i>kāla</i>	<i>kālā^c</i>

§ 2. Denna flexionstyp följa de allra flesta långstaviga maskulina, som ändas på konsonant¹, alltså t. ex.

	best. sg. nom.	best. sg. dat.	best. pl. nom.
<i>kāmb</i> kam	<i>kāmbən</i>	<i>kāmbəm</i>	<i>kāmbar</i>
<i>gārd</i> gård	<i>gārdn</i>	<i>gārdəm</i>	<i>gārdar</i>
<i>uārtōbd</i> ängsull	<i>uārtōbdn</i>	<i>uārtōbdəm</i>	<i>uārtōbdar</i>
<i>sōð</i> får	<i>sōn</i>	<i>sōðəm</i>	<i>sōðar</i>

a) Evetsbärg *kālūm*.

b) En från obest. pl. nom. skild best. form finnes, utom i Åsen, i Brunsbärg: *kālar*, Loka: *kālær*, Karlsarvet: *kālær*, Västmyckeläng: *kālar*, Väsa: *kālær*. Alla de övriga typbymålen ha best. form = obest., alltså *kālar* karlarna.

c) Som nasalvokaler saknas i Garbärgsmålet, blir best. pl. ack. här lika med obest., alltså *kāla* karlarna.

¹) Undantag se §§ 3—8, 14—17, 24—25.

<i>mæð</i> med	<i>mæ̃n</i>	<i>mæ̃ðem</i>	<i>mæ̃ðar</i>
<i>brud</i> brodd	<i>brúðn</i>	<i>brúðem</i>	<i>brúðar</i>
<i>mærd</i> mjarde	<i>mæ̃rdn</i>	<i>mæ̃rdem</i>	<i>mæ̃rdar</i>
<i>sfsaf</i> chef	<i>sfsáfem</i>	<i>sfsáfem</i>	<i>sfsáfem</i>
<i>áril</i> eldpall	<i>árlin</i>	<i>árlém</i>	<i>árlar</i>
<i>gúæsíl</i> phoxinus	<i>gúæsíln</i>	<i>gúæsílem</i>	<i>gúæsílar</i>
<i>mal</i> mal (tinea)	<i>maln</i>	<i>malém</i>	<i>malar</i>
<i>myæll</i> boll	<i>myæln</i>	<i>myælem</i>	<i>myælar</i>
<i>pútil</i> butelj	<i>pútiln</i>	<i>pútilem</i>	<i>pútilar</i>
<i>tjöl</i> tå-il ¹	<i>tjölín</i>	<i>tjölém</i>	<i>tjölár</i>
<i>bitil</i> bett på betsel	<i>bitiln</i>	<i>bitilem</i>	<i>bitilar</i>
<i>týðypl</i> gettjuder	<i>týðypln</i>	<i>týðyplem</i>	—
<i>aksám</i> examen	<i>aksámæn</i>	<i>aksámæm</i>	—
<i>óm</i> halm	<i>ómæn</i>	<i>ómæm</i>	—
<i>byæn</i> björn	<i>byæn</i>	<i>byænem</i>	<i>byænar</i>
<i>áksyæn</i> auktion	<i>áksyæn</i>	<i>áksyænem</i>	—
<i>gnauþ</i> bärgklint	<i>gnauþæn</i>	<i>gnauþem</i>	<i>gnauþar</i>
<i>buær</i> bäver	<i>buærn</i>	<i>buærem</i>	<i>buærar</i>
<i>búætý</i> botten	<i>búætý</i>	<i>búætýem</i>	<i>búætýnar</i>
<i>kámär</i> ² kammare	<i>kámärn</i>	<i>kámärem</i>	—
<i>kasár</i> kasärn	<i>kasárn</i>	<i>kasärem</i>	—
<i>kúpar</i> ³ koppar	<i>kúparn</i>	<i>kúparem</i>	—
<i>lúkur</i> ⁴ foghyvel	<i>lúkurín</i>	<i>lúkurem</i>	<i>lúkurar</i>
<i>stákär</i> stackare	<i>stákärn</i>	<i>stákärem</i>	<i>stákärar</i>
<i>bráks</i> braxen	<i>bráksn</i>	<i>bráksæm</i>	<i>bráksar</i>
<i>fúæs</i> fors	<i>fúæsín</i>	<i>fúæsæm</i>	<i>fúæsar</i>
<i>lúlsjýll</i> grindskyttel	<i>lúlsjýllín</i>	<i>lúlsjýllem</i>	<i>lúlsjýllar</i>
<i>tjöl</i> tåtel	<i>tjölín</i>	<i>tjölém</i>	<i>tjölár</i>
<i>buæst</i> borste	<i>buæstn</i>	<i>buæstem</i>	<i>buæstar</i>
<i>ást</i> häst	<i>ástn</i>	<i>ástæm</i>	<i>ástar</i>
<i>fúæt</i> fot	<i>fúætín</i>	<i>fúætæm</i>	<i>fúætar</i>

¹) Så kallas den del av fotbladet, som ligger närmast bakom varje tå, t. ex. *lúltjölín* bakom lilltån.

²) Det vanligaste ordet för kammare är *kúvi*; *kámärn* förekommer emellertid som gårdsnamn i Åsen.

³) På samma sätt böjes *pipar* peppar.

⁴) På samma sätt böjas talrika andra ord på *-ur*, t. ex. *másur* masur, *múlduætúr* mullvad, *sfsútur* ett laggvärktyg; ordet *týæður* tjädertupp böjes alternativt efter par. d, alltså dat. *týæðrem* etc.

<i>ǰzast</i> gäst	<i>ǰzástn</i>	<i>ǰzástem</i>	<i>ǰzástar</i>
<i>putrát</i> porträtt	<i>putrátín</i>	<i>putrátæm</i>	<i>putrátar</i>
<i>uæt</i> vante	<i>uætín</i>	<i>uætæm</i>	<i>uætár</i>
<i>kov</i> kalv	<i>kóvæn</i>	<i>kóvæm</i>	<i>kóvar</i>

Ann. 1. De ord, som i best. sg. nom. ha ändelsen *-æn*, ha i best. sg. ack. *-ín*, alltså t. ex. *kámþín* kammen, *ómín* halmen, *skráuvín* skorstenen^a.

Ann. 2. Någon gång får man av äldre personer höra best. pl. dat. på *-uma*, t. ex. *ástuma* hästarna, *káluma* karlarna.

Ann. 3. Endast i plur. förekomma talrika hithörande substantiv, t. ex. *fúæráldrar* föräldrar¹, *masámnsar* folket i Mattshansgården, *páiggær* pängar, *súsnar* folket i Susigården, *ósar* byn Åsen (eg. = åsar), *sáurkálár* rumex.

Ann. 4. Oböjligt i sing. är *gúky* gök, t. ex. *ar-ó u-gúky* *ýæper* hör, hur göken gal! (men t. ex. obest. pl. aek. *gúkua*, best. pl. nom. *gúkuar*).

Ann. 5. Orden *stæn* sten ock *tæn* ten ha i obest. sg. nom. ack. biformerna *stæ*, *tæ*, som någon gång höras i äldre personers språk.

Paradigm b: *uarg* varg.

	obest.	best.
§ 3. sg. nom.	<i>uarg</i>	<i>uargæn^b</i>
gen.	—	<i>uargæmas</i>
dat.	<i>uargza</i>	<i>uargæm</i>
ack.	<i>uarg</i>	<i>uargzín</i>

Plur. bildas i enlighet med par. a, alltså *uargær* vargar, *uargar* vargarna etc.

§ 4. Denna flexionstyp följa långstaviga mask., som ändas på *k*, *l*, *g* med föregående konsonant, g, alltså t. ex.

	best. sg. nom.	best. sg. dat.	best. pl. nom.
<i>bærgk</i> bänk	<i>bærgkæn</i>	<i>bærgnsæm</i>	<i>bærgkar</i>
<i>poyk</i> pojke	<i>póykæn</i>	<i>póyjsæm</i>	<i>póykar</i>

a) Denna skillnad mellan best. nom. ock ack. göres endast i Åsen; alla övriga bymål ha även i nom. *kámþín* kammen, *knáuvín* kniven etc.

b) En från best. ack. skild nom. finnes, ntom i Åsen, i Karlsarvet: *uargín* vargen, *mákin* masken, Västmyckelång: *drárggín* drängen, *póykín* pojken; Evetsbärg: *dýrggín* spindeln. Alla övriga bymål ha nom. = ack., t. ex. Blybärg: *drárggín* drängen, Klitten: *bærgnsín* bänken.

¹) Obest. ack. *fúæráldar*.

ok hök	ókæn	òjsem	òkar
mak mask	mákæn	májsem	mákar
dýærg spindel	dýærgæn	dýærdzæm	dýærgar
uærg vinge	uærgæn	uærdzæm	uærgar
kag (dricks)kagge	kágæn	kádzæm	kágar
mug mygga	múgæn	múdzæm	múgar
uæg vigg	uægæn	uædzæm	uægar

Anm. 1. Orden på -ægg ock -ugg sakna ändelsen -a i best. pl. ack., alltså t. ex. *kásugg* skinnpälisar, *pånugg* pänningar, *ryæmugg* rymlingar.

Paradigm c: bög skinsäck.

	obest.	best.
§ 5. sg. nom.	bög	bögæn*
dat.	böa	böæm ^b
ack.	bög	böñ
pl. nom.	bögar	bögar
dat.	bögum	= obest.
ack.	böa	böa

§ 6. Denna flexionstyp följa mask., som ändas på g med föregående vokal; utom bög ha såsom sådana antecknats följande ej sammansatta ord:

büæg bog	büægæn	büæm	büægar
dæg dag	dægæn	dæm	dægar
dæg deg	dægæn	dæm	dægar
læg vätska; lex	lægæn	læm	—
mæg ¹	mægæn	mæm	—
mög måg	mögæn	möm	mögar
plüæg plog	plüægæn	plüæm	plüægar
rug råg	rügæn	rüm	—
skuæg skog	skuægæn	sküæm	skuægar
tæg åkerlapp	tægæn	tæm	tægar

- a) En från best. ack. skild nom. finnes, utom i Åsen, endast i Evetsbärg, som har nom. *bögum*, ack. *bön*. Alla övriga bymål ha nom. = ack. *böñ*.
b) Best. dat. Gåsvarv *böæm*, Blybärg *böæm*, Garbärg *böæm*.

¹) jordras i älvrink. Best. f. förekommer även såsom bynamn i Älvdalen, t. ex. *qn-bjögza sud-q-mæm* han bor i Mjågen.

trüæg snöska	trüægæn	trüæm	trüægar
tog talg	tógæn	töm	—
ug håg	ügæn	üm	—
uæg väg	uægæn	uæm	uægar
uog var i ögonhåren	uógæn	—	—

Anm. 1. Av de kortstaviga *dæg* dag ock *uæg* väg heter pl. dat. *dægum*, resp. *uægum*; obest. pl. ack. av *dæg* heter *dögo* (best. *dögq*), av *uæg* däremot regelbundet *uæa*¹.

Anm. 2. Observeras bör, att flera hithörande ord bibehålla g genomgående i plur., alltså t. ex. *büægar*, *büægar*, *büægum* etc. (se ovan).

Paradigm d: fúgal fågel.

	obest.	best.
§ 7. sg. nom.	fúgal	fúgaln
dat.	fúgal	fúglæm
ack.	fúgal	fúgaln
pl. nom.	fúglar	fúglar
dat.	fúglum	= obest.
ack.	fúgal	fúglq

§ 8. Denna flexionstyp följa sådana två- eller flerstaviga mask., som synkopera ultimas vokal, t. ex.

dymbal nara	dymbaln	dymbæl	dymblar
gåfal gaffel	gåfaln	gåflæm	gåflar
pjædzal knyte	pjædzaln	pjædzæl	pjædzlar
suæmæn sömn	suæmæn	suæmnæm	—
üægn ugn	üægn	üænæm	ügnar
uæugnæn vagn	uæugnæn	uæugnæm	uæugnar
uítar vinter	uítarn	uítæm	uítar
ävrl höhåvel	ävrln	ävrlæm	ävrlar
fétl bärrem	fétln	fællæm	fællar
iml himmel	imln	imblæm	—
kétl kittel	kétln	kællæm	kællar ^a

- a) I Klitten visa hithörande ord med jämviktsaccent den avvikelsen, att best. sg. nom. ack. får huvudton på ultima ock lång ultimavokal, alltså t. ex. *kétl*, men *katln*, *njfsyl*, men *njfsyln*.

¹) Jfr sms. *dögumæ* dagjämnig, *uægofsyl* vägska.

<i>skåjsyl</i> skånk	<i>skåjsyln</i>	<i>skåkləm</i>	<i>skåklar</i>
<i>åksul</i> julaxel	<i>åksuln</i>	<i>åksləm</i>	<i>åkslar</i>
<i>ðkul</i> ankel ¹	<i>ðkuln</i>	<i>ðkləm</i>	<i>ðklar</i>
<i>krýjsyl</i> krokig kvist	<i>krýjsyln</i>	<i>krýkləm</i>	<i>krýklar</i>
<i>nýjsyl</i> nyckel ²	<i>nýjsyln</i>	<i>nýkləm</i>	<i>nýklar</i>
<i>tùærdyvyl</i> tordyvel	<i>tùærdyvyln</i>	<i>tùærdyvlem</i>	<i>tùærdyvlar</i>
<i>sómor</i> sommar	<i>sómorn</i>	<i>sýmbrəm</i>	<i>sýmbrar</i>
<i>ómor</i> hammare	<i>ómorn</i>	<i>ámbrəm</i>	<i>ámbrar</i>

Ann. 1. Ändelsen *-a* i obest. pl. ack. undvikes alltid, alltså t. ex. *ámbar* kamrar, *kátul* kittlar, *sýmbar* somrar, *uáugan* vagnar, *ðkal* anklar.

Ann. 2. Om uttr. såsom *uútras* i *vintras* se syntaxen.

§ 9. Oregelbunden böjning ha följande ord, tillhörande dekl. I:

<i>kåqmān</i> namne	<i>kåqmān</i>	<i>kåqmānam</i>	<i>kåqmānar</i>
<i>mān</i> man	<i>mān</i>	<i>mānam</i>	<i>mānar</i>
<i>mörgun</i> morgon	<i>mörgun</i>	<i>mānam</i>	<i>mānar</i>

Oregelbundet i så måtto, att det har ack. I i plur., är — utom de ovannämnda *pårggar* pengar ock *mān* man — även *uēn* vän, pl. *uēnar*.

Deklination II: best. sg. dat. *-ym*, best. pl. nom. *-ir*.

Paradigm: *sm̄ð* smed.

§ 10.	obest.	best.
sg. nom.	<i>sm̄ð</i>	<i>sm̄y</i>
gen.	[<i>sm̄s</i>] ³	<i>sm̄ðymas</i>
dat.	<i>sm̄ðr</i>	<i>sm̄ðym</i>
ack.	<i>sm̄ð</i>	<i>sm̄y</i>
pl. nom.	<i>sm̄ðir</i>	<i>sm̄ðir</i>
gen.	—	<i>sm̄ðymas</i>
dat.	<i>sm̄ðum</i>	= obest.
ack.	<i>sm̄ðr</i>	<i>sm̄ðr</i>

§ 11. Denna flexionstyp följa de allra flesta kortstaviga mask., som ändas på konsonant⁴; följande ha antecknats⁵:

¹) Jfr sms. *ðkalknāul* fotknöl.

²) Jfr sms. *nýkalsjipa* nyckelknippan.

³) Endast såsom gårdsnamn i Åsen.

⁴) Undantag anföres § 6, ann. 1.

⁵) Här anföres dock ej en stor mängd sms. ord, som ha något av de nedanstående orden till senare sms.-led.

<i>ar</i> ¹	<i>arn</i>	<i>árym</i>	<i>árir</i>
<i>buæð</i> kvinnolivstykke	<i>búæy</i>	<i>búæðym</i>	<i>búæðir</i>
<i>bòtstæð</i> båtstad ²	<i>bòtstāy</i>	<i>bòtstāðym</i>	<i>bòtstāðir</i>
<i>dal</i> dal ³	<i>dāln</i>	<i>dālym</i>	<i>dālar</i>
<i>bārfr̄ð</i> förstukvist	<i>bārfr̄y</i>	<i>bārfr̄ðym</i>	<i>bārfr̄ðir</i>
<i>fr̄ð</i> fred	<i>fr̄y</i>	<i>fr̄ðym</i>	—
<i>id</i> id (leuciscus)	<i>iy</i>	<i>idym</i>	<i>idir</i>
<i>kuð</i> buk	<i>kuyn</i>	<i>kuðym</i>	<i>kuðir</i>
<i>jsyæ</i> köl; ödemark	<i>jsyæln</i>	<i>jsyælym</i>	<i>jsyælar</i>
<i>l̄ð</i> led	<i>l̄y</i>	<i>l̄ðym</i>	<i>l̄ðir</i>
<i>l̄t</i> garnfärg	<i>l̄ty</i>	<i>l̄ty</i>	—
<i>l̄ot</i> åker ⁴	<i>l̄otn</i>	<i>l̄otym</i>	<i>l̄otir</i>
<i>māt</i> mat	<i>māty</i>	<i>mātym</i>	—
<i>mōnāð</i> månad ⁵	<i>mōnāy</i>	<i>mōnāðym</i>	<i>mōnāðir</i>
<i>rōv</i> rävs ⁶	<i>rōvān</i>	<i>rōvym</i>	<i>rōvir</i>
<i>s̄ð</i> sed	<i>s̄y</i>	<i>s̄ðym</i>	<i>s̄ðir</i>
<i>snor</i> snor	<i>snory</i>	<i>snorym</i>	—
<i>stav</i> stav (i laggkärl)	<i>stāvān</i>	<i>stāvym</i>	<i>stāvir</i>
<i>syn</i> son ⁷	<i>syn</i>	<i>synym</i>	<i>synir</i>
<i>uēv</i> väv	<i>uēvān</i>	<i>uēvym</i>	<i>uēvir</i>
<i>ūð</i> ved ⁸	<i>ūyn</i>	<i>ūðym</i>	—

Ann. 1. Alternativt efter dekl. I böjas *ðr̄æð* ock *m̄ys̄æð*, alltså best. pl. ack. *ðr̄æðy* eller *ðr̄æðy*. — Ordet *bak* bak har sg. dat. enligt dekl. I, alltså best. *bājsēy*, men plur. enligt dekl. II, alltså obest. best. pl. uom. *bājsyr*. Orden *bak* ock *dal* ha i pl. ack. alternativt ändelsen *-o*, alltså obest *bōko*, best. *dāl̄y* eller *dōl̄y*.

Ann. 2. Ordet *stæð* stad är i sg. regelbundet, men plur. böjes sålunda:

	obest.	best.
nom.	<i>stāðer</i>	<i>stāðrar</i>
dat.	<i>stāðrym</i>	= obest.
ack.	<i>stāðer</i> l. <i>stāðr</i>	<i>stāðra</i>

Även pl. *būækstāvrar* bokstäverna höres i yngre personers tal vid sidan av det vanligare *būækstāvir*.

¹) stengrund i vattendrag ²) Jfr ann. 2.

³) Jfr sms. *dōlom̄yūks* skämtes. för älvdaling.

⁴) Jfr sms. *lōtar̄ēndy* änden av åkeru, *lōtar̄yān* åkerren. Ordet bör ej förväxlas med *l̄ot* f. bete på slagen mark.

⁵) Så ock övriga tvåstaviga ord på *-æð*, t. ex. *mārknāð* marknad, *m̄ys̄æð* talgmes, *ðr̄æð* laxöring.

⁶) Jfr sms. *rōvosāks* rävsax. ⁷) Jfr sms. *s̄ynakynō* sonhustru.

⁸) Jfr sms. *ūidol̄yūk* trälock.

Deklination III: best. sg. dat. -qm, best. pl. nom. -ar.

Paradigm a: *ùksa* oxe.

§ 12.	obest.	best.
sg. nom.	<i>ùksa</i>	<i>ùksn</i>
gen.	—	<i>ùksqmas</i>
dat.	<i>ùksa</i>	<i>ùksqm</i>
ack.	<i>ùksa</i>	<i>ùksqn</i>
pl. nom.	<i>ùksar</i>	<i>ùksar</i>
gen.	—	<i>ùksqmas</i>
dat.	<i>ùksqm</i>	= obest.
ack.	<i>ùksa</i>	<i>ùksq</i>

§ 13. Denna flexionstyp följa alla två- eller flerstaviga mask., som ändas på -a, t. ex.

<i>ståba</i> stubbe	<i>ståbqn</i>	<i>ståbqm</i>	<i>ståbar</i>
<i>ända</i> andedräkt	<i>ändqn</i>	<i>ändqm</i>	—
<i>brända</i> älg	<i>brändqn</i>	<i>brändqm</i>	<i>brändar</i>
<i>ända</i> ände	<i>ändqn</i>	<i>ändqm</i>	<i>ändar</i>
<i>klöda</i> klåda	<i>klödqn</i>	<i>klödqm</i>	—
<i>linda</i> (barn-)linda	<i>lindqn</i>	<i>lindqm</i>	<i>lindar</i>
<i>linda</i> vårull	<i>lindqn</i>	<i>lindqm</i>	—
<i>nämnda</i> nämndeman	<i>nämndqn</i>	<i>nämndqm</i>	<i>nämndar</i>
<i>nöyda</i> stockeld	<i>nöydqn</i>	<i>nöydqm</i>	<i>nöydar</i>
<i>ståda</i> städ	<i>stådqn</i>	<i>stådqm</i>	<i>stådar</i>
<i>llugga</i> manlig kusin	<i>lluggqn</i>	<i>lluggqm</i>	<i>lluggar</i>
<i>skuga</i> skugga	<i>skugqn</i>	<i>skugqm</i>	—
<i>böka</i> backe	<i>bökqn</i>	<i>bökqm</i>	<i>bökar</i>
<i>därka</i> liten myr	<i>därkqn</i>	<i>därkqm</i>	<i>därkar</i>
<i>stjuka</i> stjälk	<i>stjüqkqn^a</i>	<i>stjüqkqm</i>	<i>stjüqkar</i>
<i>göla</i> galla; gallblåsa	<i>gölqn</i>	<i>gölqm</i>	—
<i>skåula</i> skola	<i>skåulqn</i>	<i>skåulqm</i>	<i>skåular</i>
<i>tula</i> trädtopp	<i>tülqn</i>	<i>tülqm</i>	<i>tular</i>
<i>blöma</i> blomma	<i>blömqn</i>	<i>blömqm</i>	<i>blömar</i>
<i>läma</i> sopkvast	<i>lämqn</i>	<i>lämqm</i>	<i>lämar</i>
<i>jäna</i> hjärna	<i>jänqn</i>	<i>jänqm</i>	—
<i>tjana</i> tjärn	<i>tjänqn</i>	<i>tjänqm</i>	<i>tjänar</i>

a) Karlsarvet, Västmyckeläng, Evetsbärg ha best. sg. nom. *rälqn* hunden, alla övriga byar *rälqn*, *stjüqfjn^a* etc.

<i>tupa</i> tupp	<i>tüpqn</i>	<i>tüpqm</i>	<i>tüpar</i>
<i>ära</i> harr (thymallus)	<i>ärqn</i>	<i>ärqm</i>	<i>ärar</i>
<i>üqra</i> orre	<i>üqrn</i>	<i>üqraqm</i>	<i>üqrar</i>
<i>åsa</i> bröd av agnar	<i>åsn</i>	<i>åsqm</i>	—
<i>däsa</i> spene	<i>däsn</i>	<i>däsqm</i>	<i>däsar</i>
<i>fälsa</i> fjärdingsman	<i>fälsqn</i>	<i>fälsqm</i>	<i>fälsar</i>
<i>kåsa</i> kassa	<i>kåsn</i>	<i>kåsqm</i>	—
<i>kåsa</i> löpe	<i>kåsn</i>	<i>kåsqm</i>	—
<i>sköta</i> skört; snibb	<i>skötqn</i>	<i>skötqm</i>	<i>skötar</i>
—	<i>än¹</i>	<i>änqm</i>	—
<i>döa</i> dy	<i>döqn</i>	<i>döqm</i>	—

Ann. 1. Denna flexionstyp följa också sådana mask., vilkas senare sms.-led är ett ord av typen *ùksa* ock som på grund av sms. bortkasta ändelsen -a i obest. sg. nom. Den ändelselösa formen förekommer dessutom i obest. sg. dat. ack. ock i obest. pl. ack., t. ex. *llüqks* liten oxe, *törnbusk* *skinnkjöl* (best. dat. *fjüqllqm*; jfr *fjüqlla* kjöl), *töltül* talltopp, *ülovllüqg* kusin Olov. Närmast hit hör också *åbülqer* aborre (dat. *åbülqraqm*).

Ann. 2. Avvikande i sg. nom. äro: *bisküp* biskop (best. sg. nom. *bisküpqn*, gen. *bisküpqmas*, dat. *bisküpqm*, ack. *bisküpqn*); *gubbn* gubben (= min äkta man², dat. *gubqm* etc.); *prüqst* prost (best. sg. nom. *prüqstqn*, dat. *prüqstqm*, ack. *prüqstqn*).

Ann. 3. Oregelbundet i plur. är *büqnda* bonde:

	obest.	best.
pl. nom.	<i>büqndrar</i>	<i>büqndrar</i>
gen.	—	<i>büqndrymas</i>
dat.	<i>büqndrym</i>	= obest.
ack.	<i>büqndar</i>	<i>büqndraq</i>

Ann. 4. Vid sidan av ändelsen -qn i best. sg. nom. förekommer lika ofta, även hos äldre personer, -jn, t. ex. *läqmjn*, *stjüqfjn^a*.

Paradigm b): *sälal* sedel.

§ 14.	obest.	best.
sg. nom.	<i>sälal</i>	<i>sälaln</i>
dat.	<i>sälal</i>	<i>sälalqm</i>

a) Alla bymälen utom Åsenmålet ha endast ändelsen -jn i nom., t. ex. *ståbjn*, *blömqjn*.

¹) Årsjön i nv. Älvdalen.

²) Gubbe = 'gammlig man' heter *gamkal*.

2—09535. Levander, Älvdalsmålet.

	obest.	best.
sg. ack.	såzal	såzlan l. såzaln
pl. nom.	såzlar	såzlar
dat.	såzlum	= obest.
ack.	såzal	såzla

§ 15. Enligt denna flexionstyp böjas ett stort antal två- eller flerstaviga mask., som ändas på konsonant; nämnas kan, att en stor del av dem i rspr. motsvaras av ord av typen 'oxe'. Exempel äro:

ågar havre	ågar ⁿ	ågr ^{am}	—
ånder kort högerskida	ånder ⁿ	ånder ^{am}	ånder ^{ar}
knä ^u ackal knoge	knä ^u ackaln	knä ^u acklam	knä ^u acklar
läudar kvarnlave	läudar ⁿ	läudar ^{am}	läudar ^{ar}
nåval navel	nåvaln	nåval ^{am}	nåval ^{ar}
nóvor navare ¹	nóvor ⁿ	náv ^{ram}	náv ^{rar}
någal nagel	någaln	någl ^{am}	någl ^{ar}
styg ^l distel	styg ^l ln	styg ^l lam	styg ^l lar
styg ^{en} stubbe	styg ^{en}	styg ⁿ am	styg ⁿ ar
ymbal humle	ymbaln	ymb ^{lam}	—

Paradigm c: *dùk^tar* läkare.

§ 16.	obest.	best.
sg. nom.	dùk ^t ar	dùk ^t ar ⁿ
gen.	—	dùk ^t ar ^{amas}
dat.	dùk ^t ar	dùk ^t ar ^{am}
ack.	dùk ^t ar	dùk ^t ar ^{an} l. dùk ^t ar ⁿ
pl. nom.	dùk ^t ar ^{ar}	dùk ^t ar ^{ar}
gen.	—	dùk ^t ar ^{umas}
dat.	dùk ^t ar ^{um}	= obest.
ack.	dùk ^t ar	dùk ^t ar ^a

§ 17. Denna flexionstyp följa talrika mask. på -ar ock -ar, vilka ändelser i allmänhet motsvaras av rspr:s -are, t. ex.

bågar bågare	bågar ⁿ	bågar ^{am}	bågar ^{ar}
flötar flottare	flötar ⁿ	flötar ^{am}	flötar ^{ar}
jsålar källare	jsålar ⁿ	jsålar ^{am}	jsålar ^{ar}
kù ^a lar kolare	kù ^a lar ⁿ	kù ^a lar ^{am}	kù ^a lar ^{ar}

¹⁾ Alternativt böjes ordet efter dekl. I, alltså best. sg. dat. *nóvor^{am}*, pl. nom. *nóvor^{ar}* etc.

m ^ä star mästare	m ^ä star ⁿ	m ^ä star ^{am}	m ^ä star ^{ar}
m ^{ij} ælnar mjölnare	m ^{ij} ælnar ⁿ	m ^{ij} ælnar ^{am}	m ^{ij} ælnar ^{ar}
skrådar skräddare	skrådar ⁿ	skrådar ^{am}	skrådar ^{ar}
skù ^a mak ^{är} ¹	skù ^a mak ^{är} ⁿ	skù ^a mak ^{är} ^{am}	skù ^a mak ^{är} ^{ar}
stakar stakare ²	stakar ⁿ	stakar ^{am}	stakar ^{ar}
ù ^æ vllag ^{är} hovslagare	ù ^æ vllag ^{är} ⁿ	ù ^æ vllag ^{är} ^{am}	ù ^æ vllag ^{är} ^{ar}
tarmum ^ä t ^{er} ³	tarmum ^ä t ^{er} ⁿ	tarmum ^ä t ^{er} ^a	—
meter		ter ^{am}	

Deklination IV: best. sg. dat. -*am*, best. pl. nom. -*ar*.

Paradigm: *fú^æl^h* fåle.

§ 18.	obest.	best.
sg. nom.	fú ^æ l ^h	fú ^æ l ^{yn} ^a
gen.	—	fú ^æ l ^{omas}
dat.	fú ^æ l ^o	fú ^æ l ^{om}
ack.	fú ^æ l ^o	fú ^æ l ^{on}
pl. nom.	fú ^æ l ^{ar}	fú ^æ l ^{ar}
gen.	—	fú ^æ l ^{umas}
dat.	fú ^æ l ^{um}	= obest.
ack.	fú ^æ l ^o	fú ^æ l ^o

§ 19. Såsom följande denna flexionstyp ha antecknats ett ganska stort antal mask., som alla äro kortstaviga ock i obest. sg. nom. ändas på -*r*, t. ex.

åjs ^r hake	åjs ^{yn}	ók ^{am}	åjs ^{ar}
ån ^r bösshane	ån ^{yn}	ón ^{am}	ån ^{ar}
bår ^r bjära	bår ^{yn}	bór ^{am}	bår ^{ar}
bit ^r bit mat	bit ^{yn}	bit ^{am}	bit ^{ar}
brüm ^r alblom	brüm ^{yn}	brüm ^{am}	—
brót ^r björnläge av ris	brót ^{yn}	brót ^{am}	brót ^{ar}
bü ^æ r ^r borrh	bü ^æ r ^{yn}	bü ^æ r ^{am}	bü ^æ r ^{ar}
dråjs ^r drake	dråjs ^{yn}	drók ^{am}	dråjs ^{ar}
drüp ^r droppe	drüp ^{yn}	drüp ^{am}	drüp ^{ar}
drós ^r ⁴	drós ^{yn}	drós ^{am}	—

a) I Gåsvarv ock Väsa är best. sg. nom. = ack., alltså *fú^æl^{on}* fålen, *sík^{on}* selen etc.

¹⁾ skomakare

²⁾ vid lantmätning

³⁾ På samma sätt böjas *barum^ät^{er}* barometer ock *ta^ät^{er}* teater.

⁴⁾ urtröskad säd, som ej rensats från agnar

<i>dúæli</i> dvala	<i>dúælyn</i>	<i>dúælom</i>	—
<i>érr</i> hare	<i>éryn</i>	<i>érom</i>	<i>érr</i>
<i>flájsr</i> ¹	<i>flájsyn</i>	<i>flókqm</i>	<i>flájsr</i>
<i>flótr</i> flotte	<i>flótyn</i>	<i>flótqm</i>	<i>flótr</i>
<i>klávri</i> klave	<i>klávryn</i>	<i>klóvqm</i>	<i>klávri</i>
<i>frúsr</i> frossa	<i>frúsyn</i>	<i>frúsqm</i>	—
<i>krájsr</i> ²	<i>krájsyn</i>	<i>krókqm</i>	<i>krájsr</i>
—	<i>kúmryn</i> ³	<i>kúmqm</i>	—
<i>kúvr</i> kammare ⁴	<i>kúvryn</i>	<i>kúvqm</i>	<i>kúvr</i>
<i>jsýtr</i> barkkniv	<i>jsýtyn</i>	<i>jsýtqm</i>	<i>jsýtr</i>
<i>lájsr</i> lake	<i>lájsyn</i>	<i>lókqm</i>	<i>lájsr</i>
<i>lávri</i> lave; lav	<i>lávryn</i>	<i>lóvqm</i>	<i>lávri</i>
<i>múæsr</i> mosse	<i>múæsyn</i>	<i>múæsqm</i>	—
<i>púæsr</i> liten påse ⁵	<i>púæsyn</i>	<i>púæsqm</i>	<i>púæsr</i>
<i>ruðri</i> handspak	<i>ruðryn</i>	<i>ruðqm</i>	<i>ruðri</i>
<i>rótri</i> stackare	<i>rótyn</i>	<i>rótqm</i>	<i>rótri</i>
<i>sílr</i> sele	<i>sílyn</i>	<i>sílqm</i>	<i>sílr</i>
<i>skáðri</i> skada	<i>skáðryn</i>	<i>skóðqm</i>	—
<i>skávri</i> ett slags hyvel	<i>skávryn</i>	<i>skóvqm</i>	<i>skávri</i>
<i>sjsárri</i> näbbrätta	<i>sjsáryn</i>	<i>sjsárom</i>	<i>sjsárri</i>
<i>llápr</i> ⁶	<i>llápryn</i>	—	<i>llápr</i>
<i>skárr</i> skara; skare ⁷	<i>skárryn</i>	<i>skórom</i>	<i>skárr</i>
<i>spáðri</i> spade	<i>spáðryn</i>	<i>spóðqm</i>	<i>spáðri</i>
<i>spáttri</i> snibb	<i>spátryn</i>	<i>spátqm</i>	<i>spáttri</i>
<i>spúærr</i> sporre	<i>spúæryn</i>	<i>spúærom</i>	<i>spúærr</i>
<i>spúnri</i> spånad	<i>spúnryn</i>	<i>spúnqm</i>	—
<i>stíjsr</i> steg	<i>stíjsyn</i>	<i>stíkqm</i>	<i>stíjsr</i>
<i>stríjsr</i> fors	<i>stríjsyn</i>	<i>stríkqm</i>	<i>stríjsr</i>
<i>strújsr</i> stråke	<i>strújsyn</i>	<i>strúkqm</i>	<i>strújsr</i>
<i>suálr</i> svale	<i>suályn</i>	<i>suólqm</i>	<i>suálr</i>
<i>tuásr</i> trashank	<i>tuásyn</i>	<i>tuósqm</i>	<i>tuásr</i>
<i>úpstúpri</i> svallis	<i>úpstúpryn</i>	<i>úpstúpqm</i>	—
<i>uásr</i> bjälke	<i>uásyn</i>	<i>uósqm</i>	—

1) flake; sädesbrodd

2) krake (häst-, hässj-)

3) kummin (carum); jfr sms. *kumora:sad* dts.4) Jfr sms. *kúvodorár* dörren till kammaren.5) Det vanliga ordet för 'påse' är *kúpe*.

6) skvalleraktig person

7) Jfr sms. *skòbrínd* mager älg.

Ann. 1. Märkas bör vokalväxlingen *a : o* hos ord, som ha *a* i stammen; stavvokalen är *o*, då ändelsen innehåller ett *o*, alltså (av *áli* rumpa) obest. sg. dat. ack., pl. ack. *ólo*, best. sg. dat. *ólqm*, ack. *ólqn*, pl. ack. *ólq*.

Ann. 2. I best. sg. nom. av hithörande ord på *-gr* bortfaller *g*, alltså t. ex. *ábún* armbågen, *bún* bågen, *krún* kragen, *lún* lågan, *rún* rågen, *suún* spöt, *uún* bekymret^a (men obest. sg. nom. *krágr* etc., best. sg. dat. *uúgom* etc., pl. nom. *suúgr* etc.). — Märk *káplán* komministern (dat. *káplógom*); jfr *káplógó* komministergården.

Deklination V: best. sg. dat. *-m*, best. pl. nom. *-ar l. -nar*.

Paradigm a: *sju* sjö.

§ 20.	obest.	best.
	sg. nom. <i>sju</i>	<i>sjun</i> ^b
	dat. <i>sju</i>	<i>sjum</i>
	ack. <i>sju</i>	<i>sjun</i>
	pl. nom. <i>sjuar</i>	<i>sjuar</i>
	dat. <i>sjuum</i>	= obest.
	ack. <i>sjuu</i>	<i>sjuu</i>

§ 21. Enligt denna flexionstyp böjas följande ord:

<i>fluæ</i> lugnvatten i älv	<i>fluæn</i>	<i>fluæm</i>	<i>fluar</i>
<i>luæ</i> loge	<i>luæn</i>	<i>luæm</i>	<i>luar</i>
<i>so</i> (vatten)så	<i>son</i>	<i>soqm</i>	<i>soar</i>
<i>uæ</i> ho	<i>uæn</i>	<i>uæm</i>	<i>uar</i>

Ann. 1. Anmärkas bör pl. dat. *fluæum*, *luæum*, *uæum*.

Ann. 2. Oregelbundet i best. sg. är ordet *by* by (nom. ack. *byn*, gen. *bymas*, dat. *byn*).

Ann. 3. Endast i sg. förekommer ordet *snjuæ* snö (best. nom. ack. *snjuæn*, dat. *snjuæm*).

Paradigm b: *skuæ* sko.

§ 22. Sg. böjes enl. par. a.

	obest.	best.
	pl. nom. <i>skuænar</i>	<i>skuænar</i>
	dat. <i>skuæm</i>	= obest.
	ack. <i>skuæ</i>	<i>skuæna</i>

§ 23. Så böjes även

<i>læ</i> lie	<i>læn</i>	<i>læm</i>	<i>lænar</i>
---------------	------------	------------	--------------

a) Klitten nom. *búryn*, *kráryn*, ack. *búyqn*, *króyqn*.

b) Loka, Klitten, Gåsvarv best. nom. *sjuun*, dat. *sjuum*.

Deklination VI: släktskapsorden *fäðar* ock *brüæðar*.

§ 24. Ordet *fäðar* 'far' förekommer endast i sg.; särskild best. form finnes ej.

nom. dat. ack. *fäðar*
gen. *fäðeras*.

Ann. 1. Såsom öknamn i Åsen förekommer *fäðarn* (gen. *fäðaromas*, dat. *fäðarom*).

Ann. 2. Liksom *fäðar* böjliga endast i så måtto, att de ha en gen. på *-as*, äro flera andra släktskapsord, t. ex. *fäbrüæri* farbror, *müæfär* morfar, samt orden på *-bil*, t. ex. *ändslbil* onkel Anders, *ülobbil* onkel Olov (gen. *ülobbilas*).

§ 25. Sg. av ordet *brüæðar* broder 'bror', som saknar best. form, heter nom. dat. ack. *brüæðar*, gen. *brüæðras* l. *brüæðeras*; plur. har däremot följande böjning:¹

	obest.	best.
nom.	<i>brüæðrar</i>	<i>brüæðrar</i>
gen.	—	<i>brüæðromas</i>
dat.	<i>brüæðrom</i>	= obest.
ack.	<i>brüæðar</i>	<i>brüæðra</i>

Ann. Biformen *brüæ* bror användes endast i uttr. som t. ex. *än-brüæ* *a-läsa* han är bror till Lars.

Deklination VII: mask. personnamn.

Paradigm: *ærk* Erik.

§ 26. nom. ack. *ærk*
gen. *ærkas*
dat. *ærka* l. *ærka^a*

§ 27. Denna flexionstyp följa alla mask. personnamn, t. ex. *ändas* Anders (dat. *ändis[a]*), *üüq* Johan (gen. *üüqas*), *mas* Matts, *pär* Pär (gen. *päras*, dat. *pär[a]*), *päðar* Peder.

Ann. 1. Sådana mask. namn, som i nom. ändas på *-e*, ha undantagslöst ändelse *-a* i dat. ack., t. ex. *läsa* Lars (nom. *läsa*), *nisa* Nils (nom. *nisa*).²

a) Den alternativa dat.-ändelsen *-a* har, utom i Åsen, endast iakttagits i Loka ock Klitten, t. ex. *ändisa*, *pära*.

¹) Jfr sms. *brüækynd* svägerska.

²) Dessa ord ha även en särskild vokativ, som är ändelselös, t. ex. *läs*, *nis*.

Ann. 2. Om ett mask. personnamn föregås av ett demonstrativt pron., får det dat.-ändelsen *-qm*, t. ex. *än-r-fäðar a-dyæm-dar-üæferdugærkam* han är far till den där ofärdige Erik.

§ 28. **Oböjliga** äro ett stort antal mask. ord, så t. ex. *fäla* far (skämts.), *bärda* Bartelsmässan, *jsüfsy* smeknamn för hund, *pitr* tok; vidare alla ord på *-us*, t. ex. *fäöksus* tokstolle, *jämblus* grälmakare, samt de ord på *-skuæg* — såsom *bründ-sküæg* älgskog, *küfshösküæg* kolskog, *ästsküæg* hästskog —, vilka endast förekomma i uttr. som t. ex. *än-r-äutr-bründ-sküæg* han är ute ock jagar älg, *dær-ro-r-ästsküæg* de äro ute ock leta efter hästarna.

B. Feminina.

Deklination I: obest. sg. nom. — (ändas på konsonant), obest. pl. nom. *-ar*, best. pl. nom. *-ar*, ack. 2. i plur.

Paradigm a: *büð* bod.¹

§ 29.	obest.	best.
sg. nom. ack.	<i>büð</i>	<i>büð^a</i>
dat.	<i>büð</i>	<i>büñ</i> l. <i>büna</i>
pl. nom. ack.	<i>büðar</i>	<i>büðar^b</i>
dat.	<i>büðum</i>	= obest.

§ 30. Denna flexionstyp följa de allra flesta långstaviga feminina, som ändas på konsonant,² alltså t. ex.

<i>æð</i> hed ³	<i>æð^a</i>	<i>æñ</i>	<i>æðar</i>
<i>færd</i> färd; spår	<i>færd^a</i>	<i>færdñ</i>	<i>færdar</i>
<i>dzyærd</i> sadelgjord	<i>dzyærd^a</i>	<i>dzyærdñ</i>	<i>dzyærdar</i>
<i>lägd</i> dalsänka	<i>lägd^a</i>	<i>lägdñ</i>	<i>lägdar</i>

a) Evetsbürg *büð^a*, Garbürg *büð^a* (jfr s. 11, not. c), Blybürg *büð^a*.

b) Angående förekomsten av en från obest. pl. nom. ack. skild best. form på *-ar* gäller vad som sagts å s. 11, not. b.

¹) Plur. har även betyd. 'fäbodställe'.

²) Undantag anföres §§ 31—36, 43—44, 47—48, 53.

³) På samma sätt böjes *æð* större hed.

<i>snjäd</i> ¹	<i>snjädä</i>	<i>snjädñ</i>	<i>snjädar</i>
<i>strand</i>	<i>strändä</i>	<i>strändñ</i>	<i>strändar</i>
<i>vard värld</i> ²	<i>värde</i>	<i>värdeñ</i>	—
<i>skazö skida</i>	<i>skazde</i>	<i>skazñ</i>	<i>skazdar</i>
<i>äl häll</i>	<i>äle</i>	<i>älñ</i>	<i>älär</i>
<i>tral</i> ³	<i>trälä</i>	<i>trälñ</i>	—
<i>nöl nål</i>	<i>nöle</i>	<i>nölñ</i>	<i>nölar</i>
<i>aln aln</i>	<i>älne</i>	<i>älñ</i>	<i>älñar</i>
<i>gryn gryn</i>	<i>grüne</i>	<i>grññ</i>	—
<i>kuen kvarn</i>	<i>kuene</i>	<i>kuenñ</i>	<i>kuenar</i>
<i>rjen (åker)ren</i>	<i>rjene</i>	<i>rjenñ</i>	<i>rjenar</i>
<i>suqn svan</i>	<i>suqne</i>	—	<i>suqnar</i>
<i>zop hjälp</i>	<i>zope</i>	<i>zopñ</i>	—
<i>lyr lever</i>	<i>lyre</i>	<i>lyrñ</i>	—
<i>myær skog</i>	<i>müære</i>	<i>müærñ</i>	<i>müærar</i>
<i>mar märr</i> ⁴	<i>märe</i>	<i>marñ</i>	<i>märrar</i>
<i>iekö oxeltand</i>	<i>ieköle</i>	<i>ieköñ</i>	<i>iekölar</i>
<i>kuazö liten älvgren</i>	<i>kuazöle</i>	<i>kuazöñ</i>	<i>kuazölar</i>
<i>gös smörgås</i> ⁵	<i>göse</i>	<i>gösñ</i>	<i>gösar</i>
<i>biæt bete</i>	<i>biæte</i>	<i>biætñ</i>	—
<i>flüæet myr s. ej slås</i>	<i>flüæete</i>	<i>flüæetñ</i>	<i>flüæetar</i>
<i>älåkt släkt</i>	<i>älåkte</i>	<i>älåktñ</i>	—
<i>kljv klövjebörda</i>	<i>kljve</i>	<i>kljvñ</i>	<i>kljvar</i>

Ann. 1. En obest. sg. gen. på -är förekommer i en mängd uttryck efter prep. *at* till, t. ex. *at bñdar* till fåbodarna, *at zöpar* till hjälp; se vidare syntaxen.

Ann. 2. Hit hör också undantagsvis ett på vokal slutande ord, nämligen *ra* tjäderhöna, best. sg. nom. ack. *ræle*, dat. *ræn*. Härmed kan jämföras, att *ra* vid sms. bibehåller lång vokal, t. ex. *rämöygra* myr n. om Åsen, under det att övriga på vokal slutande ord vid sms. förkorta vokalen (jfr §§ 49, 50), t. ex. *brüdgarö* bygga bro, *flötñ* nåttelne, *ömüæt* ämote.

Ann. 3. Endast i plur. förekomma talrika hithörande fem., t. ex. *flätar* grädde (best. nom. ack. *flätar*), *kryðar* kryddor (best. *kryðar*), *pöskar* påsk (dat. *pöskum*), *suæpnar* sopor⁶, *trusklar* tröskel.

1) snett avsågad del av timmerstock

2) Best. pl. dat. förekommer i uttr. *ätöte vårdum* förr i världen.

3) övervåuing i en tvåvåningssång

4) Jfr sms. *märafuæle* stoföl. 5) Jfr *gös gäs* enl. § 48.

6) Jfr sms. *suæpenståk* sophög.

Paradigm b: *sæyg* säng.

§ 31.	obest.	best.
sg. nom. ack. <i>sæyg</i>		<i>sændze</i>
dat. <i>sæyg</i>		<i>sændzñ</i> l. <i>sændzme</i>

Plur. böjes i enlighet med par. a, alltså *sæyger* sängar, *sæygar* sängarna etc.

§ 32. Denna flexionstyp följa långstaviga fem., som ändas på *k*, *k*, *g* med föregående kons., *g*, alltså t. ex.

<i>quyk</i> hank	<i>quñjsæ</i>	<i>quñjsñ</i>	<i>quykar</i>
<i>byærk</i> björk	<i>byærjsæ</i>	<i>byærjsñ</i>	<i>byærkar</i>
<i>mæok</i> mjölk	<i>mæójsæ</i>	<i>mæójsñ</i>	—
<i>källyg</i> hustru	<i>källyngzæ</i>	<i>källyngzñ</i>	<i>källygar</i>
<i>spæygg</i> spång ¹	<i>spæyngzæ</i>	<i>spæyngzñ</i>	<i>spæyggar</i>
<i>uæg</i> vägg	<i>uædzæ</i>	<i>uædzñ</i>	<i>uægar</i>

Paradigm c: *sog* såg.

§ 33.	obest.	best.
sg. nom. ack. <i>sog</i>		<i>souæ</i>
dat. <i>sog</i>		<i>son</i> l. <i>sona</i>

Plur. böjes i enlighet med par. a, alltså *søgar* sågar, *søgar* sågarna etc.

§ 34. Denna flexionstyp följa fem., som ändas på *g* med föreg. vokal; utom *sog* ha såsom sådana antecknats

<i>tog</i> tåga	<i>touæ</i>	<i>ton</i>	<i>togar</i>
<i>uog</i> våg (t. ex. brunns-)	<i>uouæ</i>	<i>uon</i>	<i>uogar</i>

Ann. En best. sg. gen. *sonas* förekommer i uttr. såsom t. ex. *ad sönas* det tillhör sågen (d. v. s. sågvärket).

Paradigm d: *óðar* åder.

§ 35.	obest.	best.
sg. nom. ack. <i>óðar</i>		<i>óðræ</i>
dat. <i>óðar</i>		<i>óðarn</i>

Plur. har samma ändelser som par. a ock överallt synkopering, alltså *óðrar* etc.

§ 36. Denna flexionstyp följa sådana två- eller flerstaviga fem., som synkopera ultimas vokal, t. ex.

<i>bibal</i> bibel; stor bok	<i>bibleæ</i> ²	<i>bibalñ</i>	<i>biblar</i>
<i>fzådar</i> fjäder	<i>fzådræ</i>	<i>fzådarn</i>	<i>fzådrar</i>

1) På samma sätt böjas *stæygg* stång ock *tæygg* tång.

2) Av en del äldre personer uttalat *bivleæ* l. *bivleæ*.

istar jolster (salix)	istraq	istarn	istrar
sökqn socken	sökneq	sökqn	sökqnar
öldar al	öldraq	öldarn	öldrar

Anm. 1. En best. sg. gen. *sökñas* 'socknens' förekommer ofta.

Anm. 2. Endast i gen. (i uttr. *välvas*) synkoperar ordet *öval* (best. sg. nom. ack. *övalq*) 'tiden mellan vårsådd ock midsommar'.

Deklination II: obest. sg. nom. —, obest. best. pl. nom. -ar.

Paradigm: *fjæl* fjöl.

§ 37.	obest.	best.
sg. nom. ack.	<i>fjæl</i>	<i>fjælaq</i>
dat.	<i>fjæl</i>	<i>fjæln</i>
pl. nom. ack.	<i>fjælar</i>	<i>fjælar^a</i>
dat.	<i>fjælum</i>	= obest.

§ 38. Såsom hörande till denna dekl., vilken omfattar endast kortstaviga ord, ha antecknats:

<i>fuær</i> fåra	<i>fuaere</i>	<i>fuærn</i>	<i>fuærar</i>
<i>grav</i> grop	<i>gråveq</i>	<i>gråvyn</i>	<i>gråvar¹</i>
<i>grøn</i> gran ²	<i>gröneq</i>	<i>grøn</i>	<i>grönar</i>
<i>rad</i> rad	<i>rådeq</i>	<i>rån</i>	<i>rådar</i>
<i>sav³</i> sav	<i>såveq</i>	<i>såvyn</i>	—
<i>tyær</i> tjära ⁴	<i>tjære</i>	<i>tyærn</i>	—

Anm. Hit höra också de endast i plur. förekommande orden *dórar* dörr, *gænar* gälar, *lånar* gångjärn⁵, *sküælar* skulor⁶.

a) En från de långstavigas plur.-ändelse -ar skild ändelse förekommer, utom i Asen, även i Brunsbärg: *tüærgronär*, *rådar*, Loka: *gråvæ*, *dórar*, Klitten: *rådeær*, *grévær* (men *grönar*, *dórar*, alltså -ær endast då föregående stavelse innehåller æ), Karlsarvet och Västmyckeläng: *grönar*, *rådar*, Väsa: *grönær*, *rådeær*. Övriga bymål uppvisa plur.-ändelsen -ar även hos kortstaviga, t. ex. Näset och Blybärg: *gråvar*, Gåsvarv: *grévær*, Evetsbärg: *gråvar*.

¹⁾ Pl. dat. *gråvum*.

²⁾ Ordet *grøn* 'ljung' böjes däremot enl. dekl. I.

³⁾ Att ordet är kortstavigt och alltså hör hit, framgår av sms. som t. ex. *såvrænd* savrand.

⁴⁾ Att ordet hör hit, framgår av värbet *tyæro* tjära ock av sms. såsom t. ex. *tyærtöl* tjärtall, *tyærdzavd* gråshoppa.

⁵⁾ Härtill ett neutr. sg. *lån*; jfr sms. *lånnyændn* dörrklinka för fåhus, *lönokrüæk* krok på vilken gångjärn går.

⁶⁾ Jfr sms. *sküælobýtq* slaskhinken.

Deklination III: obest. sg. nom. -a, best. pl. nom. -ar.

Paradigm: *bråuda* brud.

§ 39.	obest.	best.
sg. nom. ack.	<i>bråuda</i>	<i>bråuda^a</i>
gen.	—	<i>bråunas</i>
dat.	<i>bråuda</i>	<i>bråun</i>

Plur. böjes i enlighet med dekl. I, alltså *bråudar* brudar, *bråudar* brudarna etc.

§ 40. Såsom följande denna flexionstyp ha antecknats följande fem., vilka alla äro tvåstaviga ock i obest. sg. nom. ändas på -a:

<i>åtava</i> åtbörd	<i>åtåveq</i>	—	<i>åtåvar</i>
<i>åkte</i> häkta	<i>åkteq</i>	<i>åkten</i>	<i>åktar</i>
<i>årda</i> skuldra	<i>årdeq</i>	<i>ården</i>	<i>årdar</i>
<i>ärma</i> ärm	<i>ärmaq</i>	<i>ärmen</i>	<i>ärmar</i>
<i>bårda</i> börda	<i>bårdeq</i>	<i>bården</i>	<i>bårdar</i>
<i>åla</i> hylla	<i>ålaq</i>	<i>åln</i>	<i>ålar</i>
<i>låta</i> läte	<i>låteq</i>	<i>låten</i>	—
<i>mæra</i> myra	<i>mæraq</i>	<i>mæren</i>	<i>mærar^b</i>
<i>møyra</i> myr	<i>møyraq</i>	<i>møyren</i>	<i>møygar</i>
<i>råsa</i> stenrös	<i>råsaq</i>	<i>råsen</i>	<i>råsar</i>
<i>ðksa</i> yxa	<i>ðksaq</i>	<i>ðksen</i>	<i>ðksar</i>
<i>öva</i> älv ¹	<i>öveq</i>	<i>öven</i>	<i>övar</i>

Anm. Sms. fem., vilkas senare sms.-led är ett ord av typen *bråuda*, följa dekl. I, t. ex. *åndæks* handyxa, *kråugeenbråud* kronbrud, *stjæræs* stenrös.

Deklination IV: obest. sg. nom. -a, best. pl. nom. -ur.

Paradigm a: *küla* ogift kvinna.

§ 41.	obest.	best.
sg. nom.	<i>küla</i>	<i>küla^c</i>
gen.	<i>külas²</i>	<i>külunas</i>

a) Evetsbärg best. *bråudæ* (men obest. *bråuda*).

b) De flästa byarna, t. ex. Karlsarvet, Väsa, Blybärg, Evetsbärg (men ej t. ex. Brunsbärg ock Klitten) böja plur. av *mæra* enligt dekl. IV, alltså best. pl. *mæruur*.

c) Best. sg. nom. är i Garbärg = obest.: *küla*.

¹⁾ Jfr sms. *överångzæ* älvängena.

²⁾ En gen. på -ar förekommer i flera uttryck efter prep. *at* till, t. ex. *at-mæsar* till mässan; se syntaxen.

	obest.	best.
sg. dat.	<i>kùlo^a</i>	<i>kùlun</i> 1. <i>kùluna</i>
ack.	<i>kùlo</i>	<i>kùlu</i>
pl. nom.	<i>kùlar</i>	<i>kùlur^b</i>
gen.	—	<i>kùlumas</i>
dat.	<i>kùlum</i>	= obest.
ack.	<i>kùlar</i>	<i>kùlur</i>

§ 42. Denna flexionstyp följa alla fem., som i obest. sg.

nom. ändas på -a, t. ex.

<i>bi</i> bi	<i>biq</i>	<i>biyn</i>	<i>biur</i>
<i>dälta</i> guppiskidbacke	<i>dältaq</i>	<i>dältyun</i>	<i>dältyur</i>
<i>dröya</i> timmerkälke	<i>dröyaq</i>	<i>dröyyn</i>	<i>dröyur</i>
<i>ägga</i> ega	<i>äggaq</i>	—	<i>äggur</i>
<i>färga</i> färg	<i>färgaq</i>	<i>färgyn</i>	<i>färgur</i>
<i>fika</i> fikon	<i>fikaq</i>	<i>fikyn</i>	<i>fikur</i>
<i>gälla</i> betesmark	<i>gällaq</i>	<i>gällaun</i>	<i>gällaur</i>
<i>gröka</i> gran	<i>grökaq</i>	<i>grökyn</i>	<i>grökur</i>
<i>ärga</i> ärg	<i>ärgaq</i>	<i>ärgyn</i>	—
<i>kämba</i> fång hö	<i>kämbaq</i>	<i>kämbyn</i>	<i>kämbur</i>
<i>kalsäugga</i> par kals.	<i>kalsäuggaq</i>	<i>kalsäuggyn</i>	<i>kalsäuggur</i>
<i>karamëla</i> karamell	<i>karamëlaq</i>	<i>karamëlyn</i>	<i>karamëlur</i>
<i>källda</i> källa	<i>källdaq</i>	<i>käldyn</i>	<i>käldur</i>
<i>käsa</i> barnskida	<i>käsaq</i>	<i>käsyn</i>	<i>käsur</i>
<i>kuita</i> kvitto	<i>kuitaq</i>	<i>kuityn</i>	<i>kuitur</i>
<i>jsjöærjsa</i> kyrka	<i>jsjöærjsaq</i>	<i>jsjöærjsyn</i>	<i>jsjöærjsur</i>
<i>jsjöa</i> fägata	<i>jsjöaq</i>	<i>jsjöyn</i>	<i>jsjöur</i>
<i>galösa</i> galosch	<i>galösaq</i>	<i>galösyn</i>	<i>galösur</i>
<i>läva</i> sparad bit	<i>lävaq</i>	<i>lävyn</i>	<i>lävur</i>
<i>lûäska</i> ljumske-	<i>lûäskaq</i>	<i>lûäskyn</i>	<i>lûäskur</i>
<i>mârdzga</i> murbruk	<i>mârdzgaq</i>	<i>mârdzsyn</i>	—
<i>möya</i> fästmö	<i>möyaq</i>	<i>möyyn</i>	<i>möyur</i>
<i>plämpa</i> planta	<i>plämpaq</i>	<i>plämpyn</i>	<i>plämpur</i>

- a) Obest. sg. dat. ack. heter i alla byarna väster om Dalälven *kùla*, i övriga byar *kùlu*.
- b) En från best. pl. nom. ack. skild obest. form förekommer, utom i Åsen, även i byarna väster om Dalälven (dock ej i Väsa), där alltså 'flickor' heter *kùlar*, men 'flickorna' *kùlur*. De övriga bymälen ha obest. = best. *kùlur*.

<i>pära</i> potatis	<i>päraq</i>	<i>pärün</i>	<i>pärur^a</i>
<i>rüäva</i> rova ¹	<i>rüävraq</i>	<i>rüävün</i>	<i>rüävur</i>
<i>siäga</i> svärodlad mark	<i>siägraq</i>	<i>siägyn</i>	—
<i>Äliäta</i> slätt	<i>Äliätraq</i>	<i>Äliätyn</i>	<i>Äliätur</i>
<i>späna</i> spanne	<i>spänraq</i>	<i>spänyn</i>	<i>spänur</i>
<i>suäska</i> sviskon	<i>suäsraq</i>	<i>suäskyn</i>	<i>suäskur</i>
<i>syriäna</i> syren	<i>syriänraq</i>	<i>syriänyn</i>	<i>syriänur</i>
<i>öta</i> föda	<i>ötraq</i>	<i>ötyn</i>	—

Ann. 1. Denna flexionstyp följa också sådana sms. fem., vilkas senare sms.-led är ett ord av typen *kùla* ock som på grund av sms. bortkasta ändelsen i obest. sg. nom. dat. ack., t. ex. *biærkrudäð* masurknöl på björk, *dägsriäs* dagsresa, *jsjöætliäv* kvarlemnad köttstycke, *trikrokoäs* hässa med tre »krakar». Närmast hit höra också orden *lûämäld* lemmel, *riögöv* orkan, *ötoäl* ödla.

Ann. 2. Endast i plur. förekomma talrika hithörande substantiv, t. ex. *spärer* spyor, *suärdar* födslosmärter, *nördlysur* norrskenet, *trämpar* trappa, *uävstuälar* vävstol, *örgur* orgeln.

Ann. 3. Endast i obest. sg. förekomma:

	gon.	dat. ack.
<i>bräda</i> tidig frukost	—	<i>brädo</i>
<i>güna</i> gudmor	<i>gümas</i>	<i>gümo</i>
<i>müna</i> mor ²	<i>münas</i>	<i>müno</i>
<i>Ällyga</i> kvinnl. kusin ³	—	<i>Ällygo</i>
<i>tytä</i> faster, moster	<i>tytäas</i>	<i>tytö</i>

Paradigm b: *lödär* låda.

§ 43.	obest.	best.
	sg. nom. <i>lödär</i>	<i>lödraq</i>
	dat. <i>lödär</i>	<i>lödryn</i>
	ack. <i>lödär</i>	<i>lödry</i>

Plur. böjes i enlighet med par. a.

§ 44. Enligt denna flexionstyp böjas ett stort antal två- eller flerstaviga fem., som ändas på konsonant. Nämnas *kau*,

a) Väsa har obest. sg. nom. *pärün* neutr., best. pl. nom. *pärünq*.

¹⁾ Jfr sms. *rüävnlöt* roväker.

²⁾ Dessutom förekommer av detta ord en vokativ *mün* ock någon gång best. sg. dat. *münyun(a)*.

³⁾ Då ordet är senare sms.-led däremot, förekommer best. form, t. ex. *änÄllyga* kusin Anna, *süsÄllyga* den kvinnliga kusinen i Susigården.

att en stor del av dem i rspr. motsvaras av ord av typen 'kulla'.

Exempel äro:

<i>bláðar</i> hudutslag	<i>bláðra</i>	<i>bláðrun</i>	<i>bláðrur</i>
<i>blúæðigél</i> blodigel	<i>blúæðiglá</i>	<i>blúæðiglún</i>	<i>blúæðiglúr</i>
<i>jamæn</i> jämn mark	<i>jamna</i>	<i>jamnun</i>	—
<i>glíprn¹</i>	<i>glíprna</i>	—	<i>glíprnur</i>
<i>gäpen</i> göpen	<i>gäpna</i>	<i>gäpnun</i>	—
<i>kräpæn</i> krona	<i>kräpna</i>	<i>kräpnun</i>	<i>kräpñur</i>
<i>kuägäl</i> kotte	<i>kuäglá</i>	<i>kuäglún</i>	<i>kuäglur</i>
<i>siggstar</i> kackerlacka	<i>siggstra</i>	<i>siggstrun</i>	<i>siggstrur</i>

Deklination V: obest. sg. nom. -o, best. pl. nom. -ur.

Paradigm: *flúgo* fluga.

§ 45.	obest.	best.
sg. nom.	<i>flúgo</i>	<i>flúgo^a</i>
gen.	—	<i>flúgunas</i>
dat.	<i>flúgu</i>	<i>flúgun</i> l. <i>flúguna</i>
ack.	<i>flúgu</i>	<i>flúgu</i>
pl. nom. ack.	<i>flúgur</i>	<i>flúgur</i>
gen.	—	<i>flúgunas</i>
dat.	<i>flúgun</i>	= obest.

§ 46. Denna flexionstyp följa alla fem. — samtliga kortstaviga — som i obest. sg. nom. ändas på -o; såsom hithörande ha antecknats ett stort antal fem., t. ex.

<i>bláso</i> bläs	<i>blásq</i>	<i>blásun</i>	<i>blásur</i>
<i>blíko</i> bläcka (i träd)	<i>blíkq</i>	<i>blíkun</i>	<i>blíkur</i>
<i>búso</i> svinläger	<i>búsq</i>	<i>búsun</i>	—
<i>físo</i> cunnus	<i>físq</i>	<i>físun</i>	—
<i>flíso</i> flisa ²	<i>flísq</i>	<i>flísun</i>	<i>flísur</i>
<i>flóko</i> tunn skiva	<i>flókq</i>	<i>flákun</i>	<i>flákur</i>
<i>fúko</i> stund	<i>fúkq</i>	<i>fúkun</i>	—
<i>fúæro</i> fåra	<i>fúærq</i>	<i>fúærun</i>	<i>fúærunur</i>

a) I Garbärg finnes ingen från ack. skild nom., utan heter obest. best. sg. nom. ack. *stúgun* stuga(n), *láðu* lada(n) etc.

¹) ljusöppning i eldhus

²) Med samma bet. finnes också *fláisa* f.

<i>gröfsjællö</i> grönsiska	<i>gröfsjællö</i>	—	<i>gröfsjællur</i>
<i>gróvo</i> potatishacka	<i>gróvo</i>	<i>grávoyn</i>	<i>grávour</i>
<i>ðzjælo</i> råk (på is)	<i>ðzjælo</i>	<i>ðzjællun</i>	<i>ðzjællur</i>
<i>íðo</i> bakström	<i>íðo</i>	<i>íðun</i>	<i>íður</i>
<i>klúvo</i> kluven stock	<i>klúvo</i>	<i>klúvoyn</i>	<i>klúvour</i>
<i>krávo</i> kräva	<i>krávo</i>	<i>krávoyn</i>	—
<i>kóko</i> kaka	<i>kóko</i>	<i>kákun</i>	<i>kákur</i>
<i>lino</i> lina	<i>lino</i>	<i>línun</i>	<i>línur</i>
<i>lúko</i> lucka	<i>lúko</i>	<i>lúkun</i>	<i>lúkur</i>
<i>lúto</i> lutning	<i>lúto</i>	<i>lútun</i>	—
<i>lágo</i> tillfällig sovplats	<i>lágo</i>	<i>lágun</i>	—
<i>lóðo</i> lada	<i>lóðo</i>	<i>láðun</i>	<i>láður</i>
<i>mýso</i> vassla	<i>mýso</i>	<i>mýsun</i>	—
<i>móro</i> mara	<i>móro</i>	<i>márun</i>	<i>márunur</i>
<i>ráko</i> skovel	<i>ráko</i>	<i>rákun</i>	<i>rákur</i>
<i>rænsjætö</i> diarre	<i>rænsjætö</i>	<i>rænsjætún</i>	—
<i>rúðo</i> ruda	<i>rúðo</i>	<i>rúðun</i>	<i>rúður</i>
<i>sáto</i> brudsäta	<i>sáto</i>	<i>sátun</i>	<i>sátur</i>
<i>skúæro</i> skåra	<i>skúæro</i>	<i>skúærun</i>	<i>skúærunur</i>
<i>snéro</i> snara	<i>snéro</i>	<i>snérun</i>	<i>snérunur</i>
<i>sníðo</i> sned plogfåra	<i>sníðo</i>	<i>sníðun</i>	<i>sníður</i>
<i>spílo¹</i>	<i>spílo</i>	<i>spílun</i>	<i>spílur</i>
<i>stúgo</i> stuga	<i>stúgo</i>	<i>stúgun</i>	<i>stúgur</i>
<i>súðo</i> svedjeland	<i>súðo</i>	<i>súðun</i>	<i>súður</i>
<i>sólo</i> svala	<i>sólo</i>	<i>sálun</i>	<i>sákur</i>
<i>tróðo</i> trampa	<i>tróðo</i>	<i>tróðun</i>	<i>tróður</i>
<i>tróno</i> trana	<i>tróno</i>	<i>tránun</i>	<i>tránur</i>
<i>tóðo²</i>	<i>tóðo</i>	<i>táðun</i>	—
<i>uíko</i> vecka	<i>uíko</i>	<i>uíkun</i>	<i>uíkur</i>

Ann. 1. Endast i plur. förekomma talrika hithörande ord, t. ex. *átlakúr* lack, lank (d. v. s. det dåliga brännvin, som sist går över från brännvinspannan), *mágur* holme i Vansjön, *pænggflásur* panninggräs, *smúætur* smulor³.

Ann. 2. Nom.-formerna på -o, -q äro i avtagande i Åsen, isynnerhet i de ord i vilka *a* växlar med *o* i stammen; dock råda i detta avseende mycket olika förhållanden i olika gårdar, så att former som t. ex. *kóko* kakan, *lóðo* ladan i vissa gårdar brukas av alla, ända

¹) lång, tunn träskiva

²) gräs på gödsad äng

³) Härtill finnes ett neutr. sg. *smúæl*.

ned till de yngsta barnen, i andra däremot genomgående ersatts av ack.-formerna *käky*, *lädny*.

Ann. 3. Talrika ortnamn — isynnerhet namn på bäckar ock åar — höra till denna dekl., så t. ex. *lütq* en myr, *gnidq* en myr-
malmsblästa, *úgq* en å, *úænoq* Vanån.

Deklination VI: obest. sg. nom. —, best. pl. nom. -ar, ake. 1 i plur. (utom i gen. ock dat. hos vissa ord).

Paradigm: *gziat* get.

§ 47.	obest.	best.
sg. nom. ack.	<i>gziat</i>	<i>gziate</i>
gen.	—	<i>gziatnas</i>
dat.	<i>gziat</i>	<i>gziatn</i> l. <i>gziatna</i>
pl. nom. ack.	<i>gziatar</i>	<i>gziatar</i>
gen.	—	<i>gziatumas</i>
dat.	<i>gziatum</i>	= obest.

§ 48. Såsom hörande till denna dekl. ha antecknats följande ord:

	best. sg. nom.	best. pl. nom.	best. pl. dat.
<i>qnd</i> hand ¹	<i>qnde</i>	<i>qndar</i>	<i>qndum</i>
<i>buæk</i> bok	<i>búæjse</i>	<i>búækar</i>	<i>búækum</i>
<i>bruæk</i> byxor	<i>brúæjse</i>	<i>brúækar</i>	<i>brúækum</i>
<i>art</i> ärt	<i>arte</i>	<i>artar</i>	<i>artum</i>
<i>gnat</i> gnet	<i>gnite</i>	<i>gnitar</i>	—
<i>gós</i> gås	<i>göse</i>	<i>gésar</i>	<i>gésu</i> m
<i>got</i> (dörr-, fönster-)fals	<i>gote</i>	<i>getar</i>	<i>gotum</i>
<i>laus</i> lus	<i>lause</i>	<i>lósar</i>	<i>lausu</i> m
<i>maus</i> mus	<i>mause</i>	<i>mósar</i>	<i>mausu</i> m
<i>nyæt</i> musiknot	<i>nyæte</i>	<i>nyætar</i>	—
<i>not</i> natt	<i>note</i>	<i>netar</i>	—
<i>rand</i> rand	<i>rænde</i>	<i>rændar</i>	<i>rændu</i> m
<i>ruæt</i> rot	<i>ruæte</i>	<i>ruætar</i>	<i>ruætum</i>
<i>sild</i> sill	<i>silde</i>	<i>sildar</i>	<i>sildu</i> m
<i>tæn</i> tand	<i>tæne</i>	<i>tænar</i>	<i>tænu</i> m l. <i>tænu</i> m
<i>syv</i> solv	<i>sýve</i>	<i>sývar</i>	<i>sývu</i> m

Deklination VII: obest. sg. nom. slutar på lång vokal (eller diftong), best. pl. nom. -ar l. -nar.

¹) Det vanliga ordet för 'hand' är dock *næve*.

Paradigm a: *fru* fru.

§ 49.	obest.	best.
sg. nom. ack.	<i>fru</i>	<i>frúne</i>
gen.	—	<i>frúnas</i>
dat.	<i>fru</i>	<i>frún</i> l. <i>frúna</i>

Plur. böjes i enlighet med dekl. I.

§ 50. Såsom följande denna flexionstyp ha antecknats följande ord:

<i>bru</i> bro	<i>brúne</i>	<i>brún</i>	<i>brúar</i>
<i>flö</i> nättflå	<i>flóne</i>	<i>flón</i>	<i>flòar</i>
<i>rö</i> vrå	<i>róne</i>	<i>rón</i>	<i>ròar</i>
<i>skro</i> tunn plåt	<i>skróne</i>	<i>skróñ</i>	<i>skróar</i>
<i>llo</i> slå	<i>llóne</i>	<i>llón</i>	<i>llòar</i>
<i>o</i> å	<i>óne</i>	<i>ón</i>	<i>òar</i>
<i>a</i> ö	<i>éne</i>	<i>éñ</i>	<i>èar</i>

Ann. Endast i sg. förekommer ordet *sru* poa (best. nom. ack. *sru*ne, dat. *sru*ñ)^a.

Paradigm b: *kluæ* klo.

§ 51.	obest.	best.
sg. nom. ack.	<i>kluæ</i>	<i>klúæne</i>
dat.	<i>kluæ</i>	<i>klúæñ</i>
pl. nom. ack.	<i>klúænar</i>	<i>klúænar</i>
dat.	<i>klúæm</i>	= obest.

§ 52. Så böjes även ordet

	best. sg.	best. pl. nom.	best. pl. dat.
<i>tö</i> tå	<i>tóne</i>	<i>tónar</i> ^{b 1}	<i>tøm</i> ¹

Ann. Oregelbundet i sg. är *jsyr* ko:²

nom. ack.	<i>jsyr</i>	<i>jsýre</i>
gen.	—	<i>jsýrnas</i>
dat.	<i>jsyr</i>	<i>jsýrn</i>

Best. pl. nom. ack. *jsýnar*, gen. *jsýmas*, dat. *jsým*.

a) I Näset, Gåsvarv ock Garbärg är ordet neutrum, ock best. form heter alltså *sru*ne (Garbärg *sru*nar); övriga byar överensstämma med Åsen (Evetzbärg *sru*ne).

b) Evetsbärg *ténar*.

¹ Någon gång höras formerna *tónar*, *tøm*.

² Jfr sms. *jsýrali* korumpa.

Deklination VIII: släktskapsorden *syster* ock *dötter*.

§ 53. Ordet *syster* syster har i sg. ingen särskild best. form ock heter i nom. dat. ack. *syster*, gen. *systeras*. Plnr. böjes sålunda:

	obest.	best.
nom. ack.	<i>syster</i>	<i>syster</i>
gen.	—	<i>systeras</i>
dat.	<i>syster</i>	= obest.

Endast i plur. böjes *dötter* dotter ock här i likhet med *syster*, alltså *döttrar* döttrar, *döttrarna* etc.

Ann. Endast i så måtto, att de ha en gen. på *-as*, böjas orden *fästmor* farmor ock *mormor* eller *mormor* mormor. Orden *fäster* faster ock *myster* moster ha utom denna gen. en plur. på *-ar* (best. *-ur*, böjd enligt § 41), t. ex. *fästrur* fastrarna.

Deklination IX: fem. personnamn.

§ 54. De flästa fem. personnamn böjas endast i så måtto, att de ha en gen. på *-as*, t. ex. *Brita*, *Gärtrud*, *Margit* Margit (gen. *margitas*), *Maria* (gen. *marias*).

§ 55. Fem. personnamn, som ändas på *-a*, böjas enligt följande paradigm:

nom.	<i>Anna</i>
gen.	<i>Annas</i>
dat. ack.	<i>Anna^a</i>

så böjas t. ex. *Hilda*, *Maja*.¹

§ 56. Fem. personnamn, som ändas på nasalerad vokal, böjas enligt följande paradigm:

nom. ack.	<i>Elin</i>
gen.	<i>Elinas</i>
dat.	<i>Elin</i>

så *Justina* (dat. *Justina*), *Katrina* (dat. *Katrina*), *Kerstin* (dat. *Kerstin*).

Ann. Om ett fem. personnamn föregås av dem. pron., får det dativändelsen *-yn*, t. ex. *hon* *syster* *is-ig-margityn* hon är syster till den här Margit.

a) Karlsarvet har *Anna*, Loka *Anna* (se vidare s. 30 not. a).

¹) Hithörande ord, som ändas på *-na* (men ej på *-na*), ha en särskild vokativ, som är ändelselös (jfr s. 24, not 2 vok. *las*, ock s. 31, not 2 vok. *myn* mor), t. ex. *Lina* (av *Lina* Lina), men t. ex. *Ar-ö-Anna* hör på, Anna!

C. Neutra.

Deklination I: obest. sg. nom. —, best. sg. dat. *-e*.

Paradigm a: *buärd* bord.

§ 57.	obest.	best.
sg. nom. ack.	<i>buärd</i>	<i>buärdad</i>
	dat. <i>buärda</i>	<i>buärd^a</i>
pl. nom. ack.	<i>buärd</i>	<i>buärd^b</i>
	dat. <i>buärdum</i>	= obest.

§ 58. Denna flexionstyp följa de allra flästa långstaviga neutra, som ändas på konsonant¹, t. ex.

<i>aks</i> ax; aktie	<i>aksad</i>	<i>aks^a</i>	<i>aks^a</i>
<i>akör</i> ackord	<i>akörad</i>	<i>akör^a</i>	—
<i>aus</i> hus	<i>ausad</i>	<i>aus^a</i>	<i>aus^a</i>
<i>baur</i> förrådsbod	<i>baurad</i>	<i>baur^a</i>	<i>baur^a</i>
<i>biäl</i> betsel	<i>biälad</i>	<i>biäl^a</i>	<i>biäl^a</i>
<i>blyäs</i> blyertspänna	<i>blyäsad</i>	<i>blyäs^a</i>	—
<i>brös</i> brosch	<i>brösad</i>	<i>brös^a</i>	<i>brös^a</i>
<i>bös</i> bäs	<i>bösad</i>	<i>bös^a</i>	<i>bös^a</i>
<i>ämän</i> hemman	<i>ämänad</i>	<i>ämän^a</i>	<i>ämän^a</i>
<i>är</i> ärr	<i>ärad</i>	<i>är^a</i>	<i>är^a</i>
<i>fel</i> filmjolk ²	<i>felad</i>	<i>fel^a</i>	—
<i>fös</i> ladugård	<i>fösad</i>	<i>fös^a</i>	<i>fös^a</i>
<i>fötön</i> handtag	<i>fötönad</i>	<i>fötön^a</i>	<i>fötön^a</i>
<i>gårdän</i> gardin	<i>gårdänad</i>	<i>gårdän^a</i>	<i>gårdän^a</i>
<i>grüæn</i> ³	<i>grüænad</i>	<i>grüæn^a</i>	—
<i>grün</i> grund	<i>grünad</i>	<i>grün^a</i>	<i>grün^a</i>
<i>güæv</i> golv	<i>güævad</i>	<i>güæv^a</i>	<i>güæv^a</i>
<i>krytjär</i> kreatur	<i>krytjärad</i>	<i>krytjär^a</i>	<i>krytjär^a</i>
<i>kroyss</i> ansikte	<i>kroyssad</i>	<i>kroyss^a</i>	—
<i>livärn</i> oväsen	<i>livärnad</i>	<i>livärn^a</i>	—

a) Evetsbärg *buärd^a*.

b) Evetsbärg *buärd^a*.

¹) Undantag anföras §§ 59—64, 70, anm. 2.

²) Ordet *fel* 'fel' böjes däremot enligt dekl. II.

³) av säd beredd föda

<i>luæð</i> lod	<i>luæð</i>	<i>luæðe</i>	<i>luæðe</i>
<i>lókön</i> lakan	<i>lókönæð</i>	<i>lókönæ</i>	<i>lókönæ</i>
<i>røjsals</i> ngt att röka ¹	<i>røjsalsæð</i>	<i>røjsalsæ</i>	—
<i>sfsjip</i> skepp	<i>sfsjipæð</i>	<i>sfsjipe</i>	<i>sfsjipe</i>
<i>tjuær</i> tjurved	<i>tjuæræð</i>	<i>tjuære</i>	—
<i>uæn</i> horn	<i>uænæð</i>	<i>uænæ</i>	<i>uænæ</i>
<i>ot</i> agn, bete	<i>otæð</i>	<i>ote</i>	—
<i>øl</i> öl	<i>ølæð</i>	<i>øle</i>	—

Anm. 1. Efter prep. *at* 'till' förekommer i en del uttryck en obest. sg. gen. på *-s*, t. ex. *at-lárvs* vid liv, *at-lóns* till lán, *at-móls* till máls.

Anm. 2. Ändelsen *-a* i obest. sg. dat. saknas hos två- och flerstaviga, alltså *kriptyr*, *lókön* etc.

Anm. 3. Neutra på *-ð* få best. sg. nom. ack. = obest., alltså t. ex. *broð* brödet, *síloriæð* seldonet; så ock *fræmænd* främmandet samt ord på *-ænd*, t. ex. *ärænd* ärendet.

Anm. 4. Sms. med *-aus* -hus få i best. sg. samma ändelser som dekl. IV, så t. ex. *in-bøtlausæ* inne i båthuset, *nordø raldlausæð* norr om eldhuset, *ø-skållausæ* på avträdet, *stærbæusæð* stærbhuset.

Anm. 5. Endast i plur. förekommer *sýskun* syskon (best. nom. ack. *sýskunæ*, dat. *sýskunum*).

Anm. 6. Ordet *bæn* ben har i obest. nom. ack. biformen *bæ*.

Anm. 7. Smärre avvikelser visa *bær* bärg, som i pl. dat. heter *bærgum*, *ør* år, som får ändelsen *-at* i uttr. *ad-ðrat* åt åre, ock *ørn* hörn, som i plur. böjes enligt § 41, alltså obest. pl. nom. *ørnar*, best. *ørnur*.

Paradigm b: fuæk människa; folk.

59.	obest.	best.
sg. nom. ack.	<i>fuæk</i>	<i>fuæjsæð</i>
dat.	<i>fuæjsæ</i>	<i>fuæjsæ</i>
pl. nom. ack.	<i>fuæk</i>	<i>fuæjsæ</i>
dat.	<i>fuækum</i>	= obest.

§ 60. Denna flexionstyp följa långstaviga neutra, som ändas på *k*, *k*, *g* med föregående kons., *g*, t. ex.

<i>æftæk</i> apotek	<i>æftækæð</i>	<i>æftækæ</i>	—
<i>fæbræk</i> fabrik	<i>fæbrækæð</i>	<i>fæbrækæ</i>	—
<i>læk</i> lik	<i>lækæð</i>	<i>lækæ</i>	<i>lækæ</i>
<i>mæk</i> bomärke	<i>mækæð</i>	<i>mækæ</i>	<i>mækæ</i>

¹⁾ På samma sätt böjas alla de talrika orden på *-als*, t. ex. *diskals* något som skall diskas, *dúpals* dopp, *ætals* något att äta, *stærjsals* stærksaker.

<i>lyg</i> bärris	<i>lyngæð</i>	<i>lyngæ</i>	—
<i>ak</i> hackat kött	<i>ækæð</i>	<i>ækæ</i>	—

Paradigm c: tug tåg.

§ 61.	obest.	best.
sg. nom. ack.	<i>tug</i>	<i>túæð</i>
dat.	<i>túa</i>	<i>túe</i>
pl. nom. ack.	<i>tug</i>	<i>túe</i>
dat.	<i>tugum</i>	= obest.

§ 62. Denna flexionstyp följa neutra, som ändas på *g* med föregående vokal, t. ex.

<i>lag</i> lag (sällskap)	<i>læð</i>	<i>læ</i>	<i>læ</i>
<i>mæg</i> urin	<i>mæð</i>	<i>mæ</i>	—
<i>sæg</i> sänka ¹	<i>sæð</i>	<i>sæ</i>	—
<i>læg</i> slag	<i>læð</i>	<i>læ</i>	<i>læ</i>
<i>suæg</i> svalg	<i>suæð</i>	<i>suæ</i>	—
<i>tæg</i> tjug	<i>tæð</i>	<i>tæ</i>	<i>tæ</i>
<i>tyg</i> tyg	<i>tæð</i>	<i>tæ</i>	<i>tæ</i>
<i>uæmæg</i> oförstånd. barn	<i>uæmæð</i>	<i>uæmæ</i>	<i>uæmæ</i>

Anm. Både långstaviga ock kortstaviga ord förekomma inom denna dekl., vilket framgår av pl. dat.: *lægum* slag, *ruæslægum* i Roslagen, *tægum* tyger, *tægum* tjug.

Paradigm d: figgar finger.

§ 63.	obest.	best.
sg. nom. ack.	<i>figgar</i>	<i>figgræð</i>
dat.	<i>figgar</i>	<i>figgræ</i>
pl. nom. ack.	<i>figgar</i>	<i>figgræ</i>
dat.	<i>figgrum</i>	= obest.

§ 64. Denna flexionstyp följa sådana två- eller flerstaviga neutra, som synkopera ultimas vokal, t. ex.

<i>ægæl</i> hagel	<i>ægælæð</i>	<i>ægælæ</i>	<i>ægælæ</i>
<i>dægæn</i> dun	<i>dægænæð</i>	<i>dægænæ</i>	—
<i>dægæn</i> dygn	<i>dægænæð</i>	<i>dægænæ</i>	<i>dægænæ</i>
<i>flüðær</i> flor	<i>flüðæræð</i>	<i>flüðæræ</i>	<i>flüðæræ</i>
<i>glüter</i> tunn surmjölk	<i>glüteræð</i>	<i>glüteræ</i>	—
<i>kæmfær</i> kamfer	<i>kæmfæræð</i>	<i>kæmfæræ</i>	—
<i>mærkæn</i> mörker	<i>mærkænæð</i>	<i>mærkænæ</i>	—
<i>nægæn</i> namn	<i>nægænæð</i>	<i>nægænæ</i>	<i>nægænæ</i>

¹⁾ ställe, där vatten sipprar fram

<i>sáuval</i> sovel	<i>sáuvlað</i>	<i>sáuvle</i>	—
<i>stáman</i> fördämning	<i>stámnad</i>	<i>stámnæ</i>	<i>stámnæ</i>
<i>stíval</i> stövel	<i>stívlað</i>	<i>stípvle</i>	<i>stípvle</i>
<i>uáðar</i> väder	<i>uáðrad</i>	<i>uáðræ</i>	—

Anm. 1. Avvikande böjning har *óvud* huvud, best. sg. nom. ack. *óvud*, dat. *óvde* l. *óvde*, pl. nom. ack. *óvude*.

Anm. 2. Närmast hit hör även *uátv* vatten, best. nom. ack. *uátvad*.

Deklination II: obest. sg. nom. —, best. sg. dat. -i.

Paradigm: *næt* nät.

§ 65.

	obest.	best.
sg. nom. ack.	<i>næt</i>	<i>nátad</i>
dat.	<i>nátv</i>	<i>nátv</i>
pl. nom. ack.	<i>næt</i>	<i>nátæ</i>
dat.	<i>nátvm</i>	= obest.

§ 66. Såsom följande denna flexionstyp ha antecknats ett stort antal neutra, som alla äro kortstaviga ock ändas på konsonant, t. ex.

<i>ándlæt</i> kind	<i>ándlætad</i>	<i>ándlæt</i>	<i>ándlætæ</i>
<i>áv</i> hav	<i>ávad</i>	<i>áv</i>	—
<i>blæð</i> blad	<i>blæð¹</i>	<i>blæðv</i>	<i>blæðæ</i>
<i>blæk</i> skoglöst bärg ²	<i>blækjad</i>	<i>blækjæ</i>	<i>blækjæ</i>
<i>brænduðv</i> brännvin	<i>brænduðvad</i>	<i>brænduðv</i>	—
<i>buað</i> bud	<i>buað¹</i>	<i>buaðv</i>	<i>buaðæ</i>
<i>dræt</i> smuts ³	<i>drætad</i>	<i>dræt</i>	—
<i>drup</i> droppe	<i>drupad</i>	<i>drupv</i>	—
<i>fæt</i> fat	<i>fætad</i>	<i>fæt</i>	<i>fætæ</i>
<i>flæt</i> flott	<i>flætad</i>	<i>flæt</i>	—
<i>föstöv</i> farstu	<i>föstövad</i>	<i>föstövv</i>	<i>föstövvæ</i>
<i>glæs</i> glas; fönster	<i>glæsad</i>	<i>glæs</i>	<i>glæsæ</i>
<i>græn</i> gråt	<i>grænad</i>	<i>græn</i>	—
<i>grus</i> grus	<i>grúsad</i>	<i>grús</i>	—
<i>ruæl</i> hjul	<i>ruælad</i>	<i>ruælv</i>	<i>ruælvæ</i>
<i>kæpæl</i> kapell	<i>kæpælad</i>	<i>kæpælv</i>	—
<i>kær</i> kar	<i>kærad</i>	<i>kærv</i>	<i>kærvæ</i>

¹⁾ Jfr § 58, anm. 3.

²⁾ Jfr §§ 59, 60; pl. dat. *blækvm*.

³⁾ Jfr *drætt* m. 'lort' enligt § 1.

<i>kæv¹</i>	<i>kævad</i>	<i>kæv</i>	—
<i>krut</i> krut	<i>krútað</i>	<i>krútv</i>	—
<i>jsvæt</i> kött	<i>jsvætad</i>	<i>jsvæt</i>	—
<i>næs</i> näs ²	<i>næsad</i>	<i>næs</i>	<i>næsæ</i>
<i>næv</i> näsa	<i>nævad</i>	<i>næv</i>	<i>nævæ</i>
<i>læð</i> led (i gårdsgård)	<i>læð</i>	<i>læð</i>	<i>læðæ</i>
<i>uælv</i> håll	<i>uælvad</i>	<i>uælv</i>	<i>uælvæ</i>
<i>pær</i> par	<i>pærad</i>	<i>pærv</i>	<i>pærvæ</i>
<i>sælskap</i> sällskap	<i>sælskæpad</i>	<i>sælskæpv</i>	—
<i>skæl</i> skal	<i>skælad</i>	<i>skælv</i>	<i>skælvæ</i>
<i>skæv</i> avskalad bark	<i>skævad</i>	<i>skæv</i>	—
<i>skær</i> klippa	<i>skærad</i>	<i>skærv</i>	<i>skærvæ</i>
<i>sfsyrv</i> tjock surmjölk	<i>sfsyrvad</i>	<i>sfsyrv</i>	—
<i>skuæt</i> skott	<i>skuætad</i>	<i>skuætv</i>	<i>skuætvæ</i>
<i>skrvn</i> skrin	<i>skrvnad</i>	<i>skrvnv</i>	<i>skrvnvæ</i>
<i>smuælv</i> smula	<i>smuælvad</i>	<i>smuælv</i>	<i>smuælvæ</i>
<i>smæv</i> smör	<i>smævrad</i>	<i>smævrv</i>	—
<i>suæð</i> soppa	<i>suæð</i>	<i>suæðv</i>	—
<i>spuæð</i> spö	<i>spuæð</i>	<i>spuæðv</i>	<i>spuæðæ</i>
<i>spuær</i> spår	<i>spuærad</i>	<i>spuærv</i>	<i>spuærvæ</i>
<i>spvl</i> spel	<i>spvlad</i>	<i>spvl</i>	<i>spvlæ</i>
<i>tæk</i> tak	<i>tækjad</i>	<i>tækjæ</i>	<i>tækjæ</i>
<i>uifk</i> veck	<i>uifjad</i>	<i>uifjæ</i>	<i>uifjæ</i>
<i>uít</i> förstånd	<i>uítad</i>	<i>uít</i>	—

Anm. 1. Hit höra också talrika sms., vilkas senare sms.-led motsvaras av långstaviga ord, t. ex. *ærmklæð* kvinnohalsduk (dat. *ærmklæðv*; jfr *klæða* enligt dekl. III), *spisæl* spisöl (dat. *spisælv*; jfr *öl* enligt dekl. I), *ymbör* strö (under kreaturen, dat. *ymbörv*), *uærmöl* vadmal (dat. *uærmölv*).

Anm. 2. Ordet *bær* bär (pl. dat. *bærvm*, med sms. såsom *fölbærvm* hallonen) har sg. dat. enligt dekl. I, alltså best. *bærvæ* (sins. *fölbærvæ*).

Anm. 3. Ordet *tæn* tenn (dat. *tænv*) har i obest. sg. nom. ack. en biform *tæ*; jfr sms. *tæstöp* tennstop ock *tætaldrvk* tenntallrik (med onasal. *v*).

¹⁾ skum, som bildas vid kokning av vassla

²⁾ Best. form förekommer också som bynamn i Älvdalen, t. ex. *an-býðzær* *ostar-q-næs* han bor i Näset.

Deklination III: obest. sg. nom. -a, best. sg. dat. -a.

Paradigm: *därjse* dike.

§ 67.	obest.	best.
sg. nom. ack.	<i>därjse</i>	<i>därjsead</i>
	dat. <i>därjse</i>	<i>därjseä</i>
pl. nom. ack.	<i>därjse</i>	<i>därjseä</i>
	dat. <i>därjsum</i>	= obest.

§ 68. Denna flexionstyp följa ett stort antal tvåstaviga neutra på -a, t. ex.

<i>ängza</i> äng ¹	<i>ängzad</i>	<i>ängzä</i>	<i>ängzä</i>
<i>bräda</i> bräde	<i>brädad</i>	<i>brädeä</i>	= dat.
<i>bröyna</i> bryne	<i>bröynad</i>	<i>bröyneä</i>	= dat.
<i>äna</i> panna	<i>änad</i>	<i>äneä</i>	= dat.
<i>fäna</i> fräken	<i>fänad</i>	<i>fäneä</i>	—
<i>fäpa</i> följe	<i>fäpad</i>	<i>fäpeä</i>	—
<i>kläda</i> kläde (tygsort) ¹	<i>klädad</i>	<i>klädeä</i>	—
<i>träda</i> träde	<i>trädad</i>	<i>trädeä</i>	= dat.

Ann. 1. Ordet *öra* öre har i best. form samma ändelser som dekl. IV, alltså sg. nom. ack. *örad* (med sms. *pänngörad* slanten).

Ann. 2. En obest. sg. gen. på -s finnes efter prep. *at* 'till' i uttr. sådana som t. ex. *at-ängzes* till ängesslätt.

Ann. 3. Sms. neutra, vilkas senare sms.-led är ett ord av typen *därjse*, följa vanligen dekl. I, så t. ex. *färfjät* 'strumpor', *säckbräd* 'schackbräde', *skärpängz* 'änge på hård mark'; somliga följa dock dekl. II, se § 66, ann. 1.

Deklination IV: obest. sg. nom. -a, best. sg. dat. -a.

Paradigm: *öga* öga.²

§ 69.	obest.	best.
sg. nom. ack.	<i>öga</i>	<i>ögad</i>
	dat. <i>öga</i>	<i>ögä</i>
pl. nom. ack.	<i>öga</i>	<i>ögä^a</i>
	dat. <i>ögum</i>	= obest.

a) I Näset, Gåsvarv, Garbärg ock Evetsbärg böjes ordet i plur. som fem., alltså *ögur* 'ögon(en)'; den neutrala formen återfinnes dock (utom i Evetsbärg) i uttrycket *um-ögur* 'omkring ögonen', t. ex. *röd um-ögur* 'röd i ansiktet'. Övriga byar överensstämmer med Äsen.

¹) Plur. *kläda* (best. *klädeä*) betyder 'kläder'.

²) Jfr sms. *ögänbröyneä* ögonbrynen, *ögänkaläng* gumma som botar folks ögon.

§ 70. Denna flexionstyp följa ett stort antal neutra på -a, t. ex. .

<i>flöta</i> flöte	<i>flötad</i>	<i>flöta</i>	<i>flötu</i>
<i>gläda</i> ¹	<i>glädad</i>	<i>gläda</i>	—
<i>järta</i> järta	<i>järtad</i>	<i>järta</i>	<i>järtu</i>
<i>kukka</i> kvicke	<i>kukkad</i>	<i>kukka</i>	—
<i>mäda</i> midja	<i>mädad</i>	<i>mäda</i>	—
<i>mälta</i> mjälte	<i>mältad</i>	<i>mälta</i>	<i>mältu</i>
<i>njura</i> njure	<i>njudad</i>	<i>njura</i>	<i>njuru</i>
<i>nästa</i> nystan	<i>nästad</i>	<i>nästa</i>	<i>nästtu</i>
<i>rüpsa</i> ²	<i>rüpsad</i>	<i>rüpsä</i>	<i>rüpsu</i>
<i>rästa</i> gavelröste	<i>rästad</i>	<i>rästa</i>	<i>rästtu</i>
<i>lläjsa</i> gröpe	<i>lläjsad</i>	<i>lläjsä</i>	—
<i>stika</i> sticka	<i>stikad</i>	<i>stika</i>	<i>stiku</i>
<i>söka</i> sänke	<i>sökad</i>	<i>sökä</i>	—
<i>ära</i> öra ³	<i>ärad</i>	<i>ära</i>	<i>äru</i>

Ann. 1. Hit höra en mängd neutrala substantiverade adjektiv, t. ex. *fäta* fett, *gämbla* gammal sak, *güäda* godsaker, *näpa* något nytt (speciellt = 1. nyupptaget änge, 2. nymåne), *röda* något rött (spec. = kvicke), *suärta* något svart (spec. = pupill), *söra* ömt ställe, *uärta* något vitt (spec. = 1. vete, 2. arsenik), *uöta* något vått (spec. = dryckesvaror).

Ann. 2. Hit höra också de i obest. sg. på konsonant slutande orden *sägal* järn, som kringför löparen i en kvarn (best. nom. ack. *säglad*, jfr sms. *künsäglad*) ock *ölter* altare (best. nom. ack. *öltrad*, dat. *ölträ*).

Ann. 3. Närliggande äro de båda kortstaviga orden *ändovö* handtag (best. nom. ack. *ändovöd*, dat. *ändovödä*) ock *brümo* den böjda del av lien, som fästes vid skaftet (best. nom. ack. *brümod*, jfr sms. *lööbrümod*).

Deklination V: obest. sg. nom. —, best. sg. dat. -nä.

Paradigm: *trä* träd.

§ 71.	obest.	best.
sg. nom. ack.	<i>trä</i>	<i>tränt</i>
	dat. <i>trä</i>	<i>tränä</i>
pl. nom. ack.	<i>trä</i>	<i>tränä</i>
	dat. <i>träxm</i>	= obest.

¹) glatt, glänsande bark

²) viss mängd hö, utbredd till torkning. Av yngre personer säges också *rüpsa* f.

³) Jfr sms. *ärnskrök* ytteröra.

§ 72. Såsom följande denna flexionstyp ha antecknats följande neutra, alla enstaviga ock slutande på konsonant:

	best. sg. nom.	best. sg. dat.	pl. dat.
bly bly	blyt	blyna	—
bu bo	būt	būna	būm
frä frö	fræt	fræna	fræm
knä knä	knät	knæna	knæm
strå strå	stræt	stræna	stræm
tuå blånor	tuæt	tūæna	—
ø hü	øt	øna	—

Anm. Hit hör också det på konsonant slutande *trug* 'tråg', best. sg. nom. ack. *trut*, dat. *trūna*, pl. nom. ack. *trūna*, dat. *trūm*.

§ 73. **Oböjliga** äro ett stort antal neutrala ord, så t. ex. *dågsät* dagens slut, *flåd* boskap, *låto* mat, *kåfi* kaffe, *kräm* kräm, *markürum* arsenik; vidare de talrika värbalsubstantiven på *-an* ock *-qn*, t. ex. *gläpsan* smäll i dörrarna, *krīan* skrikande, *gópqn* gapande, *lāsqn* läsande, ock de ortnamn, som ha de själva böjliga *stāman* 'damm' ock *bār* 'bärg' som senare sms.-led, t. ex. *flöpstāman*, *nētstāman*, *öbyænstāman* tre myräng^h, *öytsbār* Hykiebärg^{et}.

ADJEKTIVEN.

A. Obestämd form.

a) Adj. står självständigt.

Paradigm I: *stur* stor.

§ 74.	m.	f.	n.
sg. nom.	<i>stur</i>	<i>stur</i>	<i>sturt</i>
dat.	<i>stūrum</i>	<i>stur</i>	<i>stūro</i> ^a
ack.	<i>stūran</i>	<i>stūra</i>	= nom.
pl. nom.	<i>stūrer</i>	= m.	<i>stūru</i>
dat.	<i>stūrum</i>	= m.	= m.
ack.	<i>stūra</i>	<i>stūrer</i>	= nom.

Exempel i satser: *ig-bålar* *mt-brük* *igt-åläkt* *kåfat*, *gok-äter* *gan-stūro* jag kan inte begagna ett sådant litet fat, gå efter ett stort, *lānar* *iro-sūnder* gångjärnet är söndrigt, *gok-åta* *tuqm* *uātum* gå efter två vita, *bār* *ig-ad-aft* *kūlu* *stūrer* bara flickorna vore stora, *ig-a-jsyæpt-diam* *gōru* jag har köpt dem (sc. *klāda* kläderna) färdiggjorda.

§ 75. Denna böjningstyp följa de allra flesta adj., t. ex.

	sg. n. nom. ack.	pl. nom.
<i>åutstæld</i> ¹	<i>åutstält</i>	<i>åutställder</i>
<i>åutuīnd</i> ut- ock invänd	<i>åutuīnt</i>	<i>åutuīnder</i>
<i>åvlāugg</i> åvlång	<i>åvlāuggt</i>	<i>åvlāuggar</i>
<i>børg</i> fullgod	<i>bøkt</i>	<i>bøgger</i>

a) Sg. dat. n. heter i byarna väster om Dalälven *stūra*, i övriga byar *stūru*.

¹) som råkat i en obehaglig situation

	sg. n. nom. ack.	pl. nom.
<i>duktig</i> duktig	<i>düktit</i>	<i>düktigar*</i>
<i>döfjæd</i> dödfödd	<i>döfjætt</i>	<i>döfjædar</i>
<i>æmgær</i> hemmagjord	<i>æmgært</i>	<i>æmgærar</i>
<i>flyt</i> odryg	<i>flytt</i>	<i>flyttar</i>
<i>frusnäm</i> frusen	<i>frusnæmt</i>	<i>frusnæmar</i>
<i>fyær</i> färdig att fara	<i>fyært</i>	<i>fyærer</i>
<i>üætl</i> ihålig	<i>üætt</i>	<i>üætlar</i>
<i>klyv</i> lätt att klyva	<i>klyvt</i>	<i>klyvar</i>
<i>krugglät</i> m. rundlagt ansikte	<i>krugglät</i>	<i>krugglätar</i>
<i>küæstal</i> besvärlig	<i>küæstalt</i>	<i>küæstalar</i>
<i>lägsäm</i> lagom	<i>lägsämt</i>	<i>lägsämmer</i>
<i>lägum</i> lagom ¹	<i>lägumt</i>	<i>lägumer</i>
<i>lärk</i> lik	<i>läarkt</i>	<i>lärkar</i>
<i>måklig</i> långsam	<i>måkläkt</i> l. <i>måklit</i>	<i>måkligar</i>
<i>såugænd</i> hungrig	—	<i>såugänder</i>
<i>sjsym</i> skum	<i>sjsympt</i>	<i>sjsymer</i>
<i>skölug</i> konkav	<i>skölut</i>	<i>sköluger^b</i>
<i>slät</i> slät	<i>slätt</i>	<i>slätar</i>
<i>slugg</i> som bör slås (om äng)	<i>sluggt</i>	<i>sluggar</i>
<i>smäl</i> smal; mager	<i>smält</i>	<i>smälär</i>
<i>snarv</i> skrovlig	<i>snarvt</i>	<i>snarvar</i>
<i>snüætl</i> snöbetäckt	<i>snüætt</i>	<i>snüætlar</i>
<i>stærd</i> stel	<i>stært</i>	<i>stærdar</i>
<i>stut</i> kort	<i>stutt</i>	<i>stutar</i>
<i>sünd</i> söndrig	<i>sünt</i>	<i>sünder</i>
<i>suåger</i> svag	<i>suågert</i>	<i>suåger</i>
<i>trouäkst</i> trögväxt	<i>trouäkst</i>	<i>trouäkster</i>
<i>av</i> duktig	<i>apt</i>	<i>ävar</i>

Ann. 1. Adj. på *-sk* ha sg. n. nom. ack. på *-kst*, t. ex. *bakst* beskt, *fakst* färskt, *frakst* friskt.

Ann. 2. I det sms. adj. *bröt-um* 'brädslande' böjes endast i: a sms.-leden, t. ex. *ir-a-sö* *bröt-um* är det så bråttom? *iri-so-bröt-ar-um* I han så bråttom.

- a) Alla bymål utom Åsenmålet ha *düktin*.
b) » » » » » *skölun*.

¹) På samma sätt böjas alla adj. på *-um*, t. ex. *bræðum* bredbent (jfr *bræð* bred), *ündrum* som undrar, *uæðum* vid, *yærum* yr.

Ann. 3. Adj. på *-ad* ock *-od*^a avvika däruti, att sg. n. nom. ack. ej har *t*-ändelse, utan slutar på *-ad*, resp. *-od*, t. ex. *fölmotod* fullmoget, *stölgrædad* för hårt gräddat.

Ann. 4. Adj. *bræ* bra är ändelselöst i sg. n. nom. ack. *itad-æ* *skópæd* *i-bræ* det här skåpet är bra (men *bræar*, *bræan* etc.).

Ann. 5. Nämnas bör, att adj. på *-ug* motsvaras av adverb på *-ut*, adj. på *-ig* av adv. på *-it*, adj. på *-lig*, *-lig* av adv. på *-li*, *-li*, t. ex. *uitut* förståndigt, *fätit* fattigt, *güæðulæ* godvilligt, *ævlænskæ* avsides.

Ann. 6. Adj. *tuær* 'torr' heter i n. *tuært*.

Paradigm II: *bær* bar, naken.

§ 76.	m.	f.	n.
sg. nom. <i>bær</i>	<i>bær</i>	<i>bært</i>	<i>bært</i>
ack. <i>bæran</i>	<i>bæra</i>	= nom.	
pl. nom. <i>bærir</i>	= m.	<i>bæru</i>	

Exempel i satser: *bær ig-ad-dugo fö-qn frækqn* bara jag kunde få honom snäll, *fö-sjö, um-ig-dug-fö-qn glæða* få se, om jag kan få henne glad, *pöykar iro-so-lätir* pojkar äro så lata, *bæra iro-bæru* bärger äro bara.

§ 77. Såsom hithörande ha antecknats följande adj., alla kortstaviga:

	pl. m. f.
<i>fræk</i> snäll	<i>fræjsir^b</i>
<i>glæð</i> glad	<i>glæðir</i>
<i>ifær</i> dräktig (om får)	<i>ifarir</i>
<i>læt</i> lat	<i>lätir</i>
<i>snær</i> snabb	<i>snærir</i>
<i>tuær</i> brant	<i>tuærir</i>

Paradigm III: *liten* liten.

§ 78.	m.	f.	n.
sg. nom. <i>liten</i>	<i>lita</i>	<i>lita</i>	<i>lita</i>
dat. <i>lilum</i>	—	—	—
ack. <i>lilæn</i>	<i>lila</i>	= nom.	
pl. nom. <i>lilar</i>	<i>lilar</i>	<i>lily</i>	
dat. <i>lilum</i>	= m.	= m.	
ack. <i>lila</i>	= nom.	= nom.	

a) Adj. på *-ad* ock *-od* motsvaras i Västmyckeläng alternativt, i Väsa uteslutande av adj. på *-aðn* ock *-odn*, t. ex. *uðaðn* villig, *uðaðn* elak.

b) I Evetsbärg finnas inga kortstaviga adj.; alltså heter det *frækar* snälla, *glædar* glada etc.

Anm. I obet. ställning användes i sg. n. nom. ack. en biform *lit*, t. ex. *gäv-mig lit-ov-käfi* giv mig litet kaffe! — Som plur. av *litn* brukas oftast former av adj. *smör*; se § 85.

Exempel i satser: *mas-kästä ua-litē* medan Kerstin var iten, *a-uā*, *mas-ig-ad-úlov og-ändis lilla* det var medan Olov ock Anders voro små, *ig-ad-läs lilla* jag hade den lille Lars med mig.

§ 79. Till denna flexionstyp höra långstaviga adj. på *-in*, *-an*, *-n* med akc. 2, t. ex.

<i>ärmin</i> sorgsen	—	<i>ärmnar</i>
<i>bön</i> fuktig (om halm, hö etc.)	<i>bödad</i>	<i>bönar</i>
<i>dünst</i> härsken	<i>dünstad</i>	—
<i>ägen</i> inbunden, tvär	<i>ägad</i>	<i>ägner</i>
<i>enträgen</i> enträgen	<i>enträgad</i>	<i>enträgner</i>
<i>föfallen</i> förfallen	<i>föfälad</i>	<i>föfälnar</i>
<i>läsn</i> ledsn	—	<i>läsner</i>
<i>gräsgrün</i> gräsbeväxt	<i>gräsgrüad</i>	[<i>gräsgrüader</i>]
<i>mügen</i> mogen ¹	<i>müead</i>	<i>müegner</i>
<i>rölärst</i> hudlös	<i>rölärstjad</i>	<i>rölärstknar</i>
<i>skrúst</i> hopskrumpen	<i>skrústjad</i>	<i>skrústknar</i>
<i>süäl</i> svullen	<i>süälad</i>	<i>süälner</i>
<i>süält</i> svulten	—	<i>süältner</i>

Anm. Ytterst sällan höres sg. f. nom. på *-e*, de allra flesta adj. ha antagit de mask. ändelserna *-n*, *-in*, *-an*. Undantag äro *litē* liten ock *þksē* tjurgalen, där endast den fem. formen förekommer.

Paradigm IV: *ämuev* hemvävd.

§ 80.	m.	f.	n.
sg. nom.	<i>ämuev</i>	<i>ämuev</i>	<i>ämuev</i>
ack.	<i>ämuevnän</i>	—	= nom.
pl. nom.	<i>ämuevnär</i>	= m.	<i>ämuevnü</i>

Exempel i satser: *güenq i-lödi* skogsfrun är luden, *isu-ig kläde* *ro-ämuevnü* de här kläderna äro hemvävda, *suümügar* *ro-so-uäsbitnär* knotten stickas så vasst, *ölda fon sjo dig äut-fernän* aldrig får man se dig trött.

a) De flesta bymälen ha fem. = mask. *litn*; formen *litē* finnes, utom i Åsen, endast i Brunsbärg, Loka ock Klitten.

¹) På samma sätt böjas t. ex. *güättrüen* godtrogen, *üättrüen* miss-tänksam.

§ 81. Denna flexionstyp följa kortstaviga adj. på *-in*, t. ex.

<i>äutfar</i> trött	—	<i>äutfernär</i>
<i>düv</i> olustig	—	<i>düvner</i>
<i>fälskuet</i> skadskjuten	<i>fälskuet</i>	<i>fälskuetnär</i>
<i>gäl</i> på tok	<i>gäl</i>	<i>gälner</i>
<i>kuäv</i> kvav	<i>kuäv</i>	—
<i>litet</i> lättäten	<i>litet</i>	<i>litetnär</i>
<i>lö</i> luden	<i>lö</i>	<i>löner</i>
<i>müel</i> mulen	<i>müel</i>	<i>müelner</i>

Anm. 1. Tämligen sällan höres sg. f. nom. på *-i*; vanligen har den fem. formen ersatts av den maskulina, t. ex. *märq i-skär* närren är skygg, *q-i so-skäv* hon är så mager.

Anm. 2. Kortstavigt i m. f., långstavigt i n. är ordet *üv* öppen, n. *üpad*, med sms. *uärdup* vidöppen (t. ex. *an-ig uärdup* han ligger på rygg), n. *uärdupad*.

Paradigm V: *gömol* gammal.

§ 82.	m.	f.	n.
sg. nom.	<i>gömol</i>	<i>gömol</i>	<i>gömol</i> ^a
dat.	<i>gämblum</i>	—	<i>gämbal</i>
ack.	<i>gämblan</i>	<i>gämbal</i>	= nom.
pl. nom.	<i>gämblar</i>	= m.	<i>gämblu</i>
dat.	<i>gämblum</i>	= m.	= m.
ack.	<i>gämbal</i>	<i>gämblar</i>	= nom.

Exempel i satser: *ig-tüjse üllan-dig* jag tycker det är synd om dig, *um-du-ad-a-faz-sjö-qn digar* om du hade fått se henne, medan hon var havande, *digr-ro rjant üllar* de ha det riktigt eländigt ställt, *qm-fämün gämbal rar-i-gärde* vi ha gamla farmor här i gården.

§ 83. Denna flexionstyp följa adj., som synkopera ultimas vokal ock som ej tillhöra någon av typerna III eller IV, t. ex.

<i>quggar</i> ängslig	—	<i>quggrar</i>
<i>bistar</i> arg	<i>bistart</i>	<i>bistrar</i>
<i>bräugan</i> brun ¹	—	<i>bräugnar</i>
<i>digar</i> fet	<i>digart</i>	<i>digrar</i>
<i>jsitol</i> kittlig	<i>jsitolt</i>	<i>jsitlar</i>

a) I Klitten skiljes mellan mask. *gömol* ock fem. *gömol*.

¹) Föråldrat ock ersatt av *brun*, utom i sms., t. ex. *bräugan-märq* den bruna närren.

<i>lūgen</i> lugn	<i>lūgt</i>	<i>lūpner</i>
<i>māger</i> mager	<i>māgart</i>	<i>māgrar</i>
<i>skāmpar</i> snäll	<i>skāmpert</i>	<i>skāmprer</i>
<i>uisal</i> eländig	<i>uisalt</i>	<i>uislar</i>
<i>īrgomōl</i> urgammal	<i>īrgomōlt</i>	<i>īrgōmbler</i>

Anm. Avvikande i sg. är *fārn* glad, pl. *fāzgnar*, i sg. n. *īzeman* jämn, n. *īzmt*.

Paradigm VI: *nyr* ny.

§ 84.	m.	f.	n.
sg. nom. <i>nyr</i> l. <i>ny</i>		<i>nyr</i> l. <i>ny</i>	<i>nyt</i> ^a

I övrigt böjes ordet enligt par. I.

Exempel i satser: *knāzōsblād* i-*flōt* knivbladet är tunt ock brett, *ig a-grūzūny* *ōg* *og* *du a-blōy* jag har gröna ögon ock du har blå, (har du en ny mössa? —) *īa-nāug ar-ig nīya* ja visst har jag en ny, *īrum-tūzūna īsīzēp ov-nīyo* vi äro tvungna att köpa nytt.

§ 85. Denna flexionstyp följa en del enstaviga adj., med stammen slutande på lång vokal, t. ex.

<i>frā(r)</i> fri	<i>frāt</i>	<i>frāer</i>
<i>frō(r)</i> mornad ¹	—	<i>frōer</i>
<i>grō(r)</i> grå	<i>grōt</i>	<i>grōer</i>
<i>māz(r)</i> smal	<i>māzōt</i>	<i>māzōer</i>
<i>rō(r)</i> rå	<i>rōt</i>	<i>rōer</i>
<i>smōz(r)</i> liten, kort	<i>smōzōt</i>	<i>smōzōer</i>
<i>trō(r)</i> trög ²	<i>trōt</i>	<i>trōer</i>

Anm. Adj. *lūr* ljun heter i n. *lūkt*.

§ 86. Många adj. förekomma endast i neutrum, t. ex. *fūzklītād* smått om folk, *fāsīzūlt* värt (t. ex. *ad-īnt* f. *uo-īa* *lāzūger* det är inte värt att vara här längre), *īzglāzkt* skamligt (t. ex. *ad-ī-ōq-īzglāzkt* *fo so* det är då skamligt att bete sig så), *māzūt* fullt } mygg (t. ex. *ī-sōmors* *uar-a-māzūt* *q-īzīzēlīm* i somras var det fullt } mygg på myrarna), *skūmdalt* skymt

a) Former med slutande *-r* finnas, utom i Åsen, i Klitten ock i byarna väster om Dalälven; från Månsta har särskilt antecknats *trōr* 'trög'. I övriga byar saknas dylika former antingen alldeles eller till största delen, alltså *uāzfrō* 'omornad' etc.

¹) Av sms. *ūzfrōr* 'omornad' finnes ingen biform utan *-r*.

²) Ingen biform med *-r* finnes.

(*a-fa-fa-ūrd* *skūmdalt* *ūm-kūldā* *ny* det börjar bli skumt om kvällarna nu), *qnt-ūm* angeläget, *fīlt* oriktigt.

§ 87. Några adj. äro oböjliga, t. ex. *ī-ūdr* varse (t. ex. *ūdrūm-īnt* *ī-ūdr* *ōpē-ōdr* vi märkte inte det där), *lāndārva* som är ensam arvinge, *rīzō* färdig^{a1}, *snīzō* brunstig (om get), *ūzēn* van.

b) Adjektivet står förenat.

§ 88. I denna ställning blir adj. ändelselöst utom i sg m. dat. ack., sg. n. nom. ack., pl. dat., pl. n. nom. ack., i vilka kasus det har samma ändelser som då det står självständigt; alltså t. ex. *gok-āter* *īzūm-lāzūgūm*, *stūrūm* *stōra* gå efter en stor ock lång käpp, *du-a so-stūtān* *rūk* du har så kort rock, *qn-a-tāzō* *ōlān* *ūīd* han har tagit all veden, *naug ar-īg* *āft* *frāzqn*^b *īzēn-sūzra* nog har jag haft en snäll svärfar, *qn-a so-lā* *āto* han har så liten mössa, *ad-ī no-glā* *pōykar* *up-ī-trāp* det är några glada pojkar, pojkarne uppe i Trappgården, *mākrātū* *tēnar* maskätta tänder, *qm so-grīnug* *no krīpa* vi ha så griniga barn, *ad-īr* *īz-kālīg* *ostrō-klītēm* *so-a-fāz* *nog* *lōn* *krīpa* det är en hustru i Klitten som har fått ludna barn.

Anm. Ett undantag bilda de kortstaviga adj., som böjas enligt par. II ovan (utom dem, som ha *a* i stammen), i det att de anta ändelsen *-o* i de former i plur., som eljes skulle vara ändelselösa, alltså t. ex. *ad-ī sakt* *a-dā* *no frāko* *kāler* nog är det där ena snälla karlar, *q-a frāko* *krīpa* hon har snälla barn, *al-du* *koyt* *āut* *mīn* *bāro* *fūzta* ska du springa ute med bara ben?

§ 89. Vanligen motsvaras dock ett förenat adj. i obest. form + ett subst. i rspr. av ett sms. ord i älvd.², varvid adj. utgör förra, subst. senare sms-leden. Vid denna sms. lägges adj. vanligen — dock visst ej alltid — till subst. i den form, som adj. har i sg. m. nom., alltså t. ex. *a-ūā* *bār* *īz-bīztsīzūz* det var bara en kort stund, *qm-sakt* *mīkāl* *fīnkūlar* *īar-ī-byūm* vi ha minsann många vackra flickor här i byn, *av-īzēt* *īzēn-krōp* *knāz* *v-a-mīz* tag hit en krokig kniv åt mig, *īg-al-īzīzēp-mīz*

a) I byarna väster om Dalälven säges *rīzō*, i övriga byar *rīzōdu*.

b) Evetsbärg, Garbärg: *frāzqn*.

¹) Jfr det böjda pl. *rīzōer*.

²) Se vidare synt. § 19.

æt-rimastypvalpär jag skall köpa mig ett par remstövlar, gok-
äter ran-stүүndobörd gå efter ett stort fång ved! am int-ato-
tua klåkuggzætar vi ha inte mera än två hornlösa getter, dige-
frünt tjock kvinna, grörük grå rock, sæltkræk svulten stackare.

Anm. 1. Vid sms. av adj. *gōmol* 'gammal' med subst. märkes, att adj. får formen *gāmbal-* framför vokal och pertonerad konsonant, utom *b, d, g, dž*, formen *gām-* framför perspirerad konsonant ock *b, d, g, dž*, alltså t. ex. *gāmbalāt* gammal hatt, *gāmbrūæk* gamla byxor, *gāmdrēt* gammal gödsel, *gāmfūæk* gammal människa, *gāmgōš* gammal ungtkarl (eg. gosse), *gāmbalōv* (obs. l!) gammalt löv, *gāmbalræk* gammal hund, *gāmstrāut* gammalt vallhorn, *gāmgzylt* gammalt sugga, *gāmbaluarmōl* gammalt vadmål².

Anm. 2. De i § 88 anm. 1 nämnda kortstaviga adjektiven få vid sms. ändelsen -o, t. ex. *bārorōv* bara bakdelen (t. ex. *ym-du-ūl-īnt* *ua-fræk*, *al-ig-dāzndz-dig* *q-bārorōv*, *al-du-fq-szq* om du inte vill vara snäll, ska jag ge dig stryk på bara kroppen, ska du få se), *frākomōg* favoritnåg, *tuārobōk* brant backe; däremot t. ex. *ūr al-ig-bal-dzāro* *ē so ran-snarūst* hur skall jag kunna göra det så i en snarhast, *ukyn latāp* vilken lat rackare!

Anm. 3. Avvikelser vid sammansättning visa också *līn* liten, t. ex. *līkūl* liten flicka, ock adj. (partic.) av typen *īamuvān* hemvävd, t. ex. *īamuvāklāde* de hemvävda kläderna, *brūtūūg* bruten väg.

B. Bestämd form.

a) Adjektivet står självständigt.

Paradigm: *gāmbaln* den gamle.

§ 90.	m.	f.	n.
sg. nom.	<i>gāmbaln</i>	<i>gāmbla</i>	<i>gāmblad</i>
dat.	<i>gāmblam</i>	<i>gāmblyn</i>	<i>gāmbla</i>
ack.	<i>gāmblan</i>	<i>gāmbly</i>	= nom.

a) Vid sms. av adj. 'gammal' med subst. råder inom målet en nästan oöverskådlig växling; några huvuddrag må dock anges. Målen i Brunsbärg ock Blybärg överensstämma med Åsenmålet; i Loka, Klitten ock Karlsarvet säges *gāmbgos*, *gāmpkūl*, men *gāmbak-*, då Ås. har *gāmbal-*; i Gåsvarv, Västmyckeläng ock Väsa användes uteslutande formen *gāmp-*, t. ex. *gāmpkāl* gammal karl, *gāmpmarā* gamla märren; i Evetsbärg växlar *gāmp-* med *gāmāl-*, t. ex. *gāmpmārē* gamla märren, men *gāmālfuæk* gammalt folk.

pl. nom.	<i>gāmblar</i>	<i>gāmblyr</i>	<i>gāmbly</i>
dat.	<i>gāmblym</i>	= m.	= m.
ack.	<i>gāmbla</i>	= nom.	= nom.

§ 91. Denna flexionstyp följa alla adj., då de stå självständiga i best. form, t. ex. *gāmblar ro-duktriga-ōrē* de gamla äro duktiga de, (vilken rock ska du ha? —) *gok-āta gāmblym* gå efter den gamla! *ig-ē so-rād dūmban* jag är så rädd för den dövstumme¹, *ir-ad r-līlyn ald-stūryū* är det (kaffe) i den lilla eller stora (pannan)? *dig-ōa stārkur ro-so gūædar* de där starka (o: karamellerna: *karamēlur*) äro så goda, *ful-r-lūætām* full av fan², *ad-r-nīn itad* det här är den nye, *rjsa ūl-ig ovo-ōrām-dā smōjsālka*, *gok-āta stūryū* inte vill jag ha den där lilla kälken, gå efter den stora.

b) Adj. står förenat.

§ 92. Denna form bildas genom sms. av adj. ock subst., varvid gälla de regler, som framställts i § 89 med anm., alltså t. ex. *gāmbaluārsur* de gamla visorna, *frākolālklūlā mē* min lilla snälla flicka, *stūkasūggan* den stora pälsen, *smōkrīpar* småbarnen.

Anm. 1. Undantagsvis förekommer adj. vid stark betoning som särskilt ord, t. ex. *bāro bōkan* bara marken, *al-du rān rār-r-tuāro bārē* skall du skida här i branta bärget? *og-dū r-āut-o-kōyter r-mārē nōtē* ock du är ute ock springer i mörka natten.

Anm. 2. Särskilt märkas sms. *nārder-* norra, *ōstar-* östra, *sydar-* södra, *uāstar-* västra, *ūgger-* högra, *ūstar-* vänstra, *ūvar-* den övre, *nīdar-* den nedre, t. ex. *nārdeknāutē* den norra (stugu-)knuten, *ūgger-nāvīn* den högra handen, *sydaryūlīrān* södra Jölltjärn, *nīdeknāutē* den nedre (d. v. s. längre ned på backen belägna) stuguknuten.

§ 93. På gränsen mellan adj. ock indefin. pron. stå följande ord:

- a) *māuggar* 'många': endast denna form har antecknats.
b) *mārger* 'många' (brukas endast i nek. satser), dat. *mār-gym*, n. nom. ack. *mārgy*; av sg. finnes endast n. dat. *mārgo*;

¹) Jfr sg. m. nom. *dūmban* l. *dūmbīn* den dövstumme, f. *dūmbā* den dövstamma.

²) Jfr *ukyn-lūæta* vilken otäcking!

fören. formen heter *marg*, utom dat. ock n., som äro lika med motsvarande självständiga former.

c) *miklar* 'många', fören. *mikal*, böjes som *mårgar* (obs. gen. *miklymas*, m. ack. *mikal(a)*); av sg. finnes m. ack. *miklön* mycken, f. ack. *mikal*, n. nom. ack. *mijšid*¹, dat. *mikal(o)*².

d) *ymser* 'ömse, än den ena, än den andra', fören. *yms*, böjes som *mårgar*; märkas bör dock, att n. pl. såsom självständigt heter *ymse* (såsom fören. regelbundet *ymsu*); av sg. finnes endast n. dat. *ymsö*.

e) *ol* 'all' böjes fullkomligt enl. § 74; märkas bör sms. *oltrüæp* alltihop (dat. *oltrüæp*; plur. *oltrüæp*, dat. *oltrüæp*).

¹) Anmärkas bör biformen *mijš* i uttr. *u-mijš-küæster-æd* hur mycket kostar det?

²) I st. f. n. pl. *mikly* förekommer ibland n. sg., t. ex. *mijšid-ör* många år.

ADJEKTIVENS OCK ADVÄRBENS KOMPARATION.

§ 94. Med få undantag, som uppräknas i följande §, kompareras adj. i överensstämmelse med nedanstående exempel:

	komp.	superl.
<i>äutferin</i> trött	<i>äutfernär</i>	<i>äutfernäst</i>
<i>bien</i> gen ¹	<i>bjener(a)</i>	<i>bjenäst</i>
<i>diger</i> fet	<i>digrar(a)</i>	<i>digrast</i>
<i>enträgen</i> enträgen	<i>enträgner(a)</i>	<i>enträgnäst</i>
<i>fætad</i> snabb	<i>fætader</i>	<i>fætadast</i>
<i>fræk</i> snäll	<i>frækar</i>	<i>frækast</i>
<i>ful</i> full	<i>füler(a)</i>	<i>fulest</i>
<i>gläd</i> glad	<i>glæder(a)</i>	<i>glædest*</i>
<i>guæd</i> god (om smak)	<i>guæder(a)</i>	<i>guædest</i>
<i>gruæv</i> grov	<i>gruæver(a)</i>	<i>gruævast</i>
<i>gömol</i> gammal	<i>gämblar(a)</i>	<i>gämblest</i>
<i>mjør</i> smal	<i>mjæder(a)</i>	<i>mjæst</i>
<i>smæl</i> smal	<i>smælar(a)</i>	<i>smælest</i>
<i>snær</i> snabb	<i>snærar(a)!</i>	<i>snærast</i>
<i>stut</i> kort	<i>stutær(a)</i>	<i>stutæst</i>
<i>stræð</i> strid; snabb	<i>stræðer(a)</i>	<i>stræðast</i>
<i>træugg</i> trång	<i>træugger(a)</i>	<i>træuggast</i>
<i>tyn</i> tunn	<i>tynær(a)</i>	<i>tynäst</i>
<i>uæt</i> vit	<i>uæter(a)</i>	<i>uætest</i>
<i>uæs</i> vass	<i>uæser(a)</i>	<i>uæsast.</i>

§ 95. Oregelbunden komparation visa följande adj.:

<i>bræ</i> bra	<i>bæter(a)</i>	<i>bæst</i>
	<i>uælder(a)</i>	<i>uældast</i>

a) Blybärg har komp. *glæðer*, sup. *glæðæst*.

¹) Jfr *bjæstuæg* genväg, *gö bjæsta* gå gent.

<i>dölg</i> dålig ¹	<i>səmbar(a)</i>	<i>sepmst</i>
<i>klän</i> svår, besvärlig	<i>uära</i>	<i>uäst</i>
<i>lugg</i> lång	<i>luggar(a)</i>	<i>luggst</i>
<i>log</i> låg ²	<i>logar(a)</i>	<i>logast</i>
<i>mjssn</i> mycken	<i>mjar</i>	<i>mjast</i>
<i>stur</i> stor	<i>stjærar(a)</i>	<i>stjæst</i>
<i>tugg</i> tung	<i>tuggar(a)</i>	<i>tuggst</i>
<i>ugg</i> ung	<i>uggar(a)</i>	<i>uggst</i>
<i>og</i> hög ³	<i>ogar(a)</i>	<i>ogast</i>

Ann. Komparativen till *mærgar*, *mæuggar*, *miklar* 'många' heter *flærar* 'flera' ock böjes, då den står självständigt, sålunda:

m. nom. *flærar* f. nom. ack. *flærar* n. nom. ack. *flæru*,
ack. *flæra* m. f. n. dat. *flærum*;

den förenade formen böjes:

m. f. nom. ack. *flæra*, n. nom. ack: *flæra*, m. f. n. dat. *flærum*.

Någon motsvarighet till resp:s 'flästa' finnes ej, utan säges t. ex. *båslæd* *æ-mæst-gårda* (l. *mæst ov-gårdum*) *æ-r-sökan* Bärge-laget äger största antalet gårdar här i socknen, *buelæd* *æ-stjæst dæln* *ov-gårdum oströ-klitæm* bolagen äga de flästa gårdarna i Klitten.

§ 96. Endast i kompar. ock superl. förekomma följande adj.:

<i>næmar</i> närmare	<i>næmast</i>
<i>næpar</i> sämre	<i>næpast</i>
<i>uåtar</i> duktigare	<i>uåtask</i>
<i>oytar</i> - yttre ⁴	<i>oyst</i> , <i>åtask</i> .

Endast i superl. förekomma *åtask* bakre⁵, *bakerst*, *fræmst* främre⁵, *fræmst*, *fuæst* först, *inæst* inre, innerst, *njæst* nyligast, *senæst*, *yfst* övre, överst.

§ 96½ Komp. är oböjlig⁶; former både med ock utan *-a* förekomma i alla ställningar, t. ex. *du-a-lugga(ra)* *stor æld-æg* du har längre käpp än jag, *æv-ææt lit-ov-skærpe(ra)* *bröd-a-mæ* tag hit litet hårdare bröd åt mig! *nåug æ-r-a-klænt* *ög tæmbræd*, *men ök-dyæ*, *æd-æ ændæ uær æd* nog är det besvärligt att hugga timmer, men att köra det är ändå värre, *æn-gærk-æta tuæm luggera störum* han gick efter två längre käppar, *æd-æ*

¹) Även regelb. *dölgar*, *-ast*.

²) Även *logar(a)*, *-ast* ock *luggar(a)*, *-ast*.

³) Även *ogar(a)*, *-ast*.

⁴) Förekommer endast i sms., t. ex. *oytastugö* det yttre rummet.

⁵) Angående denna betydelse se syntaxen.

⁶) Märk, att best. form saknas ock ersättes av superl., 'den större' t. ex. *stjæstæ*; jfr synt. § 22 C.

mjss-gæroa köyt æld-gö det är mycket besvärligare att springa än att gå.

Superl. är oböjlig, utom i best. form, alltså t. ex. *æad-æær-æ-æst æædæd* det här är det yttersta (ö: längst ned efter åns lopp belägna) ängst, *æn-stænd up-ögast knæksam* han står på den högsta klinten, *æ-kæm njæst lœvdæn* jag kom i lördags.

Superlativens best. form böjes på samma sätt som positivens (se § 90), alltså t. ex. *æn æ bæ tuæ pœyka*, *o gæmblæstæ æ-fæd-æd-æmjærk* han har bara två pojkar, ock den äldre har farit till Amerika, *mjæstur æ-r-gæædæst* det minsta (ö: pærum potatisen) äro bäst, *du-æ-l-gæævo æd-æ-stjæstæm* du ska ge det till den störste (l. den större), *sæænstæ æ-r-dœlg köyta* den sista springer så dåligt.

Ann. Sammansättning av kompar. l. superl. med subst. brukas ej.

§ 97. Advärbens komparation överensstämmer fullkomligt med adjektivens, alltså t. ex.

<i>dœlæ</i> dåligt	<i>səmbar(a)</i>	<i>sæmst</i>
<i>kryæ</i> ofta	<i>kryægar(a)</i>	<i>kryægst</i>
<i>læædæ</i> länge	<i>læægar(a)!</i>	<i>læægst</i>
<i>sæænt</i> sent	<i>sæænar(a)</i>	<i>sæænst</i>
<i>snært</i> hastigt; snart	<i>snærar(a)!</i>	<i>snærast</i> ¹
<i>strært</i> fort	<i>stræædar(a)</i>	<i>stræædæst</i>
<i>uærædæmt</i> vida omkring	<i>uærædæmar(a)</i>	<i>uærædæmast</i> .

Ann. 1. Helt eller delvis utan motsvarighet bland adj. äro följande advärb:

<i>gææna</i> gärna	<i>ældæ</i>	<i>ælst</i>
—	<i>fær</i> förr	<i>fuæst</i>
<i>nær</i> nära	<i>næmar(a)</i>	<i>næmast</i>
<i>uæl</i> väl, noggrant ²	<i>uælæra(a)</i>	<i>uælæst</i> .

Ann. 2. Som ett slags böjning skulle man möjligen kunna betrakta vissa grupper av lokaladvärb, så t. ex. följande: 1) *æut* ut, 2) *æuta* ute, 3) *æutæ* utifrån, 4) *æutar* utför, 5) *æutæd* dit ut, 6) *æutæmæn* där ute, 7) *æutææd* utanför, 8) *æutætar* utifrån, 9) *æutæ-tæ* utanför. Alla eller de flästa av dessa former visa t. ex. *sud* söderut, i söder (*sunæ*, *sutar*, *sudæd*, *sunæmæn*, *sunææd*, *sunætar*, *sunæ-tæ*), *ææm* hem (*ææma*, *ææmæ*, *ææmtæ*, *ææmat*, *ææmæmæn*, *ææmææd*, *ææmtætar*, *ææmtæ-tæ*), *up* upp, *næd* ned, *æn* in etc.

¹) En biform *snæst* förekommer dels som konjunktion = 'så snart som', dels i uttr. *snæst-æd* 'närmast till hands'.

²) Det vanliga uttrycket för 'väl, bra' är *bræ*.

RÄKNEORDEN.

A. Grundtal.

§ 98.	1. <i>æn. æ, æt</i>	16. <i>sækstq</i>
	2. <i>tær, tuo</i>	17. <i>sütq</i>
	3. <i>trær, trē</i>	18. <i>ötq</i>
	4. <i>fjærer, fyra</i>	19. <i>nētq</i>
	5. <i>fem</i>	20. <i>tūgu</i>
	6. <i>sæks</i>	30. <i>trät</i>
	7. <i>sju</i>	40. <i>fjrt</i>
	8. <i>öta</i>	50. <i>femt</i>
	9. <i>nio^a</i>	60. <i>sækst</i>
	10. <i>tio^a</i>	70. <i>süt</i>
	11. <i>ällov</i>	80. <i>öt</i>
	12. <i>tolv</i>	90. <i>nēt</i>
	13. <i>trätq</i>	100. <i>ündrad</i>
	14. <i>fjærta</i>	1000. <i>tusn¹</i>
	15. <i>femtq</i>	

Talen 21—29, 31—39 etc. bildas vanligen på följande sätt: *tæguæt, tægutær* l. *tægutuo, tægutær* l. *tægutri* etc., t. ex. *æn-fæmtitæu o gæmol* han är femtiotvå år gammal, *æn-trætätæ skæulkræp ær-bjæm nu* vi ha trättiotvå skolbarn här i byn nu, *æn-a-tæguæt* tæker han har 21 får (jfr *æn-og-tægu*). Ofta höres dock också bildningen *æn-og-tægu, tær-og-tægu, trær-og-tægu* etc., t. ex. *æ-r-troy-og-tægu ör* jag är 23 år, *a-ært*

a) I byarna väster om Dalälven säges *næ, tæ*, i alla övriga byar *næu, tæu*.

¹⁾ Jfr *tusand* »tusan!»

tær-og-süt kljvar det blev 72 klövjeördor, *æn-ær æn-og-tægu tæker* han äger 21 får. — Talen 200 etc. heta *tuo ündrad, trē ündrad, fyr ündrad* etc.; talen 2000 etc. heta *tuo tusn, trē tusn, fy tusn* etc.

Ann. Föregångna av 'många', uppträda 100 ock 1000 som neutrala substantiv, alltså *mæklæ ündrad* många hundra, *mæklæ tusn* många tusen; *tusn* också i uttrycket *æn-æ-tusnæ* han äger många tusen (eg. tusendena).

§ 99. Böjliga äro grundtalen *æn, tær, trær, fjærer*, alla de övriga oböjliga.

Såsom självständigt böjes *æn* 'en' på följande vis:

	m.	f.	n.
nom.	<i>æn</i>	<i>æ</i>	<i>æt</i>
dat.	<i>ænum</i>	<i>æner</i>	<i>æno</i>
ack.	<i>æn</i>	<i>æna^a</i>	= nom.

Exempel: *a-bar-öv för-æner* det bar av för en (av flickorna), *æ-ar-æt snæka mald-æna* jag har inte förfärdigat mer än en (sked), *ulym-gzæro ad-æno* vi skola arbeta i lag (eg.: 'göra till ett'). — Den förenade formen avviker från den självständiga så till vida, att ändelserna i f. dat. ack., n. dat. försviuna, t. ex. *æ-a-snækad bar-æn-sjæd* jag har förfärdigat bara en sked, *æsa-bjæva-ðu go-æta mald-æn-bjæto* inte behöver du gå efter mera än en bytta, *æ-ræder-æt-mæ mæn-æn-stuæð* jag reder mig inte med ett stöd.

Ordet *tær* 'två' böjes sålunda:

	m.	f.	n.
nom.	<i>tær</i>	<i>tær</i>	<i>tæu</i>
dat.	<i>tæm</i>	= m.	= m.
ack.	<i>tæ</i>	= nom.	= nom.

Ordet *trær* 'tre' böjes sålunda:

	m.	f.	n.
nom.	<i>trær</i>	<i>trær</i>	<i>troy</i>
dat.	<i>træm</i>	= m.	= m.
ack.	<i>træ</i>	= nom.	= nom.

Ordet *fjærer* 'fyra' böjes såsom självständigt sålunda:

	m.	f.	n.
nom.	<i>fjærer</i>	<i>fjærer</i>	<i>fjæræ</i>

a) I Väsa ock Evetsbärg är ack. fem. lika med nom. *æ*.

dat. <i>fūærum</i>	= m.	= m.
ack. <i>fūæra</i>	= nom.	= nom.

Den förenade formen avviker så till vida, att ändelsen bortfaller i m. f. nom. ack.

Ann. 1. I detta sammanhang omnämnas lämpligen orden *qv* 'halv', *ôvoder* 'halvannan' ock *bôðar* 'båda'. Det förstnämnda böjes som adj. enl. § 74; *ôvoder* böjes på följande vis:

	m.	f.	n.
nom. <i>ôvoder</i>	<i>ôvoder</i>	<i>ôvoder</i>	<i>ôvtânad</i>
dat. —	<i>ôvoder</i>	—	—
ack. <i>ovqñqñqñ</i>	= nom.	= nom.	= nom.

Såsom självständigt böjes ordet *bôðar* sålunda:

	m.	f.	n.
nom. <i>bôðar</i>	<i>bôðar</i>	<i>bôðar</i>	<i>bôðy</i>
gen. <i>bôðumas</i>	= m.	= m.	= m.
dat. <i>bôðum</i>	= m.	= m.	= m.
ack. <i>bôða</i>	= nom.	= nom.	= nom.

Den förenade formen däremot böjes:

	m. f.	n.
nom. ack. <i>bôð</i>	<i>bôð</i>	<i>bôðq</i>
gen. <i>bôð</i>	= m.	= m.
dat. <i>bôðum</i>	= m.	= m.

Ann. 2. Här kan också omnämnas det oböjliga *ÿnda* 'enda', som, utom då det starkt betonas, får formen *ÿnd*, t. ex. *a-i-ðqn-ÿnd gâungg ig-a-sit-qn* det är den enda gången jag sett honom.

B. Ordningstal.

§ 100. 1. <i>fūæstñ</i>	10. <i>tÿundñ</i>
2. <i>ôðarn</i>	11. <i>âloptñ</i>
3. <i>trÿñ</i>	12. <i>tôlptñ</i>
4. <i>fūærdñ</i>	13. <i>trætqndñ</i>
5. <i>fÿmtñ</i>	17. <i>sÿtqndñ</i>
6. <i>sÿâkstñ</i>	20. <i>tÿugundñ</i>
7. <i>sÿundñ</i>	30. <i>trætÿundñ</i>
8. <i>ôtÿundñ</i>	31. <i>trætÿūæstñ</i>
9. <i>nÿundñ</i>	32. <i>trætôðarn.</i>

Ordningstalen ha här anförts i sin självständiga form, som betyder 'den förste' etc. ock som böjes enligt § 90; men vid

a) I Brunsbärg heter 'någon enda' *nogar-ÿnda*.

sidan härav förekommer också en förenad, ändelslös form, t. ex. *fūæst-gâunggÿñ ig-sôg-dig* första gången jag såg dig, *qn-ÿ bâr q-oder-ôrå* han är bara på andra året¹, *ulÿm-tôgo ugn-trÿ tôl* vi ska ta var tredje tall.

Ann. 1. Några ord motsvarande rspris 'den hundrade' ock 'den tusende' förekomma ej, utan uttryckas dessa begrepp medels omskrivningar, t. ex. *qn so-uart nymer-ÿndrad* han som blev n:o 100 etc.

Ann. 2. Substantiv, som uttrycka antal, äro följande: *tÿug* m. tiotal, *tÿlpt* f. tolft, *dÿsÿn* n. dussin, *tÿug* n. tjug. — Substantiv, som beteckna del, äro *alpt* m., *âlpärt* m. hälft, *trÿdÿgg* tredjedel, *fūærdÿgg* fjärdedel, *ôtÿgg* åttondel, *trÿdÿl* tredjedel etc.² — Mångfaldigande adjektiv äro: *twÿföld* tvåfaldig, *trÿföld* trefaldig.

¹) Jfr det självständiga *ig-ÿr-q-fūærtqndq* jag är på fjortonde (året).

²) 'Tionde' (prästkatt) heter *tÿÿnd* n.

PRONOMINA.

A. Personliga pronomina.

§ 101. Första ock andra personens pron. uppvisa följande former:

	beton.	obeton.
1:a pers.	sg. nom. <i>ig</i>	<i>ig</i> [i före kons.]
	obl. <i>mīg</i>	<i>mīg</i>
	pl. nom. <i>ur^a</i>	<i>ur</i>
2:a pers.	obl. <i>uæ₂</i>	<i>uæ_s</i>
	sg. nom. <i>du^b</i>	<i>du</i>
	obl. <i>dīg</i>	<i>dīg</i>
	pl. nom. <i>ir^c</i>	<i>ir</i>
	obl. <i>id</i>	<i>id, ida.</i>

Anm. 1. Efter ord, som sluta på vokal, får sg. av 2:a pers. pron. *ð* i st. f. *d* i uddljudet, t. ex. *krīgga-ðig tuā-ðig* skynda dig att tvätta dig, *uart-a-du-nū uðrið* vart har du nu varit? Detta gäller dock ej, då det i satssammanhanget på vokal slutande ordet egentligen har ett *ð* i slutljudet, t. ex. *ig-sār a-dīg* jag talar till dig, *ir-a-dū* är det du? (jfr *ad* till, *ed* det).

Anm. 2. Märk den allmänt uppträdande förreteelsen, att *r* i slutljud bortfaller framför ord, som börjar konsonant, t. ex. *uart-avir-ī uðrið* vart han I varit?

Anm. 3. Biformen *ida* av andra pers. plur. i obet. ställning uppträder endast i slutet av fraser ock har alltid huvudton på ultima, t. ex. *ūndq-mīn-ida* undan med er!

- a) Evetsbärg *ur*, alla övriga byar *urid*.
 b) Evetsbärg *dug*, obet. *dug*.
 c) Evetsbärg *ir*, alla övriga byar *id*.

§ 102. Tredje personens pronomen har följande former:

		beton.	obeton.
sg. m.	nom.	<i>qn</i>	<i>qn</i>
	gen.	<i>qnumas, os</i>	<i>os</i>
	dat.	<i>qnum</i>	<i>qnum, qm</i>
	ack.	<i>qn</i>	<i>qn</i>
sg. f.	nom.	<i>q</i>	<i>q</i>
	gen.	<i>qneras, qnas</i>	<i>qnas</i>
	dat.	<i>qnar</i>	<i>qnar, qn</i>
	ack.	<i>qn, qna</i>	<i>qn, qna</i>
sg. n.	nom.	<i>ed</i>	<i>ed</i>
	dat.	<i>dypæ</i>	<i>dypæ</i>
	ack.	= nom.	= nom.
pl. m. f. n.	nom.	<i>dier^a</i>	<i>dier</i>
	gen.	<i>dierasas, dieras</i>	<i>dieras</i>
	dat. ack.	<i>dierm, dierm</i>	<i>dierm, dierm.</i>

Anm. 1. I stället för *qn* 'han, honom' brukas *n*, då näst föregående ord slutar på dental, ock *n*, då näst föregående ord slutar på vokal, t. ex. *old-n-ō ēn* håller han på ännu? *qn-uld ruēg-sagd-n* han skulle i väg, sade han, *gō-n nū* går han nu? *qn-illū-qn so-n-ūæpt mīast-n-dūgda* han slog honom så att han skrek så mycket han orkade, *īās-n ēn dīggen* jäser degen än? *ir-a-dū so-al-dzāro-n* är det du som skall göra den? *qn-ad-kōlt-n pītr* han hade kallat honom dumbom, *av-āut-n* kasta ut honom!

Anm. 2. Alla på *d* börjande former ha biformer med *ð* i uddljudet (*dypæ, dierm* etc.), ock angående dessa gälla de regler, som framställts i § 101 anm. 1.

Anm. 3. De endast i obeton. ställning förekommande formerna *qnum, qna, qnas, qnar, dieras* få sin huvudton på ultima, t. ex. *uan-ūil-du-qnum* vad vill du honom? *kūly-anās ar-ig-sakt-sit* hannes flicka har jag sett.

§ 103. Det reflexiva 'sig' heter *sīg*, obeton. *sīg*; 'varandra' heter dat. *uarðdrum*, ack. *uanēnqn*.

B. Possessiva pronomina.

§ 104. De personliga singularpronomina motsvaras av *men* 'min', *den* (*ðen*) 'din', *sen* 'sin', vilka böjas enligt följande paradigm:

- a) I Väsa ock Evetsbärg är nom. = ack. *dierm*, obet. *dierm*.

	m.	f.	n.
sg. nom.	<i>mæn</i>	<i>mæn</i>	<i>met</i>
dat.	<i>mænnum</i>	<i>mænner (mæn)</i>	<i>mænno (mæn)^a</i>
ack.	<i>mæn</i>	<i>mænna (mæn)</i>	<i>met</i>
pl. nom.	<i>mænner (mæn)</i>	<i>mænner (mæn)</i>	<i>mænny</i>
dat.	<i>mænnum</i>	= m.	= m.
ack.	<i>mænna (mæn)</i>	= nom.	= nom.

Anm. De inom parentes stående formerna brukas, då possess. pron. står förenat ock före sitt substantiv, de övriga formerna i alla andra fall; se vidare syntaxen.

§ 105. De personliga pluralpronomina motsvaras av *uær* 'vår', *idar* 'eder', *sen* 'sin'. Om böjningen av *sen* se § 104; *uær* ock *idar* böjas på följande sätt:

a) *uær* 'vår'

	m.	f.	n.
sg. nom.	<i>uær^b</i>	<i>uær</i>	<i>uæt</i>
dat.	<i>uærum</i>	<i>uærer (uær)</i>	<i>uæro (uær)</i>
ack.	<i>uæn</i>	<i>uæra (uær)</i>	<i>uæt</i>
pl. nom.	<i>uærer (uær)</i>	<i>uærer (uær)</i>	<i>uæru</i>
dat.	<i>uærum</i>	= m.	= m.
ack.	<i>uæra (uær)</i>	= nom.	= nom.

b) *idar* 'eder'

	m.	f.	n.
sg. nom.	<i>idar</i>	<i>idü</i>	<i>idqt</i>
dat.	<i>idum</i>	<i>idar</i>	<i>idar</i>
ack.	<i>idqn</i>	<i>idü</i>	<i>idqt</i>
pl. nom.	<i>idrär (idar)</i>	<i>idrär (idar)</i>	<i>idru (idü)</i>
dat.	<i>idrum</i>	= m.	= m.
ack.	<i>idar</i>	= nom.	= nom.

Anm. 1. Om de inom parentes satta formerna gäller vad som sagts i § 104 anm.

Anm. 2. Märkas bör, att de postponerade formerna av pron. *idar* alltid ha huvudton på ultima, t. ex. *ig-a-sit räkqn-idqn i-däg* jag har sett er hund i dag, *ir-a-kripär-idrär a-där* är det edra baru det där?

a) I byarna väster om Dalälven har dat. n. formen *mænna*, i alla övriga byar *mænny*.

b) De flesta byarna ha nom. mask. lika med fem.: *uær*.

C. Demonstrativa pronomina.

§ 106. Pron. *isyn* 'denne, den här' förekommer både förenat ock självständigt, t. ex. *ad-a-dq-fil itad-örad fa-främ nu* ja, nu har det här året gått förbi, *rust isy-ne* just den här (flickan).

	m.	f.	n.
sg. nom.	<i>isyn, isy</i>	<i>isy</i>	<i>itad</i>
gen.	<i>isymas</i>	<i>isaras</i>	—
dat.	<i>isum</i>	<i>isär (is)</i>	<i>iso (is)</i>
ack.	<i>isqn</i>	<i>isa (is)</i>	<i>itad</i>
pl. nom.	<i>isär (is)</i>	<i>isär (is)</i>	<i>isy</i>
gen.	<i>isymas</i>	= m.	—
dat.	<i>isum</i>	= m.	= m.
ack.	<i>isa (is)</i>	= nom.	= nom.

Anm. 1. De inom parentes satta formerna äro »förenade» biformer.

Anm. 2. I likhet med *isyn* böjes första sms-leden i pron. *isyn-zär*, *isyn-zänq* 'den här'^a; dock bör märkas, att endast de förenade formerna användas, t. ex. *is-zä kälär* 'de här karlarna'. Gen. av *isyn-zär* heter *isumzäras*, f. *iszäras*. Pron. *isyn-zänq* förekommer endast självständigt.

Anm. 3. Yngre personer använda ofta den fem. nom.-formen *isy* även i ack.

§ 107. Det demonstrativa pron. *qn* 'den, den där' förekommer endast förenat. Det böjes i likhet med personl. pron. *qn*, *q*, *ed*, alltså t. ex. *i-önym gärdäm bydzer-q* i den där gården bor hon, *ö stüq a-stända zär* den stugan har stått här, *upq-a-üisad* på det viset, *atr-dyx-tina* på den tiden, *qn-uld-dzaro dyxem tar-pärq fúæt* han skulle göra de två paren först.

§ 108. Pron. *qn-där* 'den där' förekommer både förenat ock självständigt^a, t. ex. *sjö, u-dän-dä far* se, hur den där bcter sig, *dq-dä küla* den där flickan. Det böjes på följande sätt:

	m.	f.	n.
sg. nom. ack.	<i>qn-där, dän-där</i>	<i>q-där, dq-där</i>	<i>a-där</i>
gen.	<i>dyæmdäras</i>	<i>dyædäras</i>	—

a) Pron. *isyn-zär* ock *qn-där* ha, utom i Åsen, antecknats endast i Näset ock Blybärg; i de flesta byarna förekommer endast ett pron. *isyn-zän* (resp. *qn-dän*), som uppträder både förenat ock självständigt.

	m.	f.	n.
sg. dat.	<i>qm-dár, dqm-dár,</i> <i>dyæm-dár</i>	<i>dyæ-dár^a</i>	<i>dyæ-dár</i>
pl. nom.	<i>diæ-dár</i>	} = m.	} = m.
gen.	<i>dyæmdáras</i>		
dat. ack.	<i>dyæm-dár</i>		

Biformen *qm-dána* förekommer endast självständigt.

Ann. Alla på *d* börjande former ha biformer med *ð* i uddljudet (*dqm-dár, dyæ-dár* etc.), ock angående dessas användning gälla de regler, som framstälts i § 101 anm. 1.

§ 109. Det oböjliga *sýmu* 'samma' förekommer vanligen endast såsom förenat. Någon gång begagnas det dock determinativt ock självständigt, t. ex. *a-r-sýmu sos-rg-a-fáz fór* 'det är samma (sort, slag etc.) som jag har fått förr'; mycket vanligt är *a-sýmu* 'detsamma, likgiltigt', t. ex. *a-gjár a-sýmu* 'det gör detsamma'. Likaledes brukas *sýmu-ían* (*íæ, íæt*) 'samma en, densamma', t. ex. *ad-r sýmu-ían so-fuæ-2ar-r-uétras* det är samma en som for här i vintras.

§ 110. Pron. *sjuæv* 'själv' brukas dels adjektiviskt i betydelsen 'självaste, till ock med' ock är då oböjligt, t. ex. *sjuæv-gåmkalfyga dansad r-gåsbūðum r-kuálds* 'till ock med gummorna dansade i Gessifäbodarna i går kväll', dels substantiviskt i betydelsen 'själv' ock heter då i sg. *sjuæv*, i pl. nom. *sjuævar*, dat. *sjuævum*, t. ex. *diæ-fó skuld-ó sig-sjuævar* de få skylla sig själva, *ú-ðvar-ovo-stalt-tíl a-sig-sjuævum* hur de ha ställt till åt sig!

Ann. Uttr. *sjuævin* (*-qm, -qn*) betyder 'djävulen', t. ex. *fast-sjuævin-ad kumi-fróm* om också djävulen visade sig.

§ 111. Pron. *llærk* 'sådan, dylik' böjes fullständigt som ett adj. enligt § 74, t. ex. *qm-al-tær autr-llærko* man skall tiga om sådant, *bær rg-ad-dugo-fó kálu llærkar* bara jag kunde få flic-korna att bli sådana.

Ann. Detta pron. kan också böjas som ett adj. i best. form enligt § 90, alltså t. ex. *llærjsm fisk* sådan fisk, *llærky gráv* en dylik grop, *íjsa-túæst-íg sár-nod a-llærkam-årqm* inte tordes jag säga något åt en sådan där härre.

a) Dat. fem. heter i Näset ock Blybärg *qn-dár*.

D. Relativt pronomen.

§ 112. Målets enda relativ är *so* 'som', vilket pron. efter determinativet *sýmu* (men ej efter *sýmu-ían*) har formen *sos*, t. ex. *a-ua-sakt sýmu-kál, sos rg-a-sít íæsn fór* det var samma man, som jag har sett en gång förut.

E. Interrogativa pronomina.

§ 113. Det allmänt frågande 'vem' heter *uær* ock har följande böjningsformer:

	m. f.	n.
nom.	<i>uær</i>	<i>uær</i>
gen.	<i>uærumas</i>	—
dat.	<i>uærum</i>	<i>uæro</i>
ack.	—	= nom.

Särskilda fem.-former finnas ej; så t. ex. frågas *uærum fýgd-du* 'vem följde du', även om man vet, att följeslagaren var en kvinna. Helt naturligt brukas detta pron. endast självständigt.

§ 114. Både självständigt ock förenat brukas däremot *ùkyn* 'vilken, vem, hurudan', som böjes sålunda:

	m.	f.	n.
sg. nom.	<i>ùkyn</i>	<i>ùky</i>	<i>ùkad</i>
gen.	<i>ùkumas</i>	<i>ùkeras</i>	—
dat.	<i>ùkum</i>	<i>ùker (uk)</i>	<i>ùko (uk)</i>
ack.	<i>ùkan</i>	<i>ùka (uk)</i>	<i>ùkad</i>
pl. nom.	<i>ùker (uk)</i>	<i>ùker (uk)</i>	<i>ùky</i>
gen.	<i>ùkumas</i>	= m.	—
dat.	<i>ùkum</i>	= m.	= m.
ack.	<i>ùka (uk)</i>	= nom.	= nom.

Ann. 1. De inom parentes stående formerna brukas, då pron. står förenat.

Ann. 2. Yngre personer begagna formen *ùky* även i ack. f.

§ 115. 'Vad för en' heter *uænförían* (*-íæ, -íæt*), plur. *uæn-fonogrär*; då det står självständigt, varvid bör märkas, att värbet

nästän alltid förekommer inskjutet mellan pron:s olika delar, t. ex. *uæn-uár a-dá-fa-nogrär* vad var det där för ena? Angående den vidare böjningen se *ian* (§ 99) ock *nógar* (§ 117).

§ 116. 'Vilkendera, vilken av dem' heter *úkdígr* ock böjes sålunda:

	m.	f.	n.
nom.	<i>úkdígr</i>	<i>úkdígr</i>	<i>úkadígr</i>
gen.	<i>úkdígräs</i>	<i>úkdígr</i>	—
dat.	<i>úkdígr</i>	<i>úkdígr</i>	<i>úkdígr</i>
ack.	<i>úkdígr</i>	= nom.	= nom.

F. Indefinita pronomina.

§ 117. 'Någon' heter *nógar* ock böjes enligt följande paradigm:

	m.	f.	n.
sg. nom.	<i>nógar</i>	<i>nógu</i>	<i>noð</i>
gen.	<i>nógumas</i>	—	—
dat.	<i>nógum</i>	<i>nógar (nog)</i>	<i>nógar(o) (nog)</i>
ack.	<i>nqn</i>	<i>nógar(a) (nog)</i>	= nom.
pl. nom.	<i>nógrar (nog)</i>	<i>nógrar (nog)</i>	<i>nógu</i>
dat.	<i>nógum</i>	= m.	= m.
ack.	<i>nógar(a) (nog)</i>	= nom.	= nom.

Anm. 1. De inom parentes stående formerna begagnas, då pron. står förenat; framför ord, som börjar på konsonant, ersättes *nog* ofta av *no*.

Anm. 2. Då detta pron. avslutar en fras ock ej är betonat, få de två- eller flerstaviga formerna *lyndton* på ultima, t. ex. *ad-i-fil-nógumäs* det är väl någons¹, *naug ärar-ad-a-nógum* nog tillhör det någon, *a-uá-fil-nogrär* det var väl några (= en ock annan), *e-uérá-dq-fil-a-dá nytut-a-nogär* nog blir det väl nyttigt till något.

Anm. 3. Yngre personer begagna formen *nógu* även i ack. f.

§ 118. 'Ingen' heter *índzín* ock böjes sålunda:

	m.	f.	n.
sg. nom.	<i>índzín</i>	<i>íngu</i>	<i>íntnoð</i> (fören. o. självst.) <i>ínta(ð)</i> (självst.) <i>ínguíng</i> (självst.)
gen.	<i>íngumas</i>	—	—

¹) Jfr *ad-i-fil-nógumas* det är väl ändå någons.

sg. dat.	<i>íngum</i>	<i>íngar (íng)</i>	<i>íngo^a</i>
ack.	<i>íngan</i>	<i>ínga (íng)</i>	= nom.
pl. nom.	<i>íngar (íng)</i>	<i>íngar (íng)</i>	<i>íngu</i>
dat.	<i>íngum</i>	= m.	= m.
ack.	<i>ínga (íng)</i>	= nom.	= nom.

'Ingendera' heter *índzín* eller *uáíndzín*; första leden av båda böjes i likhet med *índzín*, varvid de förenade formerna användas (utom i f. dat. *íngadígr*), alltså t. ex. sg. dat. m. *íngumdígr*, sg. f. nom. *uáíngudígr*, sg. n. nom. ack. *uáíngadígr*; andra leden är ändelslös, utom i genitiverna *íngumdígräs*, *íngadígräs* ock *uáíngumdígräs*.

Anm. Om detta pronomens akcentuering, då det står i slutet av en fras, gäller detsamma, som i § 117 anm. 2 sagts om *nógar*, alltså t. ex. *ad-ír-íngumäs* det är ingen, som äger det¹, *du-go-ðo-fil-ínt-dú-íngö* du märker då ingenting.

§ 119. Rspr:s 'var, varje' motsvaras av flera olika pronomina. Det defektiva *uér* 'var, varje', som endast brukas adjektiviskt, har följande former:

	m.	f.	n.
nom.	<i>uér</i>	<i>uér</i>	<i>uért</i>
dat.	<i>uárum</i>	<i>uér</i>	<i>uér</i>
ack.	<i>uæn</i>	<i>uér</i>	<i>uért</i>

Substantiviskt brukas dat. *uárum*, t. ex. *ízáv uárum ín-káku* ge en kaka åt var ock en.

Anm. 1. Detta pron. begagnas också i uttr. som 'varannan, var tredje', t. ex. ack. *uæn énan tól* varannan tall, *uér fíðærd grðko* var fjärde gran.

Anm. 2. Yngre personer begagna formen *íngu* även i ack. f.

Endast i uttr. som 'en var, två var', etc. förekommer pron. *uærn* (f. *uáru*) ock *uðrn* (f. *uðru*), t. ex. *dígr-ovo ígn-búæk uærn* de ha en bok var (o: pojkarne), *dígr-ovo-sakt ígt-ármkléd uðru* de ha en halsduk var (o: flickorna)². — 'Var sin' heter *uó(r)* *sén* eller *ué(r)* *sén*, t. ex. *íngum uó sáín-áto* vi finga var sin mössa; se vidare synt. § 35.

a) Dat. n. heter i byarna väster om Dalälven *ínga*, i övriga byar (utom i Garbärg) *íngu*, i Garbärg *íngar*.

¹) Jfr *ad-ír-íngumas* det är ingens.

²) Alldeles samma användning som dessa ha *uðrdígr* (f. *uðru-dígr*) ock *uárdígr* (f. *uáru-dígr*).

Vidare märkes i detta sammanhang det adjektiviska *varjenda* (n. *varjenda*), det substantiviska *varjenda* *jen* 'varenda en' ock det både substantiviskt ock adjektiviskt brukade *varogjen* 'var ock en' (f. *varogje*, n. *vartogjet*), av vilket senare finnes gen. *varumogjennum* ock dat. *varumogjennum*.

§ 120. 'Vilken som hälst' heter *uenda ukjen* eller *lark-ukjen*; förra leden är oböjlig, den senare böjes såsom *ukjen* (§ 114), varvid dock märkes, att sg. n. nom. ack. bildas med *uqn* i st. f. med *ukad*, då ordet står självständigt, alltså t. ex. *lark-ukjen bala-gjaro-ad* vem som hälst kan göra det, *a-dug-dq-fil-a-dar ad-uenda-uker* det där duger väl åt vilken (flicka) som hälst, *q-r-sakt-duktig ad-uenda-uko* hon är duktig till vad som hälst, *lark-uqn qn-spj-dig, so-uil-du-int suero* vad man än frågar dig, så vill du inte svara¹.

Dessa båda pron. uttryck begagnas både substantiviskt ock adjektiviskt; endast adjektiviskt begagnas däremot *uenda-uqn-far* ock *lark-uqn-far*, t. ex. *qn-ad-balt-spjv uenda-uqn-fa kul-rar-i-bjvm, so-ad-die suero-larkt* vilken flicka här i byn han än frågade, så finge han samma svar.

Endast substantiviskt ock endast i nom. ock dat. brukas *lark-uqr* (dat. *-uqrum*) ock *uenda-uqr*, t. ex. *du-i-sakt-du lark-jsjvæn og-lark-uqr* du är minsann lika talför som vem som hälst.

§ 121. Det obestämda 'annan' heter *alar*, vilket ord är oböjligt, t. ex. *av-ruet nog-ala-stora* tag hit några andra käppar, *jen-ala fridag* nästa fredag, *av-ruet jen-alar-a-mig* tag hit en annan (rock) åt mig, *a-kqn kumo ala-mærer i-ovud* det kan komma andra myror i huvudet (d. v. s. du kan komma på andra tankar).

'Någon annan' heter *nogaralar* (gen. *nogumælaras*, dat. *nogumælar*, ack. *nqnælar*); 'en ock annan' heter *nogar-ald-qnar* (m. ack. *nqn-ald-qnqn*, f. *nogu-ald-qnny*, n. *nqð-ald-qnad*)².

Det bestämda 'den andre' heter, då det står självständigt, *oðarn* eller *dqn-oðarn*; *oðarn* böjes som ett självst. adj. i bestämd form (§ 90), *dqn* som förra leden i pron. *dqn-dqr* (§ 108), varvid dock märkes, att former utan nddljudande *d* (*ð*) ej

¹) Se vidare synt. § 38.

²) Pron. *qnar* 'annan' brukas också i uttr. som t. ex. *du-sjv-åut* *lars-qnar-buse* du ser ut som en annan buse.

förekomma i denna ställning, alltså t. ex. *gjáv-ad a-dygm-oðram* giv det åt den andre, *oðrar ovo-farid* de andra ha farit, *qm lark-ð-ov oðru* vi ha slagit de andra (ängena), *ad-r i-oðrunas* det är den andras (d. v. s. i den andra getens mjölk). — Som för-enat heter detta pron. *oðer* ock är oböjligt, t. ex. *ulum dært-ad-oða-kulum* vi skola bort till de andra flickorna.

'Den ene — den andre' uttryckes genom *jen-oðarn* eller genom *jen-jen*, t. ex. *ig-a-gårt jen suk og-int-jena* jag har gjort den ena strumpan, men inte den andra, *jen ad-mjv upud-grad-ad-jennum* den ene hade munnen intill örat på den andre.

§ 122. Det defektiva 'samt, somliga' har såsom självständigt följande former: sg. n. nom. ack. *symt*, dat. *sjmo*, pl. nom. *sjmar*, dat. *sjmum*, ack. *sjma*. Den förenade formen avviker därutinnan, att den blir ändelselös (*sym*) i pl. nom. ack.

§ 123. 'Man, en' heter *qn* (*-n, -n*), dat. *qm*, t. ex. *ba-die-uènt, qn-i-bjvenda, so-kuçgo-die-int dært-ad-qm dyæ* så snart de tro, att man är bonde, så se de inte ens på en. Någon gen. motsvarande rspr:s 'ens' finnes ej.

§ 124. 'Endera, en av dem' heter *jendæer*. 'Få' heter *fæer*, vilket ord dock begagnas ganska sällan (i stället säges *ba-nograr, int-so-mikler* o. d.), t. ex. *dæ-qa-fæe, dæer* de voro minsann inte många.

VÄRBEN.

A. Tempusbildning.

a) Starka värb.

§ 125. I avseende på tempusbildning ha de starka värben ordnats i 6 klasser, varvid indelningsgrunden utgjorts av stamvokalerna i preteritum ock supinum.

§ 126. 1:a klassen: pret. *æ*, sup. *æ* (*æ*).

<i>bäta</i> bita	<i>bæt</i>	<i>bitid</i>
<i>dräva</i> driva	<i>dræv</i>	<i>drivid</i>
<i>fäsa</i> fisa	<i>fæs</i>	<i>fisid</i>
<i>gräna</i> gråta	<i>græn</i>	<i>grinid</i>
<i>kläva</i> klättra	<i>klæv</i>	<i>klivid</i>
<i>läda</i> lida	<i>læd</i>	<i>lidid</i>
<i>mäga</i> pissa	<i>mæg</i>	<i>mæid</i>
<i>räda</i> rida	<i>ræd</i>	<i>ridid</i>
<i>räva</i> riva ¹	<i>ræv</i>	<i>rivid</i>
<i>ruäda</i> vrida	<i>ruæd</i>	<i>ruidid</i>
<i>ruäna</i> pipa	<i>ruæn</i>	<i>ruinid</i>
<i>skärna</i> skina	<i>skæn</i>	<i>skinid</i> ^a
<i>skräda</i> skrida	<i>skræd</i>	<i>skridid</i>
<i>läta</i> slita	<i>læt</i>	<i>litid</i>
<i>ståga</i> stiga	<i>stæg</i>	<i>stæid</i>
<i>suäda</i> brinna (om skog) ²	<i>suæd</i>	<i>suidid</i>

a) I alla byar utom Åsen heter pret. *sfsæn* ock sup. *sfsinid*.

¹) Med dep. *rävas* släss (sup. *rivis*).

²) Jfr *suäda* 'svida' enligt § 135 C.

<i>uäka</i> vika	<i>uæk</i>	<i>uifsid</i>
<i>trävas</i> trivas	<i>trævs</i>	<i>trivis</i>
<i>uäna</i> vana	<i>uæn</i>	<i>uinid</i>

Anm. Märkas bör, att de värb, vilkas stam i infin. ock pret. slutar på *g*, förlora detta *g* i supinum, varvid *t* förlänges.

§ 127. 2:a klassen: pret. *o*, sup. *u* (*u*) eller *uæ*.

<i>büäda</i> bjuda	<i>böd</i>	<i>büædid</i> ^a
<i>brüäta</i> bryta	<i>bröt</i>	<i>brütid</i>
<i>drüäpa</i> drypa	<i>drop</i>	<i>drüpid</i>
<i>flüäga</i> flyga	<i>flog</i>	<i>flüæd</i>
<i>flüäta</i> flyta	<i>flöt</i>	<i>flütid</i>
<i>früäsa</i> frysa	<i>fros</i>	<i>frisid</i>
<i>gläupa</i> sluka	<i>glöp</i>	<i>glüpid</i>
<i>grüäpa</i> grovmala	<i>grop</i>	<i>grüpid</i>
<i>klüäva</i> klyva	<i>klöv</i>	<i>klüvid</i>
<i>krüäpa</i> krypa	<i>krop</i>	<i>krüpid</i>
<i>läuta</i> luta	<i>löt</i>	<i>lütid</i>
<i>lüäga</i> ljuga	<i>log</i>	<i>lüæd</i>
<i>nüäpa</i> nypa	<i>nöp</i>	<i>nüpid</i>
<i>nüäsa</i> nysa	<i>nös</i>	<i>nüsid</i>
<i>rüäta</i> råma	<i>röt</i>	<i>rütid</i>
<i>säuga</i> suga	<i>sog</i>	<i>süæd</i>
<i>säupa</i> supa	<i>söp</i>	<i>supid</i>
<i>süäda</i> koka (intr.)	<i>söd</i>	<i>süædid</i>
<i>sfsüäta</i> skjuta	<i>sköt</i>	<i>sküætid</i>
<i>strüäcka</i> stryka	<i>strok</i>	<i>strüfsid</i>

Anm. 1. Angående *u* för *u* i supinum gäller vad som sagts om *t* i § 126 anm. 1.

Anm. 2. Av *nüäta* 'njuta' finnes endast infin. ock pres. *nüæt*; av 'tryta' endast pret. *trot*. Värbet *tüäta* 'tjuta', som eljes böjes efter 1:a svaga konj., har pres. *tüæt*.

§ 128. 3:e klassen: A) pret. *a* (*au*), sup. *u* eller *uæ*;

B) pret. *o*, sup. *u*;

C) pret. *o*, sup. *o*.

A) <i>brüna</i> brinna	<i>brøn</i>	<i>brüned</i>
<i>dümpa</i> dimpa	<i>dämp</i>	<i>dümpæd</i>

a) I alla byar utom Åsen är pret.-vokalen *ø* (på åtskilliga håll närmande sig *æ*), alltså *bød*, *bröt*, *drop* etc.

<i>fīna</i> finna ¹	<i>fān</i>	<i>fūnad</i>
<i>fōsuīna</i> försvinna	<i>fōsuān</i>	<i>fōsuīnad</i>
<i>klīyga</i> klinga ²	<i>klāygg^a</i>	<i>klūngzad</i>
<i>krāla</i> vimla	<i>krāl</i>	<i>krūlad</i>
<i>fōnīma</i> förnimma	<i>fōnām</i>	<i>fōnūmad</i>
<i>rāka</i> räcka	<i>rak</i>	<i>rūtsad</i>
<i>sīma</i> simma	<i>sām^b</i>	<i>sūmad</i>
<i>sīyga</i> ljuda	<i>sāygg^a</i>	<i>sūngzad</i>
<i>skūala</i> genljuda	<i>skūāl</i>	<i>skūālad</i>
<i>llīyga</i> ragla	<i>llāygg^a</i>	<i>llūngzad</i>
<i>llīpa</i> slippa	<i>llāp</i>	<i>llūpad</i>
<i>smāla</i> smälla	<i>smāl</i>	<i>smūālad</i>
<i>smālta</i> smälta	<i>smālt</i>	<i>smūāltad</i>
<i>spīgna</i> sparka ³	<i>spān</i>	<i>spūgnad</i>
<i>spīna</i> spinna	<i>spān</i>	<i>spūnad</i>
<i>suāla</i> svälla	<i>suāl</i>	<i>sūālad</i>
<i>suālta</i> svälta	<i>suālt</i>	<i>sūāltad</i>
<i>uāla</i> pösa	<i>uāl</i>	<i>ūālad</i>
<i>uālta</i> vält	<i>uālt</i>	<i>ūāltad</i>
<i>uērda</i> bli	<i>uārt</i>	<i>ūārtad</i>
<i>uīna</i> vinna; hinna	<i>uān</i>	<i>ūānad</i>
B) <i>bīnda</i> binda	<i>bot</i>	<i>būndad</i>
<i>drīka</i> dricka	<i>drok</i>	<i>drūtsad</i>
<i>gnāla</i> gnälla	<i>gnōl</i>	<i>gnūlad</i>
<i>knāka</i> knäppa	<i>knok</i>	<i>knūtsad</i>
<i>nāga</i> stänga ⁴	<i>nog</i>	<i>nūngzad</i>
<i>sīka</i> sjunka	<i>sok</i>	<i>sūtsad</i>
<i>snēta</i> fara hastigt fram	<i>snot</i>	<i>snūttad</i>
<i>sprāta</i> hoppa	<i>sprot</i>	<i>sprūttad</i>
<i>sprīka</i> spricka	<i>sprok</i>	<i>sprūtsad</i>
<i>stāka</i> stänka, duggrägna	<i>stok</i>	<i>stūtsad</i>
<i>stīka</i> sticka	<i>stok</i>	<i>stūtsad</i>

- a) Brunsbärg *klāygg*, *sāygg*, *llāygg* etc.
 b) Evetsbärg *sīma* enligt I:a svaga konj.

¹⁾ Med dep. *fīnas* 'finnas'.

²⁾ Jfr *klīngza* 'klättra' enligt § 135 A.

³⁾ Med dep. *spīgnas* 'sparka omkring sig'.

⁴⁾ Med dep. *nāgas* 'stängas'.

<i>stīyga</i> stinga	<i>stok</i>	<i>stūngzad</i>
<i>tāga</i> tugga	<i>tog</i>	<i>tūngzad</i>
C) <i>zōpa</i> jälpa ^a	<i>op¹</i>	<i>ōpad</i>
<i>mzōka</i> mjölka ^b	<i>mok</i>	<i>mōtsad</i>
<i>stzōva</i> skälva	<i>skov</i>	<i>skōvad</i>
§ 129. 4:e klassen: A) pret. <i>o</i> ;		
B) pret. <i>o</i> .		
A) <i>bzāro</i> bära	<i>bār</i>	<i>būārād</i>
<i>bīda</i> ivrigt bedja	<i>bād</i>	<i>bādrād</i>
<i>drāpo</i> döda	<i>drāp</i>	<i>drāpād</i>
<i>gzāto</i> omnämna	<i>gāt</i>	<i>gzātrād</i>
<i>gzāvo</i> giva	<i>gāv</i>	<i>gzāvād</i>
<i>zāso</i> jäsa	<i>as</i>	<i>zāsād</i>
<i>kūmo</i> komma ^{c 2}	<i>kām</i>	<i>kūmād</i>
<i>kuādo</i> sjunga	<i>kuād</i>	<i>kuādrād</i>
<i>lāso</i> läsa	<i>las</i>	<i>lāsād</i>
<i>rāko</i> driva	<i>rak</i>	<i>rātsād</i>
<i>stzāro</i> skära	<i>skār</i>	<i>skūārād</i>
<i>stzālo</i> stjälva ³	<i>stāl</i>	<i>stūālrād</i>
<i>uāgo</i> väga	<i>uāg</i>	<i>uāād</i>
<i>uāvo</i> väva	<i>uāv</i>	<i>uāvād</i>
<i>uōro</i> vara	<i>uār</i>	<i>uārād⁴</i>
B) <i>zāto</i> äta	<i>ōt</i>	<i>zātrād</i>
<i>lāga</i> ligga	<i>log</i>	<i>lārād</i>
<i>szō</i> se ^d	<i>sog</i>	<i>sīt</i>

- a) I avseende på böjningen av 'jälpa' överensstämmer Brunsbärg med Åsen; Loka ock Evetsbärg ha pret. *zōpta*, sup. *zōpad*; Näset pret. *ōpta*, sup. *āpad*; Klitten pret. *zop*, sup. *ōpad*; Blybärg, Gåsvarv ock Karlsarvet pret. *zōpta*, sup. *ōpad*; Garbärg pret. *zōpta*, sup. *zopt*.
 b) Alla byarna, utom Åsen ock Evetsbärg (som ha infin. *mzōka*), ha infin. *mzōka*, sup. *mōtsad*.
 c) Evetsbärg inf. *kāmo*, sup. *kāmād*.
 d) Evetsbärg inf. *szō*.

¹⁾ Även ett svagt pret. *zōpta* förekommer.

²⁾ Med dep. *kūmos* 'ta sig fram' (sup. *kūmas*).

³⁾ Med dep. *stzālos* 'smyga sig'.

⁴⁾ Med biformerna *uād* ock *uāda*, av vilka den senare endast be-gagnas i slutet av fraser.

<i>sóvo</i> sova	<i>sov</i>	<i>sóvð</i>
<i>sífsa</i> sitta	<i>sot</i>	<i>sátð</i>
§ 130. 5:e klassen: pret. <i>uæ</i> .		
<i>drógo</i> draga	<i>druæg</i>	<i>drað</i>
<i>daa</i> dö	<i>duæ</i>	<i>dæð</i>
<i>fóro</i> fara	<i>fuær</i>	<i>færð¹</i>
<i>gnógo</i> gnaga	<i>gnuæg</i>	<i>gnæð</i>
<i>gróvo</i> gräva	<i>gruæv</i>	<i>grævð</i>
<i>klø</i> klå, klia (trans.) ²	<i>kluæ</i>	<i>klæð</i>
<i>läa</i> skratta	<i>luæ</i>	<i>läð</i>
<i>mólo</i> mala	<i>muæl</i>	<i>mælið</i>
<i>skóvo</i> skava	<i>skuæv</i>	<i>skævð</i>
<i>llø</i> slå ³	<i>lluæ</i>	<i>llæð</i>
<i>stånða</i> stå ⁴	<i>stuæð</i>	<i>stændað</i>
<i>suæra</i> svära	<i>suær</i>	<i>suærað</i>
<i>tógo</i> taga	<i>tuæg</i>	<i>tað</i>
<i>ðka</i> åka, köra	<i>uæk</i>	<i>åfsað</i>

§ 131. 6:e klassen: A) pret. *æa*;

B) pret. *æ*, *æ* eller *ææ*.

A) <i>føla</i> falla	<i>fæal</i>	<i>fælað</i>
<i>øga</i> hugga	<i>æg</i>	<i>æggð</i>
<i>ølda</i> hålla	<i>ælt</i>	<i>ældað</i>
B) <i>bløsa</i> blåsa	<i>blæs</i>	<i>blæsað</i>
<i>fø</i> få	<i>fæk</i>	<i>fæð</i>
<i>grøta</i> gråta håftigt	<i>græt</i>	<i>grætað</i>
<i>gø</i> gå	<i>gærk</i>	<i>gærd</i>
<i>løpa</i> rinna	<i>læp</i>	<i>læpad</i>
<i>løta</i> låta (om ljud); säga ⁵	<i>læt</i>	<i>lætað</i>
<i>røða</i> råda	<i>ræð</i>	<i>ræðað</i>

§ 132. Defektiva äro, utom de i § 127 anm. 2 nämnda, *dæta* 'falla' (pres. *dat*, pret. *dat*), *glæta* 'slinta' (pret. *gløt*), *læka* 'läcka' (pres. *læk*) ock *uælða* 'vålla' (pres. *uæld*).

¹) Med biformerna *fæð* ock *fæða*; jfr not 4 å föreg. sida.

²) Jfr *klæa* enligt § 135 B, *klø* enligt § 135 C, anm. 2.

³) Med dep. *lløs* 'släss'.

⁴) Samma pret. har det i en mängd sms. förekommande *stø* (pres. *stør*, sup. *stændað* eller *støt*), t. ex. *stø-ø* 'stå på, räcka'.

⁵) Jfr det endast proklitiskt brukade *læt* 'låta, tillåta', som höjes svagt.

b) Svaga värb.

§ 133. 1:a konjugationen: pret. *-að* eller *-að*.

A) Första klassen omfattar värb med kort rotstavelse. Såsom hörande till denna klass ha antecknats ganska många

värb, t. ex.	pres. sg.	pret. sg.	supinum
<i>biko</i> becka	<i>bikar</i>	<i>bikad</i>	<i>bikod^a</i>
<i>blóto</i> töa	<i>blótar</i>	<i>blótað</i>	<i>blótod</i>
<i>búæðo</i> båda, ge bud	<i>búæðar</i>	<i>búæðað</i>	<i>búæðod</i>
<i>fínovð</i> vara klåfingrig	<i>fínavär</i>	<i>fínavæð</i>	<i>fínovðð</i>
<i>fótos</i> fattas	<i>fátas</i>	<i>fátas</i>	<i>fótos</i>
<i>gúso</i> huttra	<i>gúsar</i>	<i>gúsad</i>	<i>gúsod</i>
<i>gólo</i> gala	<i>gálar</i>	<i>gálað</i>	<i>gólod</i>
<i>fsýto</i> coire	<i>fsýtar</i>	<i>fsýtað</i>	<i>fsýtod</i>
<i>fsýælo¹</i>	<i>fsýælar</i>	<i>fsýælað</i>	<i>fsýælod</i>
<i>lúvo</i> lova	<i>lúvar</i>	<i>lúvað</i>	<i>lúvod</i>
<i>pridikø</i> predika	<i>pridikær</i>	<i>pridikæð</i>	<i>pridikøð</i>
<i>skrópo</i> skrapa	<i>skrápar</i>	<i>skrápad</i>	<i>skrópod</i>
<i>skóko</i> skaka	<i>skákar</i>	<i>skákad</i>	<i>skókod</i>
<i>snéro</i> fånga med snara	<i>snérar</i>	<i>snærað</i>	<i>snærod</i>
<i>spílo</i> spela	<i>spílar</i>	<i>spílað</i>	<i>spílod</i>
<i>stóto</i> stamma	<i>stótar</i>	<i>stótað</i>	<i>stótod</i>
<i>tæovo</i> vattnasi i munnen	<i>tæavar</i>	<i>tæavað</i>	<i>tæovod</i>
<i>uægos</i> värda	<i>uægas</i>	<i>uægas</i>	<i>uægos</i>
<i>uæðo</i> vada	<i>uæðar</i>	<i>uæðað</i>	<i>uæðod</i>
<i>uægo</i> ploga	<i>uægar</i>	<i>uægað</i>	<i>uægod</i>
<i>uóko</i> vaka	<i>uákar</i>	<i>uákad</i>	<i>uókod</i>

Anm. Avvikande i pres. sg. är *plægo* 'pläga', pres. sg. *plær*, pl. *plægum* etc.

B) Andra klassen omfattar värb med lång rotstavelse. Hit hör den övervägande massan av målets värb, t. ex.

<i>bæða</i> bada ²	<i>bæðar</i>	<i>bæðað</i>	<i>bæðað</i>
<i>bætatal</i> tigga	<i>bætallar</i>	<i>bætalað</i>	<i>bætlað</i>

a) Brunsbärg, Karlsarvet, Västmyckeläng *bikar*, *bikad*; Loka, Väsa *bikær*, *bikæð*; Klitten *bikar*, *bikad*, men *skækær*, *skækæð*. Övriga bymål ha endast *bikar*, *bikad*; jfr s. 28, not a.

¹) vistas på myrslätt

²) Jfr *sælbodð* 'solbada' enligt A.

<i>blända</i> blanda	<i>bländer</i>	<i>bländad</i>	<i>bländad</i>
<i>blöma</i> blomma	<i>blömer</i>	<i>blömad</i>	<i>blömad</i>
<i>brügga</i> truga	<i>brüggar</i>	<i>brüggad</i>	<i>brüggad</i>
<i>brüga</i> brygga	<i>brüger</i>	<i>brügad</i>	<i>brügad</i>
<i>brüsn</i> brista	<i>brüsner</i>	<i>brüsнад</i>	<i>brüsнад</i>
<i>brön</i> smälta	<i>bröner</i>	<i>brönad</i>	<i>brönad</i>
<i>düktira</i> bota	<i>düktirar</i>	<i>düktired</i>	<i>düktired</i>
<i>ëkkl</i> gnata	<i>ëkklar</i>	<i>ëkklad</i>	<i>ëkklad</i>
<i>ëla</i> slå ijäl	<i>ëlar</i>	<i>ëlad</i>	<i>ëlad</i>
<i>ërjssa</i> kälta	<i>ërjssar</i>	<i>ërjssad</i>	<i>ërjssad</i>
<i>ëta</i> heta	<i>ëtar</i>	<i>ëtad</i>	<i>ëtad</i>
<i>fröda</i> fradga	<i>fröder</i>	<i>frödad</i>	<i>frödad</i>
<i>gämbias</i> bli gammal	<i>gämbias</i>	<i>gämbias</i>	<i>gämbias</i>
<i>jäga</i> jaga ¹	<i>jäger</i>	<i>jägad</i>	<i>jägad</i>
<i>käuta</i> galoppera ²	<i>käuter</i>	<i>käutad</i>	<i>käutad</i>
<i>küda</i> jämnra sig	<i>küder</i>	<i>küdad</i>	<i>küdad</i>
<i>kösa</i> krossa till mos	<i>köser</i>	<i>kösad</i>	<i>kösad</i>
<i>läka</i> musicera ³	<i>läkar</i>	<i>läkad</i>	<i>läkad</i>
<i>mäuggen</i> magra ^a	<i>mäuggnar</i>	<i>mäuggnad</i>	<i>mäuggnad</i>
<i>näga</i> niga	<i>nägar</i>	<i>nägad</i>	<i>nägad</i>
<i>üerüa</i> störa	<i>üerüar</i>	<i>üerüad</i>	<i>üerüad</i>
<i>räsa</i> stoja ⁴	<i>räser</i>	<i>räsad</i>	<i>räsad</i>
<i>skriäva</i> skriva	<i>skriäver</i>	<i>skriävad</i>	<i>skriävad</i>
<i>skriä</i> skrika	<i>skriär</i>	<i>skriäd</i>	<i>skriäd</i>
<i>lütä</i> sluta	<i>lütär</i>	<i>lütäd</i>	<i>lütäd</i>
<i>lötär</i> slakta	<i>lötärer</i>	<i>lötärad</i>	<i>lötärad</i>
<i>stüpläs</i> snubbla	<i>stüpläs</i>	<i>stüpläs</i>	<i>stüpläs</i>
<i>suüva</i> sväva	<i>suüvar</i>	<i>suüvad</i>	<i>suüvad</i>
<i>triskas</i> tredskas	<i>triskas</i>	<i>triskas</i>	<i>triskas</i>
<i>tüggä</i> tvinga	<i>tüggar</i>	<i>tüggad</i>	<i>tüggad</i>
<i>öka</i> öka	<i>öker</i>	<i>ökad</i>	<i>ökad</i>

Anm. Värbet *löna* 'låna' har pret. *lönad*, sup. *lönt*; *läpa* 'släpa' har pret. *läpad*, sup. *läpt*.

a) Västmyckeläng har inf. *mäuggna*.

¹) Jfr *zogo* 'påskynda' enligt A.

²) Jfr *koyta* 'springa' enligt § 135 E.

³) Jfr *läka* 'leka' enligt § 135 D.

⁴) Jfr *röso* 'rasa ned' enligt A.

§ 134. 2a konjugationen: pres. —, pret. -*de* eller -*ta*.

Följande värb ha antecknats som hithörande:

<i>bigräpa</i> begripa	<i>bigräp</i>	<i>bigräpta</i>	<i>bigräpt</i>
<i>bröd-ö</i> bräs på	<i>bröd-ö</i>	<i>bröd-ö</i>	—
<i>drigna</i> råma sakta	<i>drign</i>	<i>drignda</i>	<i>drignt</i>
<i>digna</i> dära	<i>dign</i>	<i>dignda</i>	<i>dignt</i>
<i>ëva</i> ¹	<i>ëv</i>	<i>äda</i>	<i>aft</i>
<i>gzät-üp</i> gitta	<i>gzät-üp</i>	<i>gzät-üp</i>	<i>gzät-üp</i>
<i>gzäla</i> gälla	<i>gzäl</i>	<i>gzälde</i>	<i>gzält</i>
<i>kräva</i> kälta efter	<i>kräv</i>	<i>krävde</i>	<i>kräft</i>
<i>lat-ö</i> ²	<i>lat-ö</i>	<i>lat-ö</i>	<i>lat-ö</i>
<i>läga</i> lägga	<i>läg</i>	<i>lägde</i>	<i>läkt</i>
<i>ruäka</i> vräka	<i>ruäk</i>	<i>ruäkta</i>	<i>ruäkt</i>
<i>säjsa</i> sätta	<i>set</i>	<i>säta</i>	<i>set</i>
<i>säla</i> sälja	<i>säl</i>	<i>sälde</i>	<i>sält</i>
<i>sjslä</i> skilja	<i>sjslä</i>	<i>sjsläda</i>	<i>sjslätt</i>
<i>sjsyüla</i> skölja	<i>sjsyül</i>	<i>sküälde</i>	<i>sküält</i>
<i>lled-i</i> blandas i	<i>lled-i</i>	<i>lled-i</i>	<i>llet-i</i>
<i>smüra</i> smörja	<i>smür</i>	<i>smüerde</i>	<i>smüert</i>
<i>spüra</i> fråga	<i>spür</i>	<i>spüerde</i> ^a	<i>spüert</i>
<i>suäga</i> svälja	<i>suäg</i>	<i>suägde</i>	<i>suäkt</i>
<i>täda</i> gödsla	<i>täd</i>	<i>täda</i>	<i>tät</i>
<i>täma</i> tämja	<i>täm</i>	<i>tämda</i>	<i>tämt</i>
<i>tap-ät</i> stänga ³	<i>tap-ät</i>	<i>tap-ät</i>	<i>tap-ät</i>
<i>uäksa</i> växa	<i>uäks</i>	<i>uäksta</i>	<i>uäkst</i>
<i>uäva</i> linda	<i>uäv</i>	<i>uävde</i>	<i>uäft</i>

Anm. 1. Av de yngre brukas flera biformer enligt 3:e konj., t. ex. pres. *sälär*, *tämer*, pret. *sjsyülda*, *suägde* etc.

Anm. 2. Hit hör närmast också det oregelbundna *gzäro* 'göra', pres. *gzär*, pret. *gärde*^{ab4}, sup. *gärt*. Ordet har flera på samma sätt böjda sms., t. ex. *kröp gzärö* 'föda barn'.

Anm. 3. Endast proklitiskt ock alltså obetonat brukas *lat* 'läta, tilläta', pres. sg. pret. sup. *lat*.

a) I Evetsbärg är pret.-ändelsen -*de* i st. f. -*de*, då stammen slutar på *r*, t. ex. *spüerde*, *gzärde*.

b) Alla byarna utom Äsen ha pret. *gzärde*.

¹) lägga, ställa, eng. put

²) bringa att surra (om mjölk)

³) På samma sätt böjes *tap-üp* öppna.

⁴) Sällan höres biformen *gzärde*.

§ 135. 3:e konjugationen: pres. -ar eller -r, pret. -da eller *ta*.

A) Första klassen omfattar verb med ändelsen -da i pret. Hit höra ett stort antal verb, t. ex.

<i>bræna</i> bränna	<i>brænar</i>	<i>brænda</i>	<i>brænt</i>
<i>bygga</i> bygga; bo	<i>byggar</i>	<i>bygda</i>	<i>bykt</i>
<i>byra</i> börja	<i>byrar</i>	<i>byrda</i>	<i>byrt</i>
<i>dæla</i> dela; tvista	<i>dælar</i>	<i>dælda</i>	<i>dælt</i>
<i>dænda</i> ge stryk	<i>dænder</i>	<i>dænda</i>	<i>dænt</i>
<i>dæma</i> dömma	<i>dæmar</i>	<i>dæmda</i>	<i>dæmt</i>
<i>fæsta</i> förstöra	<i>fæstar</i>	<i>fæstda</i>	<i>fæstt</i>
<i>gæma</i> gömma	<i>gæmar</i>	<i>gæmda</i>	<i>gæmt</i>
<i>kæna</i> känna	<i>kænar</i>	<i>kænda</i>	<i>kænt</i>
<i>kæva</i> kväva	<i>kævar</i>	<i>kævda</i>	<i>kæft</i>
<i>køla</i> kalla	<i>køler</i>	<i>kølda</i>	<i>kølt</i>
<i>læva</i> spara	<i>læver</i>	<i>lævda</i>	<i>læft</i>
<i>mæla</i> mäta	<i>mælar</i>	<i>mælda</i>	<i>mælt</i>
<i>næmen</i> nämna	<i>næmner</i>	<i>nænda</i>	<i>næmt</i>
<i>pæna</i> pina	<i>pænar</i>	<i>pænda</i>	<i>pænt</i>
<i>rægen</i> rägna	<i>ræger</i>	<i>rænda</i>	<i>rænt</i>
<i>ræmas</i> rymmas	<i>ræmar</i>	<i>ræmdas</i>	<i>ræmt</i>
<i>skræma</i> skrämma	<i>skræmar</i>	<i>skræmda</i> ^a	<i>skræmt</i>
<i>stæmen</i> stämma	<i>stæmner</i>	<i>stænda</i>	<i>stæmt</i>
<i>tæna</i> förtjäna	<i>tænar</i>	<i>tænda</i>	<i>tænt</i>
<i>uæla</i> välja	<i>uælar</i>	<i>uælde</i>	<i>uælt</i>
<i>uæna</i> vänja	<i>uænar</i>	<i>uænda</i> ¹	<i>uænt</i>
<i>uæras</i> knoga	<i>uæras</i>	<i>uærdas</i>	<i>uærdas</i>

Ann. Oregelbundet är dep. *ovos-uïd* 'bråka', pres. *afs-uïd*, pret. *avdas-uïd*, sup. *avdas-uïd*. — Avvikande är också pres. av *uærga* 'viga', som heter *uærar*.

B) Andra klassens verb utmärkas därigenom, att pret.-ändelsen -da föregås av ett *g*, som ej återfinnes i inf. ock pres. Såsom hithörande ha antecknats följande verb:

<i>bry-sig-üm</i> bry sig om	<i>bry(r)-sig-üm</i>	<i>brygd-sig-üm</i>	<i>brykt-sig-üm</i>
<i>fræ</i> frisa	<i>fræar</i>	<i>fræga</i>	<i>frækt</i>
<i>fæ</i> följa	<i>fæar</i>	<i>fæga</i>	<i>fækt</i>

a) Näset har pret. *skræmda*, sup. *skræmt*.

¹) Äldre personer begagna pret. *uænda*, sup. *uænt*.

<i>klæa</i> klia (intr.)	<i>klæar</i>	<i>klæda</i>	<i>klædas</i>
<i>læa</i> hyra	<i>læar</i>	<i>læda</i>	<i>lækt</i>
<i>læa</i> värma	<i>læar</i>	<i>læda</i>	<i>lækt</i>
<i>næ-sig</i> nöja sig	<i>næ(r)-sig</i>	<i>nægd-sig</i>	<i>nækt-sig</i>
<i>plæa</i> plöja	<i>plæar</i>	<i>plæga</i>	<i>plækt</i>
<i>sæa</i> säga	<i>sæar</i>	<i>sæga</i>	<i>sækt</i>
<i>smæa</i> träda i	<i>smæar</i>	<i>smæga</i>	<i>smækt</i>
<i>stræa</i> strö	<i>stræar</i>	<i>stræga</i>	<i>strækt</i>
<i>tæa</i> tiga	<i>tæar</i>	<i>tagda</i>	<i>tækt</i>
<i>tæa</i> tälja	<i>tæar</i>	<i>tæga</i>	<i>tækt</i>

C) Tredje klassen omfattar verb med ändelsen -da i preteritum. Hit hör ett tämligen stort antal verb, t. ex.

<i>bæda</i> vänta	<i>bædar</i>	<i>bæda</i>	<i>bætt</i>
<i>blæda</i> blöda	<i>blædar</i>	<i>blæda</i>	<i>blætt</i>
<i>glæda</i> glädja	<i>glædar</i>	<i>glæda</i>	<i>glætt</i>
<i>gnæ</i> knysta	<i>gnæar</i>	<i>gnæda</i>	<i>gnætt</i>
<i>gnæ</i> gno	<i>gnæar</i>	<i>gnæda</i>	<i>gnætt</i>
<i>gæ</i> ge akt på	<i>gæar</i>	<i>gæda</i>	<i>gætt</i>
<i>klæda</i> kläda	<i>klædar</i>	<i>klæda</i>	<i>klætt</i>
<i>læda</i> lyda	<i>lædar</i>	<i>læda</i>	<i>lætt</i>
<i>mæ</i> må, befinna sig	<i>mæar</i>	<i>mæda</i>	<i>mætt</i>
<i>nædas</i> trängas	<i>nædas</i>	<i>nædas</i>	<i>nætt</i>
<i>næ</i> nå	<i>næar</i>	<i>næda</i>	<i>nætt</i>
<i>ræda</i> rödja	<i>rædar</i>	<i>ræda</i>	<i>rætt</i>
<i>ræda</i> skrämma	<i>rædar</i>	<i>ræda</i>	<i>rætt</i>
<i>smæda</i> smida	<i>smædar</i>	<i>smæda</i>	<i>smætt</i>
<i>snæ</i> sno	<i>snæar</i>	<i>snæda</i>	<i>snætt</i>
<i>sæ</i> sky	<i>sæar</i>	<i>sæda</i>	<i>sætt</i>
<i>stæda</i> städja	<i>stædar</i>	<i>stæda</i>	<i>stætt</i>
<i>stæda</i> stödja	<i>stædar</i>	<i>stæda</i> ¹	<i>stætt</i>
<i>suæda</i> svida	<i>suædar</i>	<i>suæda</i>	<i>suætt</i>
<i>træ</i> längta	<i>træar</i>	<i>træda</i>	<i>trætt</i>

Ann. 1. Märk, att större delen av de på vokal slutande värben ha ändelsen -ad i supinum, t. ex. *træad* 'trott', *næad* 'nätt', *sæad* 'sätt', *spæad* 'spätt' *græad* 'grott', *bræad* 'berott'; se vidare exempel-samlingen ovan.

Ann. 2. Annan stavvokal i pret. ock supinum ha *stæda* städja (*stæda*, *stætt*) ock alternativt *læda* ladda (*læda*, *lætt*).

¹) Även höres pret. *stæda*, sup. *stætt*.

Ann. 3. Närmast hithörande äro följande i ett eller annat avseende oregelbundna värb:

<i>flo</i> få	<i>flor</i>	<i>flöda</i>	<i>flarö</i>
<i>klö</i> klä, klia (trans.)	<i>klor</i>	<i>klöda</i> ¹	<i>klarö</i>
<i>snära</i> snöa	<i>snarr</i>	<i>snöda</i>	<i>snarö</i>
<i>spära</i> spy	<i>sparr</i>	<i>spöda</i>	<i>sparö</i>
<i>tuö</i> tvätta	<i>tuar</i>	<i>tuöda</i>	<i>tuarö</i>
<i>övo</i> hava	<i>ar</i>	<i>öda</i> ²	<i>ast</i>

Ann. 4. Avvikande i pres. är dep. *sidas* 'bry sig om', pres. *säs*, pret. *sidas*, sup. *sidas*.

D) Fjärde klassen omfattar värb med ändelsen *-ta* i pret.

Hit hör ett mycket stort antal värb, t. ex.

<i>båla</i> kunna	<i>bålar</i>	<i>bålta</i>	<i>bält</i>
<i>bläjsa</i> bleka	<i>bläjsar</i>	<i>bläakta</i>	<i>bläkt</i>
<i>bjåkka</i> böka	<i>bjåker</i>	<i>bjåkta</i>	<i>bjåkt</i>
<i>döpa</i> stjälp om	<i>döpar</i>	<i>döpta</i>	<i>döpt</i>
<i>aftas-ö</i> ³	<i>aftas-ö</i>	<i>aftas-ö</i>	<i>aftas-ö</i>
<i>fyäsa</i> fösa	<i>fyäsar</i>	<i>fyästa</i>	<i>fyäst</i>
<i>gräsas</i> skratta	<i>gräsas</i>	<i>grästas</i>	<i>grästas</i>
<i>känas-uid</i> känna ⁴	<i>känas-uid</i>	<i>känstas-uid</i>	<i>känstas-uid</i>
<i>jsipas</i> spritta till	<i>jsipas</i>	<i>jsiptas</i>	<i>jsiptas</i>
<i>kläpta</i> klämta	<i>kläptar</i>	<i>kläpta</i>	<i>kläpt</i>
<i>läsa</i> lassa	<i>läsar</i>	<i>lästa</i>	<i>läst</i>
<i>läka</i> leka	<i>läker</i>	<i>läkta</i>	<i>läkt</i>
<i>mīnas</i> minnas	<i>mīnas</i>	<i>mīntas</i>	<i>mīntas</i>
<i>rjasa</i> rensa	<i>rjasar</i>	<i>rjasta</i>	<i>rjäst</i>
<i>råjsa</i> räcka, sträcka	<i>råjsar</i>	<i>råkta</i>	<i>råkt</i>
<i>råpsa</i> räfsa	<i>råpsar</i>	<i>råpsta</i>	<i>rapst</i>
<i>lläpa</i> släppa	<i>lläpar</i>	<i>lläpta</i>	<i>lläpt</i>
<i>lläjsa</i> slicka	<i>lläjsar</i>	<i>lläkta</i>	<i>lläkt</i>
<i>snjfsa</i> snyfta	<i>snjfsar</i>	<i>snjfstas</i>	<i>snjfst</i>
<i>snusa</i> snusa; nosa	<i>snüsar</i>	<i>snüsta</i>	<i>snüst</i>
<i>süäpa</i> sopa	<i>süäpar</i>	<i>süäpta</i>	<i>süäpt</i>
<i>signas</i> synas	<i>signas</i>	<i>signstas</i>	<i>signstas</i>
<i>tēnas</i> nännas	<i>tēnas</i>	<i>tēntas</i>	<i>tēntas</i>
<i>uärsa</i> visa	<i>uärsar</i>	<i>uärsta</i>	<i>uärst</i>

¹) Även finnes pret. *klua*, se § 130.

²) I slutet av en fras även *äda*.

³) vara värt, löna mödan

⁴) Jfr *käna* enligt A.

<i>äsa</i> ösa	<i>äsar</i>	<i>ästa</i>	<i>äst</i>
<i>yäpa</i> ropa	<i>yäpar</i>	<i>yäpta</i>	<i>yäpt</i>

Ann. 4. Värben på *-sjsa* få pret. på *-ksta* ock sup. på *-kst* i st. f. väntat *-skta*, *-skt*, t. ex. *fisjsa* 'fiska', pret. *fisksta*, sup. *fiskst*, *yänsjsa* 'önska', pret. *yäpksta*, sup. *yäpkst*.

e) Fämte klassen omfattar värb med ändelsen *-ta* i pret.

Hit hör ett tämligen stort antal värb, t. ex.

<i>ärbäta</i> arbeta	<i>ärbätar</i>	<i>ärbäta</i>	<i>ärbät</i>
<i>byta</i> byta	<i>bytar</i>	<i>byta</i>	<i>byt</i>
<i>ät-üp</i> hetta upp	<i>ätar-üp</i>	<i>ät-üp</i>	<i>ät-üp</i>
<i>fläta</i> fläta	<i>flätar</i>	<i>fläta</i>	<i>flät</i>
<i>fläta</i> skumma (mjölk)	<i>flätar</i>	<i>fläta</i>	<i>flät</i>
<i>fräta</i> fräta	<i>frätar</i>	<i>fräta</i>	<i>frät</i>
<i>gäta</i> valla	<i>gätar</i>	<i>gäta</i>	<i>gät</i>
<i>knöyta</i> knyta	<i>knöytar</i>	<i>knöyta</i>	<i>knöyt</i>
<i>köyta</i> springa	<i>köytar</i>	<i>köyta</i>	<i>köyt</i>
<i>näta</i> nöta	<i>nätar</i>	<i>näta</i>	<i>nät</i>
<i>räta</i> rita	<i>rätar</i>	<i>räta</i>	<i>rät</i>
<i>sjsiätas</i> skoja	<i>sjsiätas</i>	<i>sjsiätas</i>	<i>sjsiätas</i>
<i>skröyta</i> skryta	<i>skröytar</i>	<i>skröyta</i>	<i>skröyt</i>
<i>snöyta</i> snyta	<i>snöytar</i>	<i>snöyta</i>	<i>snöyt</i>
<i>sytä</i> vårda	<i>sytar</i>	<i>sytä</i>	<i>syt</i>
<i>säta</i> bry sig om	<i>säter</i>	<i>säta</i>	<i>sät</i>

§ 136. 4:e konjugationen: pres. —, sup. *-od* eller *-ad*.

Såsom hithörande ha antecknats följande värb:

<i>dugo</i> duga, kunna	<i>dug</i>	<i>dügda</i>	<i>dügöd</i>
<i>kyna</i> kunna	<i>kyn</i>	<i>kynnda</i>	<i>kynad</i>
<i>livo</i> leva	<i>löv</i>	<i>lövda</i>	<i>lövöd</i>
<i>tüælo</i> tāla	<i>tüæll</i>	<i>tüælda</i>	<i>tüælod</i>
<i>tüæros</i> töras	<i>tüærs</i>	<i>tüæsta</i>	<i>tüæros</i>
<i>ula</i> skola	<i>al</i>	<i>ülde</i>	<i>ülöd</i>
<i>uila</i> vilja	<i>uil</i>	<i>uilde</i>	<i>uילוöd</i>
<i>uito</i> veta	<i>uet</i>	<i>uise</i>	<i>uitöd</i>

Ann. Avvikande så till vida, att det har *r*-ändelse i pres., är värbet *ägga* 'äga', pres. *ägar*, pret. *ägga*, sup. *ägga*.

§ 137. Defektiva äro följande jälpvärb: *blä* 'bli' (pres. *blär*), *ärs* 'hetes, tyckes, lär', *lus* 'tyckes', *lar* 'torde, lär', *mö* 'månne, kan', pret. *möta* 'mätte', *münna* 'kunde, männe'.

B. Ändelser.

a) Aktivum.

I. Presens.

§ 138. **Indikativ.**¹ De olika ändelserna i pres. indik. sing., för alla tre personerna, äro: 1) —, 2) *-ar*, 3) *-er*, 4) *-r*.

1) Ingen ändelse i pres. sg. har den övervägande delen av de starka värben samt alla svaga värb av andra ock fjärde konjugationerna med undantag av *äga* 'äga' (se § 136 anm. 1). Presens av samtliga hithörande värb har anförts i §§ 134 ock 136; här må anföras några ex. på ändelselöst presens av starka värb, varvid bör märkas, att en del av de värb, som i infin. ha *o* i stammen, i pres. utbyta denna vokal mot *a*: *gråa* gråter, *fryas* fryser, *späa* sparkar, *fasuä* försvinner, *uärd* blir, *sigg* ljuder, *sik* sjunker, *stigg* sticker, *mök* mjölkar, *äsa* jäser, *kuä* sjunger, *uäg* väger, *lig* ligger, *sov* sover, *far* far, *gräv* gräver, *mal* mal, *skav* skaver, *stän* står, *fol* faller, *og* hugger.

Anm. 1. Flera hithörande värb uppvisa oregelbundenheter i bildningen av pres. sg. Annan stamvokal än infin. har pres. sg. av följande värb (utom de ovan nämnda): *küna* kunna (pres. *kän*), *ula* skola (pres. *al*), *uäto* veta (pres. *uät*), *uäro* vara (pres. *är*). Förändringar i avseende på konsonanterna undergå följande infinitiver: *brüna* brinna (pres. *brä*), *füna* finna (pres. *fä*), *spüna* spinna (pres. *spä*), *uüna* vinna (pres. *uä*), *bünda* binda (pres. *bä*), *kümo* komma (pres. *kümb*), *süsa* sitta (pres. *sät*), *säsa* sätta (pres. *sät*), *uäla* vilja (pres. *uäl*).

Anm. 2. I st. f. pres. sg. *al* 'skall' höres någon gång vid stark betoning *skal*, t. ex. *a-skäl-int* *ua-krikt* *ed* 'det lär nog inte vara så ofta det', *an-uä-dar*, *skal-ig-sär-dig* 'han var där, ska jag säga dig', *ig-skäl* *i-uäg* 'jag skall i väg'. Likaså finnes vid sidan av pret. *ulda* ett *skulda*, t. ex. *skuld-n* *a-sit* *no-lläkt* 'skulle man ha sett något dylikt? (d. v. s. skulle man ha sett på maken?)', *an-skuld* *dart-i-älde*, *jsiljgen* 'han skulle nödvändigt i elden, killingen'.

a) Evetsbärg *küm* 'kommer'.

¹) Pres. konjunktiv finnes ej, om man undantar uttr. *tu-äerde* 'tvi vale'.

2) Ändelsen *-ar* i pres. sg. få de kortstaviga värben av 1:a svaga konjugationen (med undantag av *plägo* 'pläga'), varvid märkes, att större delen av de värb, som i infin. ha stamvokalen *o*, i pres. sg. få *a* (se vidare § 133 A).

3) Ändelsen *-er* i pres. sg. få de långstaviga värben av 1:a svaga konjugationen, alla värb tillhörande 3:e svaga konjugationens första, fjärde ock femte klasser, samt en del av de värb, som tillhöra samma konjugations andra ock tredje klasser (se vidare §§ 133 B ock 135). Märkas bör, att akc. i pres. sg. av alla dessa värb är akc. 2, alltså t. ex. *känar* känner, *nämner* nämner, *spridar* sprider, *lärar* lär, *rörar* rör.

Anm. 3. 'Hit hör värbet *äga* 'äga', se § 136 anm.

4) Ändelsen *-r* i pres. sg. ha samtliga de på vokal slutande värben av 3:e svaga konjugationens tredje klass (se § 135 C), några värb av samma konjunktions andra klass (se § 135 B), värben *snäa* 'snöa', *späa* 'spy' ock *övo* 'hava' (se § 135 C, anm. 2) samt *plägo* 'pläga' (se § 133 anm. 1) ock följande starka värb: *gnögo* gnaga (pres. *gnär*), *tögo* taga (pres. *tär*), *läa* skratta (pres. *lä*), *llö* slå (pres. *llör*), *gö* gå (pres. *gör*), *stö* stå (pres. *stör*), *däa* dö (pres. *där*), *klo* klia (pres. *klor*), *drögo* draga (pres. *drär*), *fö* få (pres. *för*), *sö* se (pres. *sär*).

Anm. 4. Märk förändringen av infinitivens stamvokal i *tuö* 'tvätta' (pres. *tuär*) ock i några av de ovan uppräknade starka värben.

Anm. 5. Hit hör också det defektiva *blä*, 'bli', pres. sg. *blär*, pres. pl. *bläum*, *blär*, *blä*.

Vad beträffar pres. indik. plur., märkes, att 3:e personen alltid är lika med infinitiv, t. ex. *gnögo* gnaga, *llö* slå, *spilo* spela, *kosa* krossa till mos, *täuggen* tystna. — 1:a personen bildas hos nästan alla värb genom tillägg av *-um* till infinitivens stam, varvid märkes, att de flesta kortstaviga värb med stamvokalen *o* (i infin.) utbyta denna mot *a*, alltså t. ex. *räduum* vi rida, *läsum* vi läsa, *färum* vi fara, *täguum* vi taga, *stötum* vi stamma, *spärum* vi spara, *skrädum* vi sy, *biprum* vi börja, *särum* vi säga, *künnum* vi kunna, *ülum* vi skola, *ägum* vi äga, *möum* vi må, *göum* vi gå, *trüguum* vi tro. Undantag utgöra *fö* 'få', *mö* 'må' ock *sö* 'se', av vilka värb 1 pl. pres. heter *föm* vi

a) Näset har *göum* med biformen *göma*.

få, *mqm* vi må, *s₂qm* vi se¹. — 2:a personen bildas hos alla verb genom tillägg av *-r* till infinitivens stam^a, t. ex. *stāgr* I stigen, *dragr* I dragen, *arjsr-ō* I kälten, *dugr* I kunnen, *trōr* I längten, *s₂gr* I sen, *fōr* I fån, *āvr* I haven.

Anm. 6. Den regelbundna formen av *ōvo* 'hava' i 1 plur. pres., *āvum*, höres ganska sällan; den vanligen använda formen är *qm*, som i slutet av en fras alltid ersättes av *qma*.

Anm. 7. Oregelbundet är *uōro* 'vara', som i pres. plur. heter 1:a pers. *irum*, 2:a pers. *irer*, 3:e pers. *iro*.

§ 139. Imperativ. De olika ändelserna i sing. äro följande: 1) —, 2) *-a*, 3) *-a*, 4) *-i*.

1) Ingen ändelse i imp. sg. ha alla de verb, som i pres. sg. ha ingen ändelse eller ändelsen *-r*, med undantag av de nedan under mom. 4 nämnda, alltså t. ex. *gjav* giv, *tag* tag, *drag* drag, *sel* sälj, *smvr* smörj, *bind* bind, *old* håll, *so* så.

Anm. 1. Nämnas bör, att av många hithörande verb, så t. ex. alla av 4:e svaga konjugationen, imper. över huvud taget ej förekommer.

Anm. 2. Hit höra också de långstaviga verb av 1:a ock 4:e konjugationerna, vilkas infin. slutar på kons., alltså t. ex. imper. *rāken* räkna, *sigal* segla, *stāmen* stäm.

2) Ändelsen *-a* i imper. sg. ha de kortstaviga värben av 1:a svaga konjugationen, t. ex. *frida* freda, *gnūka*^b gnid, *kūga* titta, *gāpa* gapa, *finavā* *inta* var inte klåfingrig, *lāga-ōrg* laga dig i väg.

3) Ändelsen *-a* i imper. sg. ha de verb, som i pres. sg. ha *-ar*, t. ex. *nāga* nig, *brūga* skit, *uōla* lyd, *fīpa* följ med, *fōsijpja* försök, *kōyta* spring, *llāpa* släpp, *riāra* rör, *lāka* spela, *tōa* tälj, *lōda* lyd, *uānda* vänd.

4) Ändelsen *-i* i imper. sg. ha följande imperativer: *āvr* hav, *fāvr* far, *gjav* gör², *uāvr* var.

Imperativ plur. har i 1:a pers. ändelsen *-um*³, i andra pers. ändelsen *-r*, alltså t. ex. *fārum* låtom oss fara, *kōytum* låtom

- a) Evetsbärgsmålet bildar 2:a plur. i likhet med Åsenmålet, alla övriga bymål genom ändelsen *-id*, t. ex. *fōid* 'I fån', *kūmid* 'I kommen'.
b) Blybärg *gnūka*, Loka *kāga-ōrg* etc.; jfr s. 77, not a.

¹) Mera sällan höras formerna *fqm* ock *s₂qm*.

²) Även förekommer formen *gjav*.

³) Utom i *s₂qm* 'låtom oss se'.

oss springa, *uārum* låtom oss vara, *gōrum* låtom oss gå, *fāvr*^a faren, *kōytr* springen, *uāvr* varen, *gōvr* gån, *stāndvr* stån, *tāvr* tigen, *sāvr* sägen, *tuōvr* tvätten.

Anm. 3. Oregelbundna i sg. äro följande imperativer: *gok* gå, *seg* säg, *sat* sätt, *sit* sitt, *stot*^b stå, *tag* tig, *tua* tvätta; i både sg. ock pl. *kqm* kom (pl. *kōmum*, *kōmvr*).

§ 140. Particip har följande ändelser: 1) *-ānd*, 2) *-āndas*. Som ex. på den förra ändelsen, vilken är den vanliga ock som böjes som ett adj. enligt § 74, må anföras: *sfsōvānd* darrande, *uārand* varande, *dragānd* dragande, *lāānd* skrattande, *rādānd* strövande (av *rōdo*), *blāōmānd* blommande, *tāānd* tigande, *sōānd* sående. — Ändelsen *-āndas* har antecknats endast i part. *livāndas* 'levande' ock *uvāndas* 'förskräcklig', t. ex. *lān-livāndas* *byvr* en levande björn, *ad-i-rīgānt* *uvāndas* det är rent förskräckligt.

II. Preteritum.

§ 141. Indikativ. Sing. av pret. indik. är hos alla verb lika i 1:a, 2:a ock 3:e personerna ock har tillräckligt exemplifierats i §§ 126—137¹.

Pret. plur. bildas av de starka värben så, att ändelserna *-um* (1:a pers.), *-vr* (2:a pers.), *-o* (3:e pers.) läggas till pret. sg., alltså t. ex. *krōpum* vi kröpo, *fāvr* I funnen, *llāpo* (de) sluppo, *llātum* vi sletto, *bārum* vi buro, *kāvr* I kommen, *uāro* (de) voro, *kūpum* vi skrattade, *llūgr* I slogen, *dūgo* (de) dogo, *gāgo* (de) höggoc. Avvikande bildas pret. plur. av *fō* 'få' ock *gō* 'gå', t. ex. *fīgum* vi fingo (jfr sg. *fik*), *gīggo* (de) gingo (jfr sg. *gik*).

Vad beträffar pret. plur. av de svaga värben, märkes, att 3:e pers. alltid är lika med sing., t. ex. *brāgad* (de) rörde sig,

- a) Evetsbärg har *fāvr*, övriga byar *fārd*.
b) Evetsbärg *stānd* 'stå!'
c) Pret. 3:e plur. av de starka värben bildas i målet på ett flertal olika sätt; '(de) foro' heter alltså i byarna väster om Dalälven *fūgrā*, i Brunsbärg, Loka, Klitten, Näset *fūgru*, i Gåsvarv *fūgrā*, Blybärg *fūgrā*, Garbärg *fūgrā*.

¹) Nämnas bör, att i gamla personers tal stundom höres ett pret. på *-ada* eller *-ada* av 1:a svaga konj:s verb, t. ex. *kūgada* 'tillade', *dānsada* 'dansade'.

svävad (de) svävade, *köpta* (de) sprungo, *visse* (de) visste, *spüerde* (de) frågade. — 1:a ock 2:a pers. bildas genom tillägg av *-um*, resp. *-er*, varvid märkes, att singularändelsen *-a* i 2:a, 3:e ock 4:e konjugationerna bortfaller, alltså t. ex. *uæðaðum* vi vadade, *skuápadum* vi skrattade (av *skuápo*), *kúægadir* I tittaden, *kóytum* vi sprungo, *ságdur* I saden, *tuáðum* vi tvättade, *uísur* I vissten, *ræpstum* vi räfsade, *byrdum-ó* vi började.

§ 142. **Konjunktiv.** Endast två dylika finnas, nämligen *áða* 'skulle ha' (av *ovo*; plur. *áðum*, *-er*, *-a*)¹ ock *uára* 'vore' (av *uóro*; plur. *uárum*, *-er*, *-a*). Angående den vanliga bildningen av pret. konj. medelst omskrivning se syntaxen.

§ 143. **Particip** bildas på tre olika sätt:

1) De starka värben ersätta supinets *-að* eller *-id* med *-in* i de flesta fall, men med *-n* efter dentaler, då supinet är långstavigt, ock efter vokal. Det så bildade participet böjes som ett adjektiv: enligt § 78, om det är långstavigt, enligt § 80, om det är kortstavigt; alltså t. ex. *að-i-ðq* ríktut *kúæt* *ovo* *rákqn* *búndnqn* det är då riktigt fult att ha hunden bunden, *stút* *uárs* *i-snart* *kúæðz* kort visa är snart sjungen (ordspr.), *frúsyn* frusen, *sprútsyn* sprucken, *búæðyn* bjuden, *skuætyn* skjuten, f. *sprútsq* sprucken; *ðryn* jälpt, *áðzyn* huggen; *búndn* bunden, *uæn* vägd (pl. *uægnar*), *funn* funnen, *ig-i-káf-drútsq* 'jag är kaffedrucken' (sagt av en gumba).

Anm. 1. Oregelbundna äro följande participer: *dráðn* dragen (pl. *dráðynar*), *gnáðn* gnagen (pl. *gnáðynar*), *lláðn* slagen (pl. *lláðynar*), *táðn* tagen (pl. *táðynar*). Neutr. av dessa part. heter *gnáð* eller *gnáðad*, *lláð* eller *lláðad* etc., t. ex. *að-i* *uarkqn-lláðad* *ald* *uælláðad* det är varken slaget eller oslaget.

Anm. 2. Märk, att *ð* bortfaller i plur. av part. på *-ðyn*, t. ex. *búænar* bjudna, *súænar* kokta.

2) Vad beträffar de svaga värben, är pret. av 1:a ock 4:e konjugationernas värb lika med supinum ock ändas alltså på *-od*, resp. *-að*; pret. part. av 2:a ock 3:e konjugationernas värb fås enklast så, att ändelsen *-a* i pret. avskiljes. Samtliga böjas som adj. enligt § 74, alltså t. ex. *plágodar* druckna, n. *bikod* beckat (se § 75 anm. 3), *brænd* bränd, *sfsild* skild, *sat* satt, *plwægd* plöjd, *gzwægd* gödd, *skuæd* skodd, pl. *flætar* flätade.

¹) I slutet av en fras även *áða*.

Anm. 3. Stark participialändelse ha följande svaga värb: *uákssa* (part. *uákssn* 'växt'¹), *flæ* (*flæðn* 'flädd', pl. *flæðynar*), *tuæ* 'tvätta' (*tuæðn*, pl. *tuæðynar*).

3) Pret. part. av *gzáro* 'göra' heter *gar* ock böjes som ett adj. enligt § 74.

b) Passivum.

§ 144. De passiva (deponentiala) formerna bildas i allmänhet av motsvarande aktiva former genom tillägg av *-s*, t. ex. pres. *kumbs* lyckas komma, *trævs* trivs, *stæls* smyger, *stænds* står upprätt, *nægs* stängar, imper. *olds-kuær* håll dig kvar, *uæltas* vältra dig, *ropums-æð* lät oss jålpas åt, pret. *græstas* skrattande, *uædas* (de) ledde varandra, *rævs* slogs, *kæmums* vi lyckades komma.

Anm. 1. Märk, att samtliga former av dep. *lløs* 'slåss', där ändelsen närmast föregås av vokal (utom sup. *llærs*), ha ändelsen *s*, t. ex. pret. sg. *lluæss* 'slogs', 3 pl. *lluæss*.

Anm. 2. Värbet *æva* (se § 134) med dess talrika sms., såsom *av-æð* 'stänga' etc., motsvaras av ett passivt *ævos* (*avos-æð* etc.).

Följande undantag från den ovan framställda regeln äro emellertid att märka:

1) Då den motsvarande aktiva formen slutar på *ð* eller *r*, bortfaller detta framför *s*, t. ex. *ærs* ids (av *æðas*), *býras* börjas (jfr akt. *býrer*), *kølas* kallas, *jsæptas* I grälen, *brútas* brottades, *fátas* fattades, *ríviss* slagits (jfr *rívð* 'rivit').

2) Pret. plur. 1:a ock 2:a pers. av 1:a, 2:a ock 3:a konjugationernas svaga värb bildas så, att ändelserna *-um* ock *-er* läggas direkt till formen i sing., alltså t. ex. *kæntasum-uæð* vi kände igän, *mæntasum* vi mindes, *ryæmdasir* I rymdens, *brútasir* I brottadens, *stípplasum* vi snubblade (jfr *stípplums* vi snubbla).

3) Pret. plur. 3:e pers. av de starka värben ändas i akt. på *-o*, men i pass. på *-as*, t. ex. *rævas*^a (de) slogs (jfr *rævo* revo), *tuægas* (de) tvistade(s), *fånas* (de) funnos, *munnægas* (de) munhöggos.

a) '(De) slogs' heter i Karlsarvet ock Västmyckeläng *rævas*, i Väsa ock Evetsbärg *rævas*, i Brunsbärg, Loka, Klitten, Näset *rævuss*, i Gåsvarv *rævås*, i Blybärg *rævæs*, i Garbärg *rævas*.

¹) Men *trøuækst* 'trögväxt'.

4) Supinum av 2:a och 3:e konjugationens svaga värb bildas så, att ändelsen *-as* lägges till stammen i preteritum; t. ex. *käntas-ut* känt igen (jfr *känt* känt), *lagdas-för* trängts (jfr *lakt* lagt), *rymdas* rymts (jfr *rymt* rymt).

Ann. 3. Anmärkningsvärda äro följande pres.-former: *finns* finns (jfr *fið* finner), *minnas* minns, *synas* syns, *tags* tvistar (jfr *tar* tar), *öldas* håller sig (jfr *old* håller).

Ann. 4. Aktiva ändelser i pres. plur. ha *syæfsas* 'tyckas' (pres. plur. *syæksum*, *syæksur*, *syæks*) och det defektiva *æs* 'hetes, lär' (pres. plur. *æsum*, *æsur*, *æs*). Pret. av det förra värbet överensstämmer fullständigt med pres., t. ex. *æn-syæks sig-út so-rálok noglúnd* han tycktes se så arg ut.

ANTECKNINGAR TILL SYNTAXEN.

De syntaktiska anteckningarna gälla endast Åsenmålet.

I. Subjekt ock predikat.

§ 145. Liksom i rspr. betecknas **subjektet** antingen genom ett substantiv eller genom ett såsom substantiv brukat ord eller uttryck; härvid märkas särskilt uttryck som t. ex. *upq-izn og ovo-fad-izem* (folket i gården) på heden också har farit hem, *upq-ðsem ovo-rizē llazð-óv* (folket i gården) på åsen har redan slagit av (d. v. s. avslutat slåttern), *upq-ðsum v-izn-fin bý* Åsen (eg. 'på åsarna') är en vacker by.

Ann. 1. I uttryck som t. ex. *zato v-rizdo* 'maten (eg. äta) är färdig' måste *zato* betraktas som substantiv; jfr *qm-faz so-guæt-zato v-dög* vi ha fått så god mat i dag.

Ann. 2. Såsom exempel på subjektlösa satser må nämnas följande: *uēt ua-ðú far ðlfiæt* (vem) vet var du far alltjämt, (här är så tråkigt —) *fär-ðart-so-ir-izt-æd* far dit, där det inte är det! *uær-a-sé þistalsqm* nu var han (du etc.) beställsam (iron.), *é uæt-iz-izt uær-so-ir* det vet jag inte vad det är; dessutom stelnade uttryck som *mq-uito* må veta, *naug mq-trúæ éð* (nog) må tro det.

§ 146. Några värb, som i rspr. endast förekomma med formellt subjekt, konstrueras i ås. **personligt**, t. ex. *qn-suärðar v-kuiðm* det svider i magen på honom, *v-klær atrv-rövskuærün* det kliar i analöppningen på mig. Omvänt förekommer ofta i ås. opersonligt uttryckssätt, där rspr. använder personligt, t. ex. *æð-æð-bjúævt uó-no min-sig* vi skulle behöva ta något med oss, *æð-a-frusð-átrv-uæs litæð* vi ha frusit litet, *æð-a-fjúkt ðl tráð nu* de ha följt alla tre nu.

§ 147. **Predikatsvärkets kongruens.**

a) Predikatsvärket rättar sig i allmänhet efter subjektet till person ock numerus, detta även då subjektet är ett plurale tantum, t. ex. *flätar vro-guæðar* grädden är god, *dérar vro-stæggdar* dörren är stängd.

b) Då subjektet är ett kollektivum, står predikatsvärket ofta i plur. t. ex. *ära-ðu u-fúæjsa kuáðo* hör du hur folket

sjunger? *gæmfuæfjad ovo-såkt só* gammelfolket har sakt så, *mæst iæl byn ovo-uad-i tymbaskuæg i-uiter* mäst hela byn har varit i timmerskog i vinter, *ifsa-uæt-ig ua-stipæst diæl n iro* inte vet jag var största delen (av invånarna i byn) är, *þvyrætæq ovo-no-fuærföld so-ðæ-bæl-ynt ðlap-i-uæg-dæm* överheten har något förfall så att den inte kan släppa i väg dem.

c) Då subjektet är ett relativt pronomen, rättar sig predikatsvärket till person ock numerus efter korrelatet, t. ex. *ad-i-úi so-qm-gært-ad* det är vi som ha gjort det, *a-uar-ændis og-dú so-uari-stærkast* det var Anders ock du som voro starkast.

d) Då subjektet består av flera koordinerade ord av olika personer, har vid bestämmandet av predikatsvärkets person första personen företräde framför andra ock andra framför tredje, t. ex. *dú ald-ig ulym-foro* du eller jag skall¹ fara, *úlov og-dú uari-nogumälastas* Olov ock du voro någon annan stans, *uar av-i-ðu-og-fæda uá mæ* var har du ock far varit under tiden (medan)?

e) Då subjektet består av flera koordinerade ord, står predikatsvärket alltid i plur., om det följer efter subjektet, men kan stå i sing., om det går före subj., t. ex. *naug ar-* (eller *qm-*) *ændis og-ig uad-a-börn* nog ha Anders ock jag varit till Borgen (ett fäbodställe), *og-da-stúæ* (eller *stúæ*, d. v. s. oförkortat *stúæðo*) *stæfangubyn og-þøykar-os nast-gæmstugun* ock där stodo Staffangubben ock hans söner vid gamla stugan, *sæ fik* (eller *figg*) *ændis og-læs kym-in* sedan fingo Anders ock Lars komma in.

Anm. 1. Vad beträffar predikatsfyllnadens kongruens i dylika fall, märkas följande exempel: *og so-stúr þr-* (bättre: *stúrar vro-*) *ændis og úlov* ock så stora äro Anders ock Olof, *iæt ændlæt og-næva ua-fræt* en kind ock näsan voro förfrusna (plur. kan här ej förekomma), *indgbuæsbær og-bæusbær vro-græl snüæiæl* Ingeborgsbäret ock Bausbäret äro alldeles snöhela (d. v. s. snötäckta; sing. kan här ej förekomma).

Anm. 2. Efter värben *iæta* 'heta' ock *køla* 'kalla' förekomma predikatsord som t. ex. *ad-yr æn-stugærd so-iætar ostr-q-ðsem* det är en stor gård som heter (gården) öster på åsen, *q-ða gæmstugø ðn kølum-uz næd-i-fsælæm* den här gamla stugan den kalla, vi (stugan) nere i kilen.

¹) Märk, att ås. använder plur., se ovan under e.

II. Substantivens bestämda ock obestämda form.

§ 148. Bestämd form begagnas i en stor mängd fall, då rspr. har obestämd form, t. ex. *ad-yr-æuruædræd i-dæg* det är yrväder i dag, *ulym-fq sfsýrad-at-midægs* vi skola få surmjölk till middag, *uæl-du fó snúsa-mæn-mæg* vill du få snus av mig? *ig-a-gært stærkæln ig* jag har gjort en stark hæl jag, (vad finns det i den här lådan? —) *kæmbar kammar, du-lükta brænduæn* du luktar brännvin, *fq-sæq um-fqm-tuægræt i-dæg* få se om vi få torrt hö i dag, *av-i fülæn kápæn* håll i en full kopp! *qm-spó uæðarumbýtæd* han spår väderombyte.

Anm. 1. Pron. *isæn* 'denne, den där' åtföljes alltid av best. form, t. ex. *isæn kæln* denne man, *i-isum gærdæm* i denna gård.

Anm. 2. För att beteckna mångfald användes best. form i uttryck som t. ex. *qm-a-túsna* han har många tusen.

Anm. 3. Om best. form vid postponerade egendomspronomena se nedan under pronomina.

Anm. 4. Efter pron. *llærk* 'dylik' brukas best. form ofta, då uttrycket har pejorativ betydelse, t. ex. *du-al-ynt brük llærku-gæmbal-üærdæ* du skall inte bruka dylika gamla ord, *llærk-üæskülde* en sån där oskuld! Någon gång äfven efter *nogar* 'någon', t. ex. *nó grændað* ett litet grand.

§ 149. Mera sällan förekommer obestämd form, då rspr. har bestämd, t. ex. *uærum-dar um-nót* vi voro där om natten, (*i-færuærd um-uiter* i fjol vintras¹) *færi-sündæg* före söndagen², *æar i-bý* här i byn, *du-al-læg at-ur-uæg dú* du skall ligga vid väggen du, *ræn-q-röv* rænna på ändalykten.

Anm. Efter pron. *ændæ* 'enda' ock *ol* 'all' (i sing.) förekommer endast obest. form, t. ex. *ad-i-ðæn iænd gæung ig-a-sit-qm* det är den enda gången jag har sett honom, *qm-ræt-ð-üp ðlæn græt* vi ha åtit upp all gröten.

¹) Så även *i-færuærd um-óst* i fjol höstas (men *færsqmðrn* i fjol somras, *færuærdæ* i fjol våras).

²) Endast 'söndag' konstrueras så; annars *færi-tuæsdæn* före torsdagen etc.

III. Genitiv.

A. Genitiv av substantiv.

§ 150. Obestämd genitiv förekommer endast i följande tre fall:

1) efter prep. *at* 'till'. Bland de mycket talrika uttrycken av detta slag må nämnas följande: *at-býs* till bys, *at-ændas* till slut, *at-frís* i fred, *at-márknäs* till marknaden, *at-sjúss* till sjöss, *at-súndägs* till om söndag, *at-prästar* till prästen, *at-skåular* till skolan, *at-blåstar* till blåstan, *at-büðar* till fäbodarna, *at-börger* till Borgen¹, *at-rúðlar* till jul, *at-rögdar* till hälgén, *at-röper* till jälp, *at-kuðnar* till kvarnen, *at-fjóðrjár* till kyrkan, *at-lýgnar* till lögn², *at-mássar* till mässan, *at-sággis* till sängs, *at-skriptar* till skrift, *at-törkar* till torkning, *at-fúaks* till folk, *at-gjástbúgs* till bröllop, *at-láivs* vid liv, *at-úðas* för vackert väder³;

2) efter prep. *i* 'i' vid följande tidsuttryck: *i-bággas* under skördetiden, *i-gómorgús* i går morse, *i-mörgus* i morse, *i-kuálds* i går kväll, *i-sómos* i somras, *i-útrás* i vintras, *i-úðras* i våras, *i-ós* i jäns, *i-ðstas* i höstas, *i-ðvlas* i våras;

3) såsom possessiv genitiv, detta endast i förbindelse med föregående possessivt pronomen, t. ex. *isu-rú löðq a-stændað q-mánum fäðaras gærda* den här ladan har stått på min fars gård, *a-uar-úærum fäðaras fäðar so-býgd dq-ða-fjóðrjár* det var vår farfars farfar som byggde den där myrslätterboden, *a-ua-ðæ-num kálas múmún* det var din mans mormor.

§ 151. Bestämd genitiv är likaledes ganska sällsynt (jfr § 153) och förekommer företrädesvis absolut ock av substantiv, som beteckna personer, t. ex. (vems stuga är det? —) *ad-i-smiðmas* det är smedens⁴, *stúgq i-sakt-súsumas mæn ímágnad ara-búðlæ-tíl* stugan är nog Susi-folkets men hemmanet tillhör bolaget; dock även i andra fall, t. ex. *ita-rár i-kúlumas ságg*

¹) Ett fäbodställe (nom. *bóra*).

²) I uttr. *dráiv at-lýgnar* driva till lögn.

³) I uttr. *a-skágn at-úðas* solen skiner (om kvällen) ock bádar vackert väder.

⁴) Nästan hållre säges dock *q-ára smiðm-tíl* hon tillhör smeden.

det här är flickornas säng, *qn-da-skúggan i-býmas* den där skogen är byns, *isn-ra-býgnän i-sónas* den här byggnaden är sågens.

Ann. 1. Genitivändelsen kan även läggas till ord, som tillsammans med huvordet uttrycka ett enda begrepp eller som stå i stället för ett substantiv, t. ex. *qn-up-i-büðumas áta* »Anna-uppe-i-bodarnas» mössa, *qn-ba pridikantam-rar-úpas qn* han bar »predikanten-här-uppes» (o: packning) han, *níðqmynas mjók* »nedanförs» mjölk¹.

Ann. 2. Av några ortnamn förekommer genitiv på ett sätt, som alldeles avviker från bruket i rspr., t. ex. *ig-al-aut-gärbräs* jag skall ut till Garbärg, *qn-lót qn-al-aut-rúatnar og-móq* han säger att han skall ut till Rot ock mala; jfr *at-ávatsbräs* till Evetsbärg.

B. Genitiv av andra ord.

§ 152. Utom av substantiv förekommer genitiv:

a) av adjektiv i best. form, t. ex. *ððra i-lúatqmas* den andra (o: den svarta roten hos orchis maculata) är den Fules, *ærmklæð i-dýmbynas* halsduken är den dövtummas;

b) av pronomina; avvikelser från rspr. äro här sällsynta, t. ex. *ad-ir-íggumdreras sfsál mæn* det är inte skäl (besked) med någöndera.

IV. Dativ.

§ 153. Genitivbegreppet uttryckes vanligen genom postponerad dativ, t. ex. *súq-stúrástn bältemasfäðer* se Bältermas-fars stora häst! *fjósbúðq stúmäsúm* Stormas-folkets ladugårdsbod, *káln smismárgit* Smeds-Margits man, *fjóllýggan dyæ-ða gjætne* den där getens killing, *ítad-i búærda lása* detta är Lars' bord.

§ 154. Efter värben 'skola' ock 'vilja' står en instrumental dativ i uttryck som t. ex. *uæn-ál-ig iso* vad skall jag med det här? *uæn-úil-du káfifatí* vad vill du med kaffefatet? *uæn-ál-du klükun* vad skall du med klockan?

§ 155. Vid advärben på *-tar* förekommer en lokativ eller temporal dativ i uttryck som t. ex. *upta-skársatúm* uppför klippavsatserna, *ulum-lló osta-stíenun* vi skola slå öster i stenarna, *ad-i-ru norta-búargum-nogär* det är här norrut i bärgen någonstans, *ukun-kumb nórdqta-lándsúæm* vem kommer norrifrån ut efter landsvägen? *dre-kam-siglænd úvqter-ðvæn* de kommo seglande

¹) Adv. *níðqmyn* betecknar i varje gård i Åsen den närmast nedanför liggande gården.

uppifrån utefter älven, *ulym-sjö framtar-östam* vi skola se frampå hösten, *ätqatar-örum* (l. *uärdn* l. *uärdum*) förr i världen.

§ 156. I en del stelnade uttryck förekommer likaledes en från rspr. avvikande dativ, t. ex. *därr-ro-änt-pärum* (l. *mäkum*) de äro omaka (om strumpor o. d.), *qn-kymb-änt-brödagum* han kommer inté så snart.

§ 157. **Dativ vid adjektiv.** Såsom åtföljda av dativ ha antecknats följande adjektiv:

fäzn glad, t. ex. *qn-kän ua-fäzn-dyæ ändö* han kan vara glad över det ändå;

fré fri, t. ex. *qn-ar-uäerta-fré aksisem* han har blivit fri från exercisen, *q-uäert-fré-dyæ* hon blev frikänd därifrån;

i-uäri varse, t. ex. *ig-uäert-i-uäri-om* jag blev varse honom;

kuüt kvitt, t. ex. *ig-uäert kuüt-om* jag blev honom kvitt;

läzk lik, t. ex. *du-i-so-läzk fäda-däznum* du är så lik far din;

lövlig lovlig, t. ex. *ad-ir-iggum lövlikt ta-lüæga* det är för ingen lovligt att ljuga;

lödug lydig, t. ex. *qn-dä ua-füæräldrum lödug* den där var föräldrarna lydig;

nödug nådig, t. ex. *gúd-i-sündarum nödug* Gud är syndare nådig;

sjsöldug skyldig, t. ex. *qn-i-sjsöldug nämdam ündra krüæner* han är skyldig nämдемannen hundra kronor;

trüægen trogen, t. ex. *räkän i-trüægen äusbüændam* hunden är trogen husbonden;

üæläzk olik, t. ex. *ändis ir-üæläzk ölym-syškünnum* Anders är olik alla syskonen;

üælyödug olydig, t. ex. *du-äl-änt uar-üælyödug fäda-däznum* du skall inte vara olydig mot far din;

üæni van, t. ex. *qm-uäert-üæni dyæ-dä nu* vi ha blivit vana vid det där nu¹;

uærdug värdig, t. ex. *külq i-sakt-uærdug dam-da-pöyjssem* flickan är minsann värdig den där pojken;

uæð obehagligt berörd av, t. ex. *wum-so-uæða drükänkälum* vi äro så obehagligt berörda av (leda vid) de druckna karlarna,

ästn ua-üi räjssem hästen var obehagligt berörd av röken.

Ann. Advärbet *när* 'nära' åtföljes likaledes av dativ, t. ex. *büdz-um-dq-fäl-üi né-fälsam* vi bo då väl nära fjärdingsman, *näma-kuäl-dam* närmare kvällen.

¹) Däremot konstrueras adj. *uqn* med *uæð* ock akkusativ.

§ 158. **Dativ vid värb.** Det stora flertalet värb i ås. åtföljas av akkusativ; med dativ konstrueras emellertid följande värb:

bäzða vänta på, t. ex. *du-äl-bäzð-om* du skall vänta på honom; *bitäla* betala, t. ex. *näug dug-ig-bitäl-om um-ig-üil* nog kan jag betala honom om jag vill;

bäða ivrigt bedja (det vanliga uttr. för 'bedja' är *ar-ö-män* eg. 'höra på med');

bzüæða bjuda, t. ex. *ulym-bzüæ bo-prüæstam* og vi skola bjuda prosten också;

blända blanda, t. ex. *ulym-bländ mäójsin og-flätum* vi skola blanda mjölk ock grädde;

bläka blinka¹, t. ex. *qn-bläker ögum* han blinkar med ögonen;

büæða båda, t. ex. *büæða kälum nu-därr-ül-ün og-äto* båda karlarna nu att de skola in ock äta;

büæta bota, t. ex. *näug ir-q-düktig büækt kriptürum* nog är hon duktig att bota kreatur;

büta byta, t. ex. *ulym-büät ätum* vi skola byta mössor;

däma dämna för, t. ex. *uätneq* vattnet;

dräzta skita, t. ex. *gziätq dräzt-käbüm* geten skiter stockar (uttr. för förstoppning);

döpa stjälp omkring; döpa, t. ex. *urso-a-du-döpt skólr* varför har du stjälpt omkring skålen? *döp-kripum* döpa barn;

äla slå ijäl;

ändar ändra, t. ex. *rjsa-dug-ig ända-dyæ-där* inte kan jag ändra det där;

änsa bry sig om;

ärva ärva, t. ex. *qn-ärvd füæräldrum* han ärvde föräldrarna;

äsa hässja, t. ex. *ulym-äs pilüskum nu* vi skola hässja peluskerna nu;

fäzgen fägna, t. ex. *ulym-fäzgen gëlkälum-män-nogär* vi skola fägna valljonen med något;

fära färja, t. ex. *qn-färd fjsüælkälum wvyr-öve* han färjade »köllkarlarna» (d. v. s. myrslätterfolket) över älven;

flöta flotta (timmer);

flöto flotta (på flotte);

¹) På samma sätt *bläyka*.

flytta flytta, t. ex. *flytt dæm-da-stuælum* flytta de där stolarna;
fūæra forsla;
fōlja följa, t. ex. *ul-i-fy sūsuum-ald* skolen I följa Susi-folket?
fylla fylla, endast i uttr. *fiyl-örum*;
fabææða förbjuda, t. ex. *du-al-fabææ krípum kōyt xâr* du skall förbjuda barnen att springa här;
fodærva fördärva, t. ex. *brænduænad a-fodærva pōykum xar-i-bym* brännvinet har fördärvat pojkarna här i byn;
fastæra förstöra, t. ex. *dær-ovo-fastært drægspilæ* de ha förstört dragspelet;
gæta valla, t. ex. *krīpar iro-æut o-gæt smōlam* barnen äro ute ock valla småboskapen¹;
glæma glömma, t. ex. *a-du-glæmt knæxæm xama* har du glömt kniven hemma;
grōta gråta, t. ex. *ad-i son-ad-balt-grōt blūæde* det är så man skulle kunna gråta blod;
gø ge akt på, t. ex. *qn-gōd xgo* han märkte ingenting;
gōpo gapa, t. ex. *qn-gāpa mūnæm* han gapar med munnen;
gžato omnämna, t. ex. *xsa-gat-qn xg-llæko* inte nämnde han något dyligt;
gžavo giva, t. ex. *q-gāv-qm lilmūn* hon gav honom »lillmunnen» (d. v. s. en kyss);
gžixæla vyssa, t. ex. *fāmūn sät-og-gžixæla lillgōsæm* farmor sitter ock vyssar lillgossen;
ixōpa jälpa, t. ex. *ulūm-xōp ūrderum te-sfsæro* vi skola jälpa Urd-folket att skära;
kæsta kasta, t. ex. *qn-kæstæd xænum-stiæna (stiænum)* han kastade en sten (stenar);
kæval rulla;
krīxæjsa kröka, t. ex. *qn-krīxækt fūætum* han krökte benen;
kūga lägga upp i stack (*mūæsom* mossas; *kūga* = 'kugga' styr ack.);
lærkæn likna, t. ex. *qn-lærkæn xænum-būjsa* han liknar en bock;
lærdæza förlänga, i uttr. som t. ex. *a-lærdæza dægum* dagarna förlängas;

¹) Men märk uttryck som *ulūm-gæt ændrunæn* vi skola låta den vallade boskapen beta av »andrunen» (d. v. s. det nyvuxna gräset på slagna ängar).

læuta luta, t. ex. *du-læut būækstavūm fa-miæsd* du lutar på bokstäverna för mycket;
læsa läsa, t. ex. *læs-dōrum* läsa dörren; däremot t. ex. *læs-tænar* förlora tänderna, *læs-xsūnar* lösa korna;
lūkta lukta, t. ex. *a-lūkta fisæ* det luktar skit, *a-lūkta gūædo* det luktar gott;
lūvo lova, tillåta, t. ex. *xg-a-lūvo kūlum xō-xar* jag har lovat flickorna att vara här;
lūða lyda, t. ex. *du-al-lūp mūn-dæna nu* du skall lyda mor din nu;
lūfta lyfta, t. ex. *xg-dug-ænt lūft fūætum frō-bōkæm* jag orkar inte lyfta fötterna från marken;
lūpsa lysa, t. ex. *du-al-lūps-ænar* du skall lysa henne;
lōdo köra in i lada, t. ex. *dær-old-ō lōdo sæn* de hålla på att köra in säden;
lōgo laga, t. ex. *qn-al-lōgo-stūælam-a-mæ* han skall laga stolen åt mig;
læpa rulla;
lōna löna, betala lön, t. ex. *næug al-du lōn-æna xūlder* nog skall du löna henne bättre;
llæxæjsa slänga;
llæpa släppa, t. ex. *llæp-fisæspuædæ* släpp metspöt!
llæpa slippa, t. ex. *llæp-ōq-ōxæ-bisæærna* I slippen då det besväret;
llōpo smäcka, t. ex. *qn-llæpa tūggūn* han smackar med tungan;
llæpa släpa;
mætrææða laga mat åt;
mūæta möta, t. ex. *xsa-mūætt xg-xgūm* inte mötte jag någon;
mōrda mörda;
næka neka, t. ex. *xsa-dugd-ig næk-qm æntnod* inte kunde jag neka honom något;
nō nå, t. ex. *xg-nōd-ænt-qm-oldær* jag nådde honom aldrig;
ōka köra, t. ex. *ōk-xūðm* köra ved;
ōlda hålla, t. ex. *du-al-ōld-qm dū* du skall hålla honom du, *ōld-xsæftæm* håll käften!
ōysa hysa;
plæntæra plantera, t. ex. *xg-al-plæntæ knōytnævūm mæq-ōgūm-a-dæ* jag skall plantera knytnävarna mellan ögonen på dig;

- råpæn* rägn, t. ex. *ig-r-tuændzæn-dut fast-ad-ad-rægt fjsydriti*
jag är tvungen ut om det också skulle rägn koskit;
rægal regla;
rôda rå, t. ex. *du-rôd iugo* du rår intet;
rûba rubba;
rûka vagga, t. ex. *du-al-rûk gôsæm* du skall vagga gossen;
ruârda vrida, t. ex. *ruâr uizum* vrida till vidjor, *u-ðu-dug-ruâr*
krûpæm hur du kan vrida kroppen;
riþæra röra;
sâra säga, t. ex. *du-fô-ðq-înt-sâr iugum a-ðâr* du får då inte
säga någon det där;
sâupa dra in¹, t. ex. *æn-sâup snôrîm* han drar in snoren;
sâjsa sätta, endast i uttr. som t. ex. *sâjs-rûævum* sätta rovor;
sigel kasta, t. ex. *q-sigled æn-uðotrâr-a-mig* hon kastade ett
vedträ på mig;
skâfa skaffa, t. ex. *bûæläæd a-skâfad-om æn-stûgu* bolaget har
skaffat honom en stuga;
skôdo skada, t. ex. *du-al-pâs-dig so-ðu-skâdar-înt bûærdæ* du
skall passa dig så att du inte skadar bordet;
skôyla, endast i uttr. *skôyl-ârum* vara orolig;
skûæto skjuta på, t. ex. *æn-skûæta uæugnæm upta-bôkæm* han
skjuter på vagnen uppför backen;
smæla smälla, t. ex. *du-fôr-înt smæl dêrum so* du får inte smälla
med dörrarna så;
sûæro svara, t. ex. *du-al-înt-sûæro-ænâr* du skall inte svara
hänne;
spâra spy, t. ex. *æn-spâr brændumspârîm* han spyr brännvins-
spyor;
spîæna sparka, t. ex. *æn-kôyt og-spân fûætum* han sprang ock
sparkade med benen;
spîla spilla; slösa bort, t. ex. *æn-spîla pænizgum* han slösar bort
pängar;
spûta spotta, t. ex. *æn-spûta blûædæ* han spottar blod;
stælpæ stjälp om;
stæmæn stämman, t. ex. *ig-al-stæmæn ænum-bârkal* jag skall
stämman en bärgkarl (d. v. s. en Evetsbärgsbo);
stîla fodra (kreatur);

¹) Men ej i bet. 'supa'.

- strîta* spruta, t. ex. *a-strîta rældæm* elden sprutar fram;
stûða stödja, t. ex. *du-al-rôp-mig stûð-âsæn* du skall hjälpa mig
stödja hässjan;
sjsifta skifta, t. ex. *sjsift-færgum* skifta färg;
sjsîka skicka, t. ex. *q-a-sjsîkad-om æt-uþkûært* hon har skickat
honom ett vykort;
sjsûæsa skjutsa, t. ex. *æn-uûld-înt sjsûæs tuæm* han ville inte
skjutsa två;
sjsûda skydda, t. ex. *ulum-sjsûd æsum-æ-smôplæmptum fæ-nôrdq-*
uædræ vi skola skydda de här småplantorna för nordan-
vinden;
sjsûæta sköta, t. ex. *isæ-sjsûæter-ig iugum-âstum* inte sköter
jag några hästar;
stûra styra;
suændzæ svänga, t. ex. *æn-suændzæ ærmum* han svänger med
armarna;
sûæla kasta;
sûta vårda, t. ex. *q-al-sût krûpum-a-dæm ô* hon skall vårda
barnen åt dem hon;
sûæjsas lyckas för;
so så¹, t. ex. *æn-sôr ågræm* han sår havre;
sâta bry sig om, fästa avseende vid, t. ex. *ig-sâter-înt-om întnôð*
jag fäster ej något avseende vid honom;
tâpa tappa, t. ex. *ig-a-tâpa pænizgpûndzæm* jag har tappat
pänningpungen;
tâpa sätta tapp i (*tûnum* tunnan);
tûæna tjäna², t. ex. *æn-tûæna læætæm* han tjänar den Fule;
tôrge slå ijäl;
truæ tro, t. ex. *ig-truæ ænt-dûæ* jag tror inte det;
trôsta trösta, t. ex. *du-al-trôst-onum* du skall trösta honom;
tôka tacka, t. ex. *tôk uærdærum fæ-nûlast* tacka varandra för sist;
uærlæ vila, t. ex. *târ so-fæm-uærl ærum lætæd* tigen så få vi vila
öronen litet!
uærsa visa, t. ex. *ig-al-uærs-om træzgærdæ* jag skall visa honom
trädgården;

¹) Men ej i bet. 'beså', t. ex. *æn-înt-sææd æsæn-æ-lôtæ æn* vi
ha inte besått den här åkern än.

²) Men ej i bet. 'förtjäna', t. ex. *æn-tûæna mækal-pænizg* han
förtjänar mycket pengar.

uätñ vattna, t. ex. *qn-uätner ästäm* han vattnar hästen;
uægog vårda, t. ex. *dær-ul-uægog gänkalindgin dær* de skola
 vårda gumman de;
uærka orka, t. ex. *qn-syæks-ñnt uærk-dyæ* han tycks inte orka det;
uæsta hosta (*snörñm* slem);
uæta hota, t. ex. *qn-uætað-om mñn-strýk* han hotade honom
 med stryk;
uænta vänta, förmoda, t. ex. *ig-uæntæ-dýæ* jag förmodar det;
uæltæ vid hö-»bötning» välta hö från släden, t. ex. *uælt-ónæ*;
uæfta vifta (*rñmpñm* med svansen);
uænna hinna, t. ex. *uæ-du ñnt-dýæ-ald* hinner du inte det?
uænnda kasta, t. ex. *qn-uænd ñnñm-stæn-a-míg* han kastade en
 sten på mig;

yppa yppa, tala om, t. ex. *ig-uæl-ñnt ypp-dyæ* jag vill inte yppa det;
äsa ösa, t. ex. *qn-old-ó äs-uätñæ* han håller på att ösa vatten.

Anm. 1. Orden *äka* 'hacka' ock *sfsáro* 'skära' styra dativ i uttrycken *äk-tänñm* 'hacka tänderna' ock *sfsáro tänñm* 'skära tänderna'; annars ackusativ.

Anm. 2. Märk också dativ i uttryck som t. ex. *dæ-gzar-ñl uær-ððrñm* de göra varandra illa, *a-mæ-qn-äð-no sefs-gzáro-qnñm* så länge han hade något att sätta honom till att göra, *du-al-lat-míg stýr-og-stäl bötäm* dn skall låta mig styra ock ställa med båten.

Anm. 3. Av dativ åtföljas också en mängd värbalsammansättningar med prepositioner eller advärb, t. ex. *brogo-i krüpeñm* röra på kroppen, *rfsa-al-du-ap-äter-om só* inte skall du apa efter honom så, *dæ-far-ä uærððrñm* de öva samlag, *sfsynd-ó pöpkñm* skynda på pojkarne, *knak-ñuæp nævñm* slå ihop händerna, *tap-ät dörñm* stänga dörren.

V. Ackusativ.

§ 159. Adjektiven *rad* 'rädd' ock *blñuæg* 'blyg', som i rspr. konstrueras med preposition, åtföljas i äs. av ack., t. ex. *rfsa-ir-ig rad rákñ* inte är jag rädd för hunden, *qn-ir-blñuæg kñlur* han är blyg för flickorna.

§ 160. Några värb, som i rspr. konstrueras med preposition, åtföljas i äs. av ack., t. ex. *ig-drömd ñn r-ñót* jag drömde om henne i natt, *qn-a-follvad-qn* han har förlovat sig med henne, *ig-al-móto-qn ññn-uællýg* jag skall mata honom med litet välling.

§ 161. Ack. i uttryck. för tid svarar dels på frågan 'hur länge', dels på frågan 'när', t. ex. *ññnas a-uæð-r-ñmbaskñuæg trñuæ-ñter* Jannes har varit i timmerskog tre vintrar, *bälñm-sakt bæñ ññn-dæg ald-ñññ* vi kunna nog vänta en eller annan dag, *auauæu ig-a-uæ-bröt ññn-ñlññ tårma* oj oj oj jag har varit borta en hel timme, *ññ ñótæ kñm-lñlögðñ-tñl* den natten kom lillgossen till, *q-ar-ýggññ dæg uæ-glåd a-sas-káln-ñnas dúæ* hon har inte varit glad en enda dag ända sedan hennes man dog, *kñmñm-ät färkuældñ* vi kommo tillbaka i förgår kväll, *qn-ir-ùp bo-dæg og-ñót* (*bo-ñæter og-dógo*) han är uppe både dag ock natt (både dagar ock nätter), *a-ðá-uæ nogu-ññuætstürñ áks rñu-ñg-tñðæ* det där var några ofantligt stora ax för att vara den här tiden.

§ 162. Ack. begagnas vid rörelsevärb för att beteckna vägen, t. ex. *uækñ gñmbaluæn* åkten I gamla vägen? *ulñm-föro ññn-äla-uæg* vi skola fara en annan väg, *síglædñm-ñnt-uæññ atq-síglædñm rñññ og-býññññæ og ññærññ og-týrñ og-äñ* vi seglade inte Vanån utan vi seglade Ransisjön ock Björnån ock Norsjön ock Tyrísjön ock Äsjön, *ig-a-gærð-ðvæ uvo-ov-brñquæð* jag har gått på älven uppifrån Bredvad, *og-dú r-äñt og-lüfa skrölfsýññlñ* ock du är ute ock luffar »skrällkølen»¹.

Anm. Ack. av ordet *uæg* 'väg' begagnas för att beteckna riktning, t. ex. *qn-kñuægð ðl-uæa* han tittade åt alla håll.

§ 163. Ack. begagnas för att beteckna mått av det ena eller andra slaget, t. ex. *dær-ovo-gær sñåks mñl r-dæg* de ha gått säx mil i dag, *stýæst äsq r-fñuær-älñar óg* den största hässjan är fyra alnar hög, *qn-da-kñáñvññ r-ñnt-uærd mald-tróy* ära den där kniven är inte värd mer än tre öre.

VI. Adjektiven.

§ 164. Adjektivets förenade obestämda form användes som attribut, endast då uppmärksambet i särskilt hög grad fästes vid adjektivets betydelseinnehåll; i de allra flesta fall begagnas sammansättning av adjektiv ock substantiv. Det heter alltså t. ex. *æd-ir-æt-gómolt búærd itað* det är ett gammalt bord detta, men

¹) D. v. s. den vidsträckta ödemark, genom vilken landsvägen Åsen-Särna går; *skrølar* är ett älvd. öknamn på Särnaborna.

ig-a-ſjſjæpt rat-gåmbiærd jag har köpt ett gammalt bord, *ig-litå litå ſjåra* en liten liten kärra, *ig-litå knåða* en liten tjock flicka, men *ig-litåkul* en liten flicka¹.

Anm. En från rspr. avvikande användning av adjektiv förekommer i uttryck som t. ex. *ſig-knårvæn spo-dådan, an-uænder-ådjæ upi* se kniven spår någons död, den vänder äggen uppåt.

§ 165. **Adjektivens kongruens.** I regel rättar sig adj. (particip, räkneord) till kasus, numerus ock genus efter det ord, till vilket det utgör en bestämning, t. ex. *a-du-fård-an lliptan an* har du fått den (kniven) slipad än? *ig-a-ua-uåſſi ig-l-nåtdå* jag har varit vaken hela natten (den talande en kvinna), *du-r-kåf-dråſſå* du är kaffedrucken (den tilltalade en kvinna), *og-ålda ſon-ſig-ån åutfarnå* ock aldrig får man se henne trött, *an-lit-ſig-biståmdan* han sade sig vara bestämd, *stjvleå vro-tjuggu* stövlarna äro tunga, *tuar-og-ig-n-ov-uiku* två ock en halv vecka (ack.).

I följande fall gäller dock ej denna regel:

a) ett kollektivum åtföljes ofta av adj. i pluralis (jfr § 147 b), t. ex. *ig-l-åusålda ua-fårvæn-åv-mån-måg* hela hushållet var glatt att vara av med mig;

b) då adj. utgör en bestämning till pron. *dær* 'de' ock detta pronomen syftar på ett neutralt substantiv, kan adj. — men måste ej nödvändigt — få neutral ändelse, t. ex. *dær-vro-suar-vådå* de (skaften) äro svarvade, *dær-vro-tjuggar* de (*stjvleå* stövlarna) äro tunga, *dær-vro-råder o-gråvåvå* de (tranbären) äro röda ock grova²;

c) ack. sing. mask. av adj. uppträder ofta, där man kunde vänta sig annan ack.-form, t. ex. *ſå-kånånd ſjuggum-ur ok-måtan-uæſ* sedan ſingo vi minsann åka oss mätta, *dær-ovo-syt-tråtan-sig gånkalådjåm* de ha skött sig trötta på gumman, *ig-bå-uål-kåmnån-dåm* jag bad dem (vara) välkomna, *då-såp-sig-fulån ålaråvå* de söpo sig fulla allihop, *ig-tjſſå-uållån-ån (dåm)* jag tycker synd om henne (dem), *då-gzaro-sig-ljålagån upå-a-då-uåſå* de göra sig löjligen på det där viset;

¹) Flera exempel anföras i ordböjningsläran, till vilken även i övrigt hänvisas i ock för frågan om bruket av adjektivens best. ock obest. form.

²) Ack. *dåm* 'dem' åtföljes däremot i dylika fall alltid av neutralt adj., t. ex. *ig-a-ſjſjæpt-dåm gåru* jag har köpt dem (*klådeå* kläderna) färdiggjorda.

d) ett till ett neutralt subst. i plur. hörande adj., som står före substantivet, antar mask.-fem. ändelse, t. ex. *ſig-u-råmådå tråvå* iro se hur rimfrostdrädda träden äro! *kån-å ua-tjugga stjvleå* iro känn så tunga stövlarna äro!

Anm. Angående räkneordens kongruens må i detta sammanhang nämnas, att då ett räkn. syftar på ett mask. ock ett fem. substantiv, sättes det i mask. form, t. ex. *ånås og-ån vro-grånuga bå-tuår* Anders ock Anna äro griniga båda två, *dær-ovo-kåmåd ål-trår bo-kålå og-påvkar* de hava kommit alla tre både flickan ock pojkarne.

§ 166. **Komparativ.** a) En dubbel komparativ förekommer i uttryck som t. ex. *ån-rår r-måg flå* den här är flatare, *å-du-ånt måg mågåduå* är du inte modigare? *å-r-måg suålodå* rår det är mera svalnat här.

a) 'Mer än vanligt' uttryckes genom sammansättning av *åder* ock komparativ, t. ex. *åſå-uårt-åg åderåderå* inte blev jag rödare än vanligt, *og-ſå ul-dær-ovo-åå-årmklåå so-å-åågråvå* ock sedan skola de ha en halsduk som är grannare än vanligt, *å-ſjåks uå-uå-ååvåldå ån-nååå* hon tycks vilja vara förmer än andra Anna nedanför (backen).

Anm. 1. Komparativ kan ej såsom i rspr. brukas för att beteckna tämligen hög grad; 'en äldre man' heter alltså *ån-gåmkål*, 'jag har varit här flera dagar' *ig-a-uå-rå bra-naug-måkel åå*.

Anm. 2. Även av perf. particip bildas komparativ, t. ex. *ån-r-uåvåderå ån-rår åstå* han är mera vilad den här hästen.

§ 167. **Superlativ.** a) Någon motsvarighet till rspr:s 'den, det, de', framför superlativ finnes ej; det heter alltså t. ex. *ånås a-stååst brååſſå* Anders har de kortaste byxorna, *å-r-båst påvkan åå* det är den bästa pojken det, *ååå r-dåst ååååå* detta är det yttersta ånget, *ål-fååst-kåvå rår-r-båm vro-so-kåld-skååå* alla de vackraste flickorna här i byn äro så kallsinniga.

b) Den högsta möjliga grad uttryckes genom superlativ, som då alltid inleder satsen, t. ex. *ig-ååpt mååst-åg-dååå* jag ropade så mycket jag orkade, *lååst då-uåå* så länge de vilja, *åååst-åg-få-åå-åå* så snart jag fick se dig, *kåååst ig-uå* så ofta jag vill.

c) Superlativen begagnas även för att uttrycka högre grad, då det är fråga om två, t. ex. *du-å-åå-åå-åå å-frååst-stååå* du skall sätta dig på den främre stolen (i trillan), *gååååå* den äldre (av två bröder), *å-åååst knååååå* på den östligare knaxen¹.

¹) Storknaxen ock Lillknaxen kallas två bärg norr om Åsen.

Ann. En från rspr. avvikande användning har superlativen *fuæst* 'först' i uttryck som t. ex. *qn-kam-til fuæst-i-más* han kom till i början av mars.

VII. Den objektiva predikatsfyllnadens ock den senare komparationsledens kongruens.

§ 168. Den objektiva predikatsfyllnaden står vanligen i ack., t. ex. *dq-där ar-ig-aft fa-pigo* den där (flickan) har jag haft till piga, *qn-uäst-si glædan-o-kõtqn* han visade sig glad ock munter. Efter värbet *kõla* 'kalla' står den dock i nom., t. ex. *dæ-kõl-qn tråpplædza* de kalla honom Trappsläggan (om en smed i gården Trapp), *dæ-kõld-qn kätisdymba* de kallade henne Ketisdumban (om en dövtum kvinna i gården Ketis).

§ 169. Den senare komparationsleden i en jämförelse rättar sig alltid till kasus efter den förra, t. ex. *naug sätar-ig-õnym mæz-ald-õlum ælar* nog fäster jag mera avseende vid honom än vid alla andra, *dæ-uæ-dar õlar faraütq-õu* de voro där alla utom du, *adym-õlt min-uæs faraütq-næstu* vi hade allt med oss utom matsäcken.

Ann. Som komparationspartikel brukas *ald* efter komparativ ock *ælar* 'annan', *sos* efter *so* 'så' ock *læzk* 'sådan' ock *og* efter *læzk* 'lika', t. ex. *qn-i-gåmbiar ald-ig* han är äldre än jag, *qn-ir-ynt so-gõmol sos-ig* han är into så gammal som jag, *qn-i-læzk gõmol og-ig* han är lika gammal som jag.

VIII. Pronomina.

§ 170. **Personliga** pronomina av första ock andra pers. plur. utelemnas, då de skulle stå som subjekt ock då motsvarande uttryck i rspr. har rak ordföljd, t. ex. *ulum-råto nu* vi skola äta nu, *ri-so-træar og-læda-ur-mig* I ären så tröga ock leda mot mig, *fsyæladum i-sæks-ukur i-sõmos* vi »kölade» (d. v. s. vistades på myrslätter) i säx veckor i somras, *ig-spür-ød, urso-fær-i-sõ* jag frågar er, varför I beten er så.

Då rspr. har inverterad ordföljd, kan pron. likaledes utelemnas, t. ex. *og-nu-mõti-fil ua-stjnar* ock nu mätten I väl vara

mätta! men utsäges vanligen, t. ex. *nü kõytum-ur* nu springa vi, *bædi læd so-ryum-ur-rædq* vänten litet så äro vi färdiga, *og-æsn urur-i-dæt sjuævar* ock en gång voren I dit själva.

Även vid direkt fråga utelemnas pron. vanligen, ehuru ordföljden är inverterad, t. ex. *fqm-tinnygar qn* få vi tidningarna än? *urso-kõytir* varför springen I? Detta gäller dock ej första personen, då frågesatsen inledes av *urõ* 'varför', t. ex. *urso-ulum-ur-gzaro ed* varför skola vi göra det?

171. Ytterst vanlig är upprepning av personl. pron. utan motsvarighet i rspr., t. ex. *q-üt sakt-õ-ad* nog vet hon det, *dæ-læ-dæ fa-kumo ad-üæs nu* de våra torde komma nu, *ig-å-dq-fil rust-nu-ig birt-õ* jag har då börjat just nu, *ig-ar-ig-sakt-ig-mæz i-grytun* jag har mera i grytan¹, *qn-lar-n-ynt-qn kün ælar-ald-ig* han lär nog inte kunna det han mer än jag, *qn-lar-n-qn uõro ða-rægmæstær-ir* han lär nog vara där jägmästaren är, *qn-lar-n-nü qn a-fær læungo* han torde nog nu ha farit för längesedan.

Ann. 1. Utan motsvarighet i rspr. förekommer personl. pron. även i uttryck som t. ex. ('ingen av dem visste det' —) *ov-ükum dægn* av vilka (dem)? *mas-ur adym-ymænd-uæs-qn* då vi hade den (stugan) om hand.

Ann. 2. Med en fylligare betydelse än i rspr. uppträda pers. pron. i uttryck som t. ex. *ynt-ig a-gürt-ad* det är inte jag som har gjort det, *qn-bæ-dq-fil-ræn-mjælküp ad-ynt-ig-gzar* han bär då en mjölsäck, något som jag inte gör.

§ 172. **Reflexivt** pron. utan motsvarighet i rspr. eller motsvarat av personl. pron. förekommer i uttryck som t. ex. *drik-sig lit-ov-kæfi* dricka litet kaffe, *ym-qn-ad-uito-sig nod-æla gzaro* om han visste något annat att göra, *qn-fik-dq-fil-bitæl lasùls-las so-sfsuæsa-sig* han fick då betala Larsols-Lars som skjutsade honom, *ad-ad-bjævt uõ-no min-sig* vi skulle behöva ha något med oss.

Ann. Märk uttryck som *gzæggum uõ sig* vi gingo var ock en för sig.

§ 173. **Ägdoms**pronomina stå före sitt subst. endast då pron. starkt betonas, t. ex. *mæn råka* min hund, *ad-ir-õnymas gård* det är hans gård, annars alltid efter subst., som sättes i bestämd form, t. ex. *gårdn-os a-buæläe fsjæpt* hans gård har

¹) I detta ock följande ex. upprepas pron. tre gånger.

bolaget köpt, *råken-idär* er hund, *fösvæfs luku sarna* försöka sin lycka, *ändis uér* vår Anders, *qn-ök q-ändis-üerumas* han åker på vår Anders' (velociped).

Anm. 1. I förkortad, jämförande bisats höres i vardagligt rspr. ofta 'sin' med syftning på huvudsatsens subjekt; detta 'sin' motsvaras alltid av persoull. pron. i ås., t. ex. *ijša-ir-qn so-ræk-sos-brüer-os* inte är han så rik som sin bror, *qn-ir-ügger ald-sjüstar-os* han är yngre än sin syster.

Anm. 2. Plur. av 1:a pers. poss. pron. användes självständigt i betydelsen 'de våra, folket här i gården, vår familj', t. ex. *ovo-üera fäd-qn* ha de våra farit än? *a-du-sit üera* har du sett de våra?

§ 174. **Demonstrativpronomenet** *süævar* 'själva' står ofta i nom., där man skulle kunnat vänta dativ, t. ex. *dæ-küæk råto a-sig-süævar* de koka mat åt sig själva, *qm-ræt-sprök fär-uæs-süæva uir* vi ha ett språk för oss själva vi.

§ 175. Då ett **relativpronomen** i rspr. styres av en preposition, sättes prep. i ås. sist i satsen, t. ex. *dq-dæ-stügu, so-dæ-r-ovo-uad-ün* den där stugan, inne i vilken de ha varit. Jfr också uttryck som *æn-kål, so-ig-a-glæmt-öv un-ätar* en karl, som jag har glömt av hur han heter, *üen-ir-a-dæ fa-træk, so-rüætq üendas-ün* *og-tülü-nid* vad är det där för ett träd, vars rot vändes uppåt ock topp nedåt.

§ 176. Det **interrogativa** *üer* 'vem' användes ej, då det är frågan om två, så däremot *ükün*, t. ex. *ükün ov-üd bödüm r-stüæst* vem av er båda är störst? *üer* (*ükün*-) *ov-dæm a-gärt-ad* vem av dem (tre eller flera) har gjort det?

Anm. Det interrogativa *ükün* 'vilken' förekommer ofta i kvalitetsbetydelse ock ersätter då bl. a. rspr:s 'hurudan', t. ex. *uka-krüsätäjsa* vilket brokigt täcke! *ukad-ir-ad-i färg* hurudant är det till färgen? *ijša-üet-ig, ukün-qn sir-äut* inte vet jag, hurudan han ser ut.

177. De **indefinita** pronomina *üörü* 'var', *üörndær* 'vardera' ock *üör* (*sen*) 'var (sin)' brukas endast, då det är frågan om två personer; *üærü, üærndær* ock *üær* (*sen*) endast, då det är frågan om tre eller flera: *dær-ovo-sakt üe-sen käfsjæs* de ha var sin katkes (om skolbarnen), *dær-ovo-æn-rändajfsüæl üörüdær* de ha en randig kjol vardera (om två flickor), *qn-gäv-üörümndær ræt-skärpär* han gav vardera (av två pojkar) ett skidpar.

§ 178. Vid pronomina *ündzin* 'ingen', *ündzindær* ock *üün-dzindær* 'ingendera' förekommer mycket ofta **dubbel negation**, t. ex. *dæ-dzaro-üggüm üggqn-skodo* de göra ingen någon skada,

ijša-r-do-ünt-ig rålok q-üggqn inte är jag då arg på någon, *og-ünt ig-sög üggqn-kål ald üæro* ock inte håller såg jag någon karl någonstans, *qn-üet-ünt üar-ündzin pöyk ir* han vet inte var någon pojke är, *jsjüæpüm-ünt-üga so-krüpt* vi köpa inte några så ofta, *a-düg-dq-ünt üüündzindær-ov-dæm bæro mäg* ingendera av dem orkar då bära mig.

§ 179. Vid obestämd individualisering använder ås. ofta pron. *nógar* 'någon' på ett sätt, som avviker från rspr., t. ex. *a-üé bæ noga-llæk-büæläkar* det var bara en sån där bolagsarbetare, *ig-al-äta nog-bröda* jag skall efter litet bröd.

§ 180. Pron. *læk-ükün* 'vilken-än' kan inleda en s. k. allmän relativsats, *üända ükün* däremot ej, t. ex. *naug-för-qn læk-ük kül qn-ül-ovo* nog får han vilken flicka han än vill ha. Detsamma gäller advärbet *læk-ür* 'hur-än', t. ex. *læk-ür ig-üæpar, so-ärarn* *üntnod* hur jag än ropar, så hör han ingenting.

IX. Värben.

A. Aktivum.

§ 181. Ofta ha värben i ås. ett vida fylligare betydelseinnehåll än i rspr., t. ex. *sæ-du nogü-fölbær, mä-du-gör* ser du några hallon, medan du är ute ock går, *üiso-gq-du-öldar ün-ad-uæs, mä-du-fär* varför går du aldrig in till oss, då du är ute ock går, *lärum-sakt-fq-törk rüggüm-nqn-bröbit og-no-gós* vi torde nog få äta torrskaffning, bestående av någon brödbit ock någon smörgås, *qn-old-ö fnal-üp æn-snäas* han håller på att långsamt få upp en snes, *ästü a-tyædrad iæl tädugärdu* den tjudrade hästen har betat av hela den med »tada» bevuxna gården.

§ 182. Pres. inf. användes ofta med imperativ betydelse, särskilt i tal till barn, t. ex. *tær-nü* tig nu! *säjs o kük mifsöd* nu skall du sitta ock skita mycket, *küm-r-üg, u-mifsöd ö-a-ta-dzaro* kom ihåg, hur mycket hon har att göra!

§ 183. Infinitivmärket 'att' motsvaras i ås. av *ta*¹, t. ex. *dæ-üart-sämsar-üm ta-stämæn-qm* de blevo ense om att stämma

¹) Prep. 'till' heter *ad* eller *at* (se nedan); *täl* 'till' finnes endast i värbalsammansättningar ock som advärb.

honom, *ijša-ar-qn iyg-räls ta-uoro-i-sküem* inte har han någon hälsa att vara i skogen (med), *q-ad-stikk-lüasa ta-lips-sig-myn* hon hade blöss att lysa sig med, *drä-sjskåd-äut fú@jša ta-lät-ät-qn* de skickade ut folk för att leta upp honom.

Ofta saknar infinitivmärket 'att' motsvarighet i ås., t. ex. *qn-ir-üen: fq-kåfi ün mörgun* han är van att få kaffe var morgon, *rym-rig fóro nú* vi äro färdiga att fara nu, *ad-i-bäta fa-dig ua-fräk, fast-qn i-läad* det är bättre för dig att vara snäll, fast han är led, *qn-sóg-sig iyg-äla-rod atq-koyt-ündq* han såg sig ingen annan råd än att springa undan.

Alternativt kan *ta* saknas i uttryck som t. ex. *ad-ir-ü@dält (ta-)sög* det är vidrigt att se, *a-där i-kliant (ta-)gžaro* det där är svårt att göra, *ijša-päsar-a (ta-)sär-sq* inte är det (språk-)riktigt att säga så, *lil-qn-kanënd i-blot ta-old-üm* Lill-Anna är minsann mjuk att omfamna.

Anm. Märk uttryck som t. ex. *qn-füer up-i-möyreg og-tag-ät ien-lö* han gick upp i myren för att ta vara på en lie, *ig-al-fy-dig sta-sög-qn* jag skall följa dig åstad ock se hånne, *gók sta-söv ny* gå åstad ock sov nu!

B. Värkets s-form.

§ 184. Värbformer på *-s* med verklig passiv betydelse äro mycket sällsynta, t. ex. *sköpad a-skävis* (hällre: *ar-uert-skävrid*) *rä sq* skåpet har skavts här se, *qn-kolas-bisküpn, fan-i-so-duktig pridikö, da-n-i-drüjsin* han kallas biskopen, för han är så duktig att predika, då han är drucken (men hällre: *kölum-an bisküpn* vi kalla honom etc.). Vanligast är presens inf. på *-s* med passiv betydelse, t. ex. *ny kanënd al-a-trüskas* nu minsann skall det tröskas!

§ 185. Värbformer på *-s* med aktiv betydelse äro mycket vanliga, t. ex. *läyrtas* 'längta', *üegos* 'vårda', *av-rüet qn-da-kätln, so-döpas där tag hit den där kitteln*, som ligger omstjälpt där! *bär ad-ad-urila fa-törkas-ad-uas ny* bara det ville börja bli torrväder åt oss nu! *og-se al-lläkt uältas ia-ryggum-stügu* ock sedan skall dylikt ligga ock skräpa här omkring stugan, *biövr-fil-nt legas-fär rar öla ryggum-ien äst* I behöven väl inte stanna här hemma alla ock trängas omkring en häst, *u-dre-dä bzaros-äd* hur de där bära sig åt! *dug-du-ständas q-*

skärdum nra-küllbölk kan du stå på skidorna nedför Kullbacken, *ig-ündras, ua-n-fä-nü* jag undrar, var han vistas nu.

§ 186. Reciprok betydelse har värkets s-form i uttryck som t. ex. *drä lädas* de ledde varandra, *tälasum-üid* vi talades vid, *oldas-üm* omfamna varandra, *i-dälsbu ua-dra-llärka, so-dra-bä skötas og-rävas* i Delsbo voro de sådana, att de bara sköto varandra ock slogos.

C. Jälpvärben.

§ 187. Med former av värket *övo* 'hava' bildas ås. perfektum ind., pluskvamperfektum ind., imperfektum konj. ock pluskvamperfektum konj. De båda förstnämnda bildas på ett sätt, som fullständigt överensstämmer med rspr., t. ex. *ig-a-uad-äut o-koyt i-gärdum zel dän* jag har varit ute ock sprungit i gårdarna hela dagen, *ig-ad-üena, fé-fald-n-käm* jag hade hunnit, innan han kom.

Imperfektum konj. bildas genom *äd(a)* + supinum av huvudvärbet, t. ex. *bär ig-a-dügod* bara jag kunde! *ig-ad-ulaad-äuta, bär ad-ad-nt-snäad* jag skulle utöver (d. v. s. Kyrkbyn), bara det inte snöade, *üm-du-ad-urila ua fräk ny, so-ig-äd-balt-söm-litäd* om du ville vara snäll nu, så jag kunde sy litet, *üm-qn-ad-nt-äft sküegspannyga, ün-a-sakt uisalt* om han inte hade skogspångarna, vore det minsann uselt (ställt), *ändis-löt llarsn-äd-nt-ütod-ad* Anders låter som om han inte visste det.

Pluskvamperfektum konj. bildas genom *äd ad* + supinum av huvudvärbet, t. ex. *üm-ig-äd-ad-ürt-ad, so-äd-ig a-fad-äut o-knaka-til-ad-qm* om jag hade hört det, så hade jag gått ut ock slagit till honom, *du-äd-nt¹ a-dügod* du skulle inte ha orkat, *düktarn skar-öv-qm füetn, älast ad-n-a-däad* doktorn skar av honom foten, eljest skulle han ha dött.

Anm. Avvikande från rspr. uppträder värket *övo* 'hava' i uttryck som t. ex. *ijša-ar-ig no-fil q-rösjsojsyrn* inte har jag något fel (d. v. s. något att klandra) på Råstjä-kon, *u-mijsed a-öü klükü* hur mycket är din klocka?

§ 188. Värket *uoro* 'vara' uppträder ofta på ett sätt, som avviker från rspr., t. ex. *u-bitärd i-du-täyt fóro* hur tidigt har du tänkt att fara? *drä-säup olt-so-ir* de supa allt möjligt, *du-al-*

¹⁾ Vid hastigt uttal *änt*.

uar-izem nu, me-rógde-ir du skall vara hemma nu, så länge hálgen varar, *uiky-so-uár* förra veckan¹, *qn-uld-áut-nu, uad-ála-uár* han skulle ut nu till på köpet, *uá-ðq-fil-miz qan-ðskapí ðú-ir* vilken bråkstake du är! *ig-uar-iztnod r-tòmum-ad-qnár* jag kunde inte styra den (märren; eg. 'jag var ingenting i tömmarna åt henne').

Anm. Perfektum ock pluskvamperfektum bildas aldrig med former av *uoro*, alltså t. ex. *ad-i-tijælod* det är fruset, *a-uar-izlad r-gór* det var rimfrost i går.

§ 189. Värbet *uárda* har dels betydelsen 'bli' ock ersättes som sådant i de yngres språk ofta av *blí* i pres. (inf. ock ind.), dels betydelsen 'vara tvungen, måste', dels ock betydelsen 'bli nyttig till, duga till', alltså t. ex. *a-uárd-uármt* det håller på att bli varmt, *zan-gýmbsknául so-uárd-táu-ór a-izáeln* en gumse som blir två år till jul, *uárdum-llóter qn-da-bújsyn* vi måste slakta den där bocken, *ig-uart-krigg-miz mast-ig-dugda* jag blev tvungen att skynda mig så mycket jag orkade, *a-dá uerd-a-mikalo* (l. *a-miklum-dizelum*) det där blir nyttigt till mycket.

§ 190. Värbet *ula* 'skola' bildar futurum på ett sätt, som fullständigt överensstämmer med rspr., t. ex. *ulum-trúsk r-mörgu* vi skola tröska i morgon.² Märkas bör, att pret. *úlde* 'skulle' alltid har tidsbetydelse ock ej användes för att omskriva imperfektum konj. av huvudvärbet; 'om jag hade råd, så skulle jag fara' heter alltså *um-ig-ád-aft-ród, so-ád-ig-fárod*.

Värbet *ula* ersätter också rspr. 'bör, borde, bort', t. ex. *ig-ad-ula-gzáro-ad-r-dag* jag borde göra det i dag, *ig-ád-ad-ula-rizés miz-dyæ-simnu* jag hade bort resa med desamma.

§ 191. Rspr. 'kunna' motsvaras i ás. av värben *kúna*, *dúgo* ock *bála*. *kúna* betyder 'kunna = ha lärt sig, förstå', *dúgo* betyder 'kunna = orka, ha fysisk förmåga', ock *bála* betyder 'kunna = ha tillfälle till', t. ex. *izsa-kqn-ig spilo-q-ðrgur* inte kan jag spela orgel, *ig-dug-iznt-bizáro mald-szútr-fjálu* jag kan inte bära mera än sjuttio kilo, *uzo-dug-du-iznt-sóvo um-néatar* varför kan du inte sova om nätterna? *ig-bála-fil-ig gzáro-a-dér* jag kan ju göra det där, *ig-bála-ðq-fil-iznt qnad-ald-lá ða-fár-só* jag kan då inte annat än skratta, då I beten er så.

¹) Jfr *uiky-so-kymb* nästa vecka.

²) Om bruket av *skal* se ordböjningsläran.

Anm. Värbet *kúna* uppträder ofta i betydelsen 'det kan hända, att', t. ex. *kúnun uoro-q-fsjáelm uiky-so-kymb* det kan hända, att vi äro på myrslätter nästa vecka, *du-kqn iznt-uár-izn sé* det kan hända, att du inte är inne då.

§ 192. Såsom det defektiva jálpvärbet *mó*, pret. *mót(a)* brukas i ás., uttrycker det tveksam undran, förmodan, t. ex. *mó-a ua-sánt* kan det vara sant? *mó-a dúgo nú* duger det nu? *ig-ündras, um-ig-mó-ovo-knárvizn nast-dig* jag undrar, om jag har kniven hos dig, *a-mó-ðq-fil-é uoro-só* nog torde det förhålla sig så, *mó-iznt-a-dá uoro-rat-izúæf-kríptyr* är inte det där (apan) ett fullt djur? *du-mó-ðq-iznt ua-dúm* du måtte väl inte vara så dum (att du gör det), *qn-mót éð* han måtte det, *du-mót-ðq-fil-fó-a nú-ðq* du måtte du väl få som du vill.

Liknande användning har pret. *múnda*, t. ex. *qn-ündras-ó, um-du-múnd uar-izema* han undrade, om du var hemma, *izsa-múndum-uz-ðo ad-kymr-dázt* inte torde vi ha kommit dit, *qn-qn-múnd-iznt ad-a-far-tíl-qn dänsa* (jag undrar just) om han inte skulle kunna få henne att dansa.

§ 193. Rspr. 'tycks, synes' motsvaras av ás. *syæks*, t. ex. *du-syæks-se* du tycks göra det, *a-syæks-nu-fil iznt-bal-go-tíl upq-nod-ála-uis* det tycks då inte kunna gå till på något annat sätt, *diz-syæks-ua-sizgnar r-uzéndyn nord-r-smis* de tyckas vara långsamma i vändningarna norr i Smeds.

Däremot användes *tyks* vid berättelser, då den talande känner det omtalade endast genom hörsägner, t. ex. *og-se masn-tyks-a-gárd autmiz-ðvyn, so-týksn a-far-siz no-gúæno, og-q-tyks-a-kudr se fa-kríptyrum* ock sedan då han gick utmed älven, fick han se ett skogsrå, ock hon sjöng så för kreaturen.

Anm. 1. Värbet *fóro* 'fara' som jálpvärb betyder dels 'försaka' (fr. faire)¹, dels 'börja', t. ex. *ig-ál-lat-fa-sizúg ht-ov-káfr-a-diz* jag skall koka litet kaffe åt dig, *a-fa-rárvæn* det börjar regna, *a-fá fa-ua-kólt-ad-uæz nu* det börjar bli kallt (åt oss) nu, *nu far-a-fa-blí stútuærizsa-fadér* nu börjar det bli (komma) kortvirke, far, *mas-ig-fúæ fa-uárd-iztæð* då jag började bli litet (till åren).

Anm. 2. Värbet *gzáro* 'göra' användes som jálpvärb i betydelsen 'göra med att, ha anledning att', t. ex. *ig-gzár-iznt ovo-a-dér* jag gör inte med att ha det där, *izsa-gzá-du fa-dázt én* inte har du anledning att fara dit än.

¹) Detta uttryckes också genom *gzávo*, t. ex. *qn-gav-lá-uæz ðlymizæp* han narrade oss allihop att skratta.

Anm. 3. Värbet *vīla* 'vilja' användes i huvudsak såsom i rspr., dock har det ofta rent futural betydelse, t. ex. *uīlum-at-būdar i-mōrgu* vi skola till fäbodarna i morgon, *ig-uīl-sakt bitāl-dig, snast-i-dug* jag skall nog betala dig, så snart jag kan.

Anm. 4. Värbet *uīto* 'veta' brukas som jålpvärb i betydelsen 'förstå att', t. ex. *qn-uāt-sakt-qn rō-sig no-brōkakū og* nog förstår han att skaffa sig en brōdkaka också.

Anm. 5. Synnerligen svåröversättliga äro de båda jålpvärben *lus* ock *līstar*; följande exempel må anföras: *qn-lus-ad-āft so-mīkal krip bod-qn-og* han har haft så många barn, han också, *lus-du-uīl-låg-dag nū* vill du lägga dig nu? *og-īnt lus-uōro iugo* ock inte låtsas om något, *a-līsta-fōro nogu-flūgo-ra mīlmað* det uppträder någon fluga här emellanåt, *qn-ād-sakt-līsta uīl-ā-dyæ-ðār* han skulle minsann vilja åt det där.

D. Particip ock supinum.

§ 194. Pres. eller pret. av 'vara' + pres. part. motsvarar ofta rspr:s enkla pres. eller pret., t. ex. *ad-i-so-lāutānd-dār* det lntar så starkt där, *q-i-fō-sig lūpa, q-i-bo-kūmēnd og-fārēnd* hon har ett sätt för sig loppan, hon både kommer ock går, *o-sūmar vro-sīfsānd og* ock somliga sitta också (om ett porträtt), *qn-i-so-āl-kūkēnd q-olt-so-īr* han är så glupsk på allt möjligt, *sēg-ād so-āl-du-fq-sēg, uā-lāēnd-q-blīr* säg det så skall du få se, hur hon börjar skratta, *ig-uā-so-sīsvēnd, so-i-dūgd-īnt-sār-nod* jag darade, så att jag inte kunde säga något.

Anm. På ett sätt, som avviker från rspr., uppträder pres. part. också i uttryck som t. ex. *i-māqn-ūpuāksēnd uīgdūgem* i min (upp-växande) ungdom, *ad-i-no-ālakt-fārēnd o-kūmēnd fūæc* det är sånt där folk som kommer ock far (om bolagsarbetare).

§ 195. Pres. part. av trans. värb har passiv betydelse i uttryck som t. ex. *ita-īa-uātnēd ir-īnt-drīkēnd* det här vattnet är ej driickbart, *nāug-ir-a-īatēnd* nog är det ätbart, *ad-ir-īnt-ūndrēndas-ō* det är inte att undra på, *ūæš i-sārēnd og-īnt-fīæ-ēnd* vi böra säga det, men inte föra det vidare (då två personer språka förtroligt), *uēnta-du ad-ir-ēvēnd-dāzt-nod-ald a-flūgum* tror du att det är möjligt att lägga något där (överlemnadt) åt flugorna, *a-uār-īnt kūmēnd-dāzt* det var inte möjligt att komma dit, *ad-ir-īnt-uārēnd āuta* det är inte möjligt att vara ute, *ad-ir-īnt bzuæðēnd-tīl dyæ* det är inte värt att bjuda till ens, *a-du-no-gōmolt so-i-lāgēnd* har du något gammalt som kan lagas,

ad-ir-īnt-ūksēnd-ūm āut det är inte att tänka på (att gå) ut, *ad-ir-īnt-ārēnd-āta-dyæ* det är inte värt att höra efter ens.

§ 196. Perfekt particip har aktiv betydelse i uttryck som t. ex. *du-ir-ānu-sāker, qn-i-lēsīn mīfsēð qn-dār* du kan vara säker, att han har läst mycket den där, *ig-ir-īnt-sōvīm ēn* jag har inte sovit tillräckligt än, *ig-ir-īnt-ūæuarīn atq-bār-i-rānsi* jag har varit överallt utom i Ransi.

Anm. På olika sätt avvikande från rspr. uppträder perf. part. också i uttryck som t. ex. *qm-fūna tēktan-būætn* vi ha funnit så mycket att bottnen blivit täckt, *qn-ir-īnt āfsīn-no-mīn isn-īa fūæln* vi ha inte åkt något med den här fålen.

§ 197. Värben *uīna* 'hinna' ock *fō* 'få, lyckas' åtföljas av supinum, där rspr. har pres. inf., t. ex. *qn-ūi-fīl kūmēð ēn* han binner väl komma än, *qn-ad-ūæna strukod-ōv* han hade hunnit ge sig i väg, *i-kām fald-n-ūān-syækt-īn* jag kom innan han hann in, *qn-a-faz-ālakt qn-dār-ūægn* han har lyckats släcka (övervinna) det där bekymret, *qn-ad-ūæna syækt-ōv, fō-fald-ī-kām* han hade hunnit ge sig i väg, innan jag kom.

Anm. Värbet *siæfsa*, som också har betydelsen 'hinna', användes däremot ej vid värb, t. ex. *ig-syækt-īnt-dāzt (= uān-īnt kūmē-dāzt), fō-faldn-ad-fārēð* jag hann inte dit, förrän han hade farit.

X. Förkortat uttryckssätt.

§ 198. Substantiv äro utlemnade i uttryck som t. ex. *qn-a-kūmēð q-nēndād* han har kommit på nionde året, *ig-ir-q-trātēnda* jag är på trättonde året, *īā latum-uz-sōvo* här låta vi kreaturen sova, *qn-ar-āfsa trāt han* har tröttkört hästen, *du-bēla rāto-i-sūmu* du kan äta i samma matlag, *ig-āl-āut og-gzavo-kriptūrum* jag skall ut ock ge kreaturen foder, *fō-sīænast* för sista gången.

§ 199. Pronomen äro utlemnade i uttryck som t. ex. *fō lnt-ov-mīk* får jag litet mjölk? *ig-sit-trāt q-īān-sārēdo* jag sitter mig trött på den ena sidan, *ad-a-uā so-lāugt, so-qm-gaz-trāt ðlarūæp* det har varit så långt, så vi ha gått oss trötta allihopa, *dār-q-a-ūāksa-stūr* då hon har växt sig stor, *qn ātqna mīn-stīæna og-ūīnda* han efter med stenar ock kastade dem, *qn-tōka-dīem o-gav-mīkal-pēnīgg* han tackade ock gav dem

mycket pängar, *ifsa-ar-ån ua-noga-lånngz myæt-ig-a-uråd* inte har han varit borta länge mot vad jag har varit, *al-ig-sår-örig* skall jag säga dig något? *ifsa-ratum-ur atq-grügnad ölfket* inte äta vi annat än sädesföda alltjämt, *dar-igngzgn uul-övo-ad, so-a-fil-ig-igg-röd atq-övo-ad* då ingen vill ha det, så har väl jag ingen annan råd än att ha det, *ad-ir-ynt bär-åugnar ita-rår* det är inte annat än bara agnar det här.

§ 200. **Värb** äro utlemnade i uttryck som t. ex. *q-r-fazn-öv-myn-uæs* hon är glad att vara av med oss, *qn-lit-sig b-stämndqn* han sade sig vara bestämd, *ig-ba-uællkymnan-dzgm* jag bad dem vara välkomna, *a-sir-åut zen-dukt-kål isn-ra-skåul-mjæstarn* han ser ut att vara en duktig karl den här skolmästaren, *il-ån-al-itad* Lill-Anna skall ha det här, *qn-ül-ynt atq-ba-bränduinad* han vill inte få något annat än bara brännvin, *ad-ir-ynt no-uådar åut a-dig r-däg* det är inte något väder att gå ut i för dig i dag, *ym-du-råsa züætppv-nu-ör,* *so-föl-du-üäl-dig* om du rasar hitöver nu då, så faller du ock slår ijäl dig.

§ 201. **Prepositioner** äro utlemnade i uttryck som t. ex. *ig-ad-ålad aut-mjæra* jag borde ned till Mora, *ulym-up-skröla* vi skola upp till Särna, *uoko-frödasnqt* vaka om fredagsnatten, *disk-middäg* diska efter middagen, *ig-ot-middäg-ad* jag åt det till middag, *ig-ot-grötn früküæst* jag åt gröt till frukost, *naug-åduym-ur-balt-röp-dzgm mjöfsæ* nog skulle vi kunna jålpa dem med mjölk, *q-tüæst-dq-fil tidz-dig güædad* hon tordes då tigga godsakfr av dig, *du-al-skræv-åta-mzgn zen-röpprukadæt* frq-stököl du skall skriva efter åt mig en röd toppmössa från Stockholm, *gok-åta-örig zenym* gå efter en åt dig! *ad-ir-ynt-bröter-ym dig* *ald-mzgn* det är inte mera bråttom för dig än för mig, *gok-ündq-mzgn* gå undan från mig!

§ 202. **Förkortade uttryck av olika slag.** Obest. art. utlemnans ganska ofta, t. ex. *so-da-uar-ynt-strå* så att där var inte ett strå, *ad-i-ör-fil-é búæ* *so-düg* det är då väl ett anbud som duger, *alazsog-åna-büsa* som en annan buse.

Konjunktionen 'att' är utlemnad i uttryck som t. ex. *ig-sågd du-lit,* *q-uld-fq-dzaro tau-pa-til-a-dig* jag sade att du sade, att hon skulle få sticka två par till åt dig, *fæder-a-såkt ulym-låso* far ha sakt att vi skola läsa, *ad-a-uåksæd upq-æd ulym-zåto-ad* det har växt på det att vi skola äta det.

'Ock' är utlemnad i uttryck som t. ex. *kqm-fya* kom ock följ mig! *tr-trät tre* ock trättio (3.30), *fem-fyrt fem* ock fyrtio.

Anm. Märk även: *qn-tyle mter-æl-kulbök so-guæt* han rullade nedför hela Kullbacken så gott som, *kål-tölvte* Karl den tolfte.

XI. Anakolut ock pleonasm.

§ 203. Såsom exempel på anakoluter må anföras: *q-æd-dq-fil-aft-üæggart lazk-üm-a nu* hon skulle nog lika gärna ha det ogjort nu¹, *a-uar-zen-lüfa so-uærum-ræder atn-uld-stzålo* det var en luffare angående vilken vi voro rädda att han skulle stjåla (i ås. övergång från relativ till demonstrativ konstruktion).

§ 204. **Pronomina** förekomma pleonastiskt² i uttryck som t. ex. *ad-i-so-klænt no-uåtn* det är så dåligt vatten, *ig-a-solæqtan nqn-klöda* jag har en så otäck klåda, *qn-a-klænan nqn-tüæbåk* han har dålig tobak, *a-svæks-uo no-fsjæst-ov-nogår* det tycks vara något slags kött.

Anm. 1. Ett pleonastiskt *ükad* inleder ofta direkta frågor, t. ex. *ükad a-du-uad-a-mjæra-ald* har du varit till Mora? *ükad ir-a-söltad ald-sökred* är det salt eller socker?

Anm. 2. Ett pleonastiskt *dyæ* förekommer i uttryck som t. ex. *üædq a-du-öyæ-kymæd, dar-ynt-du-ar art-tölos-ym gæmpadær* varifrån har du kommit, som inte har hört talas om gamle Peder? *ur-a-ödu-öyæ färæd* hur har du nu betett dig?

Anm. 3. Obestämda artikeln förekommer pleonastiskt i uttryck som t. ex. *fæder-a-gært zen-læuggan-zen-stör* far har gjort en lång käpp, *ig-a-sörqn zen-füæt* jag har ont i en fot, *ua-rålokqn zen-suæ-ödu-ær* vilken 'argsint svärfar du har!

§ 205. **Värb** förekomma pleonastiskt i uttryck som t. ex. *ig-ündras, ym-qn-r-sjyldug dzaro-a-fær-ynt* *uæra* jag undrar, om han är skyldig att göra det för intet (vore), *dq-gård-ig bo-plyægd og-æræd* då både plöjde ock harvade jag, *qn-dzå bo-dålskar o-suænskar* han talar både dalmål ock svenska, *ad-i-so*

¹) Sammanblandning av uttrycken *övo-ad-üæggart* ock *dzaro lazk-üm-ad*.

²) D. v. s. utan motsvarighet i spr.

ðá-n-gó-llázk o-gga-bo-uæntar og-i-rád o-llázk det är så, då man går så där ock både väntar ock är rädd ock dylikt.

§ 206. **Advärb.** Orden *so* 'så' ock *se* 'sedan' förekomma mycket ofta utan motsvarighet i rspr., t. ex. *odarn-trüæd-ig-ænt so-ua nõðug tuó* den andra trodde jag inte behövde trättas, *ig-a-so-snugad-ýr bod-ig-og* jag har rensat slut jag också, *éd ad-du-ula-szö so-uar-ókt* där skulle du fått se något som var högt¹, *sókra tyfssar-ig so-i-gúæt* socker tycker jag är gott, *mó-i-se-sakt ad-rósod-ald* skulle jag falla (om du åkte på mig)? *al-ig-se-ænt-spý müno?* jag skall väl fråga mor, *ulyum-ur-se-ænt-szö* vi skola väl se till.

I slutet av direkta frågesatser förekommer ytterst ofta ett pleonastiskt (og) *ald*, t. ex. *i-du-klígn-ald* är du sjuk? *al-du-sfsüæs-prüæstam dú-ald* skall du skjutsa prosten du? *a-du-sköldradig nú-og-ald* har du skällat dig nu?

Dubbel negation förekommer, som ovan (§ 178) nämnts, mycket ofta vid vissa pronomina ock är även för övrigt vanlig, t. ex. *ifsa-ðq-ænt i-dág* inte i dag, *ifsa-bygdzer-æn iygumstas* inte bor han någonstans.

Även andra advärb uppträda i ås. utan motsvarighet i rspr., t. ex. *tag-no-stik, so-fqm-dq-úp záldn* tag en sticka, så att vi få upp eld, *qn-bygdzer in-nast-úæs* han bor hos oss, *qn-kymb-ænt a-bygkræs fa-fald-i-mörgu* han kommer inte till Bunkris förrän i morgon, *fast-a-rák-og-ænt so-fröla* fastän det inte räcker så rikligt.

§ 207. **Prepositioner** utan motsvarighet i rspr. förekomma i uttryck som t. ex. *fó lit-ov-käfi* får jag litet kaffe? *æn-úæp ov-smólo* en hop småboskap, *æt-tzúg ov-ägum* ett tjog ägg, *knak-tíl-ad-qm* slå till honom! *jsa-tók-far* (kär) tack (för)!

Anm. Ytterligare äro att märka några småord, som mycket ofta brukas pleonastiskt; så *bod* 'både' i uttryck som t. ex. *i-tyfssa-só bod-ig-og* jag tycker så jag också, *ad-i-bo-láygga brót-og* det är ännu längre bort, (det är kallt —) *ad-i-fil bo-só-og* ja det är det. Ett pleonastiskt 'att' uppträder i kraftigt bekräftande uttryck som t. ex. *éd at-du-gzúr* det gör du! *éd at-q-ár* det har hon visst det! I samband med konjunktionen 'eller' i bisatser förekommer regelbundet ett pleonastiskt *ma*², t. ex. *ifsa-úæt-ig, ukad-qn-a ma-lúpur ald-nod-*

¹) Märk, att *so* här ej är relativpronomen.

²) Märk, att detta ord är i uttalet skilt från konjunktionen *ma* 'medan'.

álar inte vet jag, om han har loppor eller något annat, *ad-ænt-guæt-úito, ukad-a-úard ma-só-ald-só* det är inte gott att veta, om det blir så eller så, *i-kæna-ðo-ænt, ukad-ad-i ma-sýæt ald-sáurt* jag känner då inte, om det är sött eller surt.

XII. Ordföljd.

§ 208. **Inverterad ordföljd** förekommer mot bruket i rspr.:

a) i av *so* inledda utropssatser, t. ex. *so-ávug-i-du* så olydig du är! *so-dým i-du* så dum du är! *so-láugt fa-du-úptar* så långt uppåt du går!

b) i vissa bisatser, t. ex. *spýr-úrduknunfúæjsa, og-trüæ-du ænt-míg* fråga Urd-kvinnfolken, om du inte tror mig, *ig-far-áut, og-rýæra-du-míg iæsn-tíl* jag går ut, om du rör mig en gång till, *ad-i-fil-úildast ig-gzúr-ad, og-ál-ig* det är väl bäst, att jag gör det om jag skall, *du-lq-sakt-dú úito, um-ad-ir-ændis ald-ir-a-kál* nog lär du veta, om det är Anders eller Karl, *ig-sóg-ænt, ukar-ææ-ua ma-nodr-uætnæ ald-uar-q-úpýr* jag såg inte om reven var nere i vattnet eller (var hon) uppe, *ig-úæt-ænt, um-ad-ir-um-ðsta ald-ir-ad-um-úðrar* jag vet inte, om det är om höstarna eller om vårarna, *sas-adum-úæ-dar i-trú-úikur, ald-ædum-ur-úæ-da tuúr* då vi hade varit där i tre veckor eller om det var två.

Anm. Omvänt har ås. rak ordföljd, då rspr. har inverterad, i uttryck som t. ex. *og-íngzín-püæstdäg ad-ir* ock ingen postdag är det!

§ 209. **Predikatet** står mycket ofta sist i korta relativsatser, t. ex. *qn-fik-fil-suæn røða, so-gæmbla-úar* Sven fick väl rå, som var äldre, *dræ-gzá-so, dræ-so-gæmblast-iro* de göra så, de som äro äldst, *i-gó-ðært-næmast-ir* jag går dit det är närmast, *ðla-so-ðært-kýmo, so-sæz-ðræ* alla som komma dit, så säga de, *ðlar vro-ðræ-læða ur-qn-so-siæ-nast-kám* alla äro de leda mot den som kom senast, *qn-sægd sos-sænt-úar* han sade som sant var, *ifsa ulyum-ur-ændæ-ðvæ so-gært-ir* inte skola vi ändra det som är gjort, *ðla so-ògu og-nævad ovo* alla som ha ögon ock näsa.

§ 210. **Objektet** sättes ofta före värbet på ett sätt, som avviker från rspr., t. ex. *du-ál-dq-é fq-szö* du skall då få se det, *um-du-ad-é úitod* om du visste det, *ad-dræ-ænt ðnum sfsüæsad-ald* var det inte just honom de hade skjutsat? *dræ-kýnd ænt-æt-ændæ-fil fína* de kunde inte finna ett enda fel.

Då något av värben *ǵávo* 'ge; bringa att' ock *lat* 'låta' såsom jålpvärb står vid en infinitiv, sättes dess objekt, i motsats mot i rspr., efter infinitiven, t. ex. *ig-ál-ǵav-drík krýttyrum* jag skall ge kreaturen att dricka, *ál-du-ǵav-gråñ-ena nú-ald* skall du narra henne att gråta nu? *lat-sǵó mǵrgit* lät Margit se! *q-úld lat-sǵó-nogum-ad* hon skulle låta någon se det, *urso-ál-du-lat-álǵs rákqn sǵsǵeðe* varför skall du låta hunden slicka skeden? *og-nú ál-du-et-ǵǵúls lat-ráto-ðig mǵgá* ock nu skall du ut på myrslåtter ock låta myggorna äta dig, *sǵq-ǵǵǵata lat-lǵe-sǵ smð-pðykq* se getterna låta småpojckarna leda sig, *lat-uárl-mǵ lǵteð* lät mig vila litet! *ig-ál-lat-fro-úp-sǵ-qñ lǵteð* jag skall låta honom morna sig litet, *du-ál-lat-uðro-qñ* du skall låta honom vara, *du-ál-lat-ǵzá-pðykq sos-dre-uǵla* du skall låta pojckarna göra som de vilja.

Liknande oskiljbara värbaluttryck äro bl. a. följande: *razt-úp-sǵ* resa sig upp, *du-ál ǵav-át-mǵ a-dár* du skall ge mig tillbaka det där, *qñ-ál-drag-skótqn ǵǵǵtar, da-ðre-dráit-kábum* man skall rumpdraga getterna, då de skita stockar (d. v. s. ha förstoppning), *ovo-ðre-draz-nával-dǵ-nosñ* ha de naveldragit¹ dig nånsin? *ig-fík-drík-r-lág káfi mǵñ-áñðis og-máñ* jag fick dricka kaffe i lag med Anders ock Maria, *rat-mátqn-sǵ* äta sig mätt, *ig-bá uálkúmnán-dǵm* jag bad dem vara välkomna, *ig-ar-áǵsa mátqn-mǵ tímbré* jag har kört mig mätt på timmer.

Anm. 1. Det förhållandet, att äs. har skilda böjningsformer för nom. ock ack. av ~~je flästa~~ subst., medför ofta, att en ordföljd, som i rspr. åstadkommer otydlighet, med fördel användes i äs., t. ex. *kúly tuð-gámkáln mǵñ-sǵ* flickan tog gubben med sig, *póyǵsñ dáǵð-skáulmǵastarn, so-n-uart bo-gúæl og-blór* pojken dängde skolmästaren, så han blev både gul ock blå.

Anm. 2. Objekt, som innehåller negerande pronomina, ha tendens att ställas så långt fram i satsen som möjligt, t. ex. *fast-ǵǵqñ-kál q-ár* fastän hon inte har någon man, *ig-r-ǵǵqñ rád ig* jag är inte rädd för någon jag, *r-káñas-ǵǵqñ ála uíd* jag känner inte igån någon annan, *qñ-ǵzár ǵǵqum-kúærtum-mǵñ* han gör inte med några kort, *ig-ár-ǵntnod árt* jag har inte hört något, *dar-ǵǵ-páñǵ ig-ár* då jag inte har några pengar.

§ 211. Advärbialet sättes vida oftare än i rspr. före värbet, t. ex. *um-du-úrl-só lǵga* om du vill ligga så, *uer-a-só-ǵǵúæpt* vem har gjort ett sådant köp? *nqz rǵsa-bálar-ig rǵ-stánda* nej

¹) Ett slags bukmassage, som användes vid kolik.

inte kan jag stå här (sysslös), *og-ǵnt-rǵ-uáñ o-kláñder* ock var inte här ock gråla! *so-ðre-býæv-ǵnt rǵ-skrámbal* så att de inte behöva (ligga ock) skramla här, *so-uíst sos-rár ig-ír* så sannt som jag är här, *naug-bálar-n-fel dá-béñdas* nog kan han då vråka sig där, *ad-sq-ðáñta prúæstñ-uæ færð-og* hade vår prost också farit dit, *bá-báñ, tast-mǵñ-kúmb* vänta bara, tils mor kommer! *ig-bá-spúærd-áter, um-lás-uár-ǵna* jag frågade bara, om Lars var inne, *q-syæks-grál ad-uærtæ-frísk* hon tycks ha blivit alldeles frisk, *qñ-ǵzá-fil-ǵnt-áñ, máld-n-kéna gúæt-ǵzár* han gör då inte mera, än han känner gör gott, *rǵsa-ál-qñ so-lúæf fóro* inte skall man bete sig så fult, *qñ-syæks-ǵnt-uðro ov-mátǵm-mat* han tycks inte bli mätt av mat, *ǵzárum-uñ nod-álar-ald báñ ate-uáǵum gðum* göra vi något annat än bara gå efter vägarna? *da-ðu-ir-q-rǵesun-stáð* då du är stadd på resa.

Även i övrigt märkes en tendens att sätta advärbiella bestämningar långt fram i satsen, t. ex. *koytir-og-ír ǵem* springen I också hem? *ig-ád-og-ig troad-á-noga-nu* jag skulle också vilja få litet nu, *ig-uát so-uél-a-so* jag vet det så väl så, *ig-a-gart-úp bod-ǵñ-dar-og* jag har gjort upp (eld) där inne också.

Starkast är denna tendens beträffande ordet 'inte', som gärna sättes först i satsen, t. ex. *og-ǵnt-du uil-fy-uæ at-búder* ock du vill inte följa oss till fåbodarna? *ǵnt-ig-suáñsker-ald* jag talar inte håller svenska, *og-ǵnt-láugg-sǵsǵæ belym-uð-dar* ock lång stund kunna vi inte vara där, *du-ál-sǵó, so-ǵnt-du fa-túæ-kut-nu* du skall se (till), så att du inte betar dig tokigt nu, *um-ǵnt du-kúmb* om du inte kommer.

Anm. 1. Ordet 'inte' kan aldrig såsom i rspr. stå emellan subjektet ock predikatet i bisatser; om ordet ej sättes i satsens början, måste det därför stå efter värbet, t. ex. *ig-r-rád qñ-kúmb-ǵntá* jag är rädd att han inte kommer, *qñ-fá llarsn-uís-ǵnt-ad* han låtsas som om han inte visste det, *bá-fa-ðyæ at-ig-uíld-ǵnt fy-qñ* bara därför att jag inte ville följa honom, *um-du-fqr-ǵnt-gárt ita-rǵ firr-brádo* om du inte hinner göra det här före förfrukosten, *fast-dre-uár-ǵnt-ǵema* om de också inte vore hemma.

Anm. 2. Negationen *ǵnta* sättes alltid före objektet, t. ex. *ig-fík-ǵnt-ad* jag fick det inte, *qñ-sóg-ǵnt-mǵ* han såg mig inte.

§ 212. Vad beträffar attributets ställning i satsen, märkas följande exempel: *ig-ad-áñðis-lállqn mǵñ-mǵ* jag hade den lille Anders med mig, *ig-ar-ǵǵqñ tró túæran ó-mǵ* jag har inte en torr tråd på mig, *nqñ-dág ald-áñqn* en eller annan dag, *a-ðu-*

zæn-til lödar har du en låda till? *a-du-zæn-til låzka* har du en dylik (låda) till?

XIII. Prepositionernas rektion.

§ 213. **Dativ** styra följande prepositioner¹:

ad 'åt, till'², t. ex. *dær-ovo-sält-gårdn a-buäläe* de ha sålt gården till ett bolag, *uan-äl-ig-gzar-ä dypæ* vad skall jag göra åt det? *vjsa-ar-ig ue-dært-ad-om-nod* inte har jag varit till honom något, *ad-ir-älfræd so-r-fæder a-kræpæm* det är Alfred som är far till barnet (barnets far);

åtræd 'tillsammans med', t. ex. *ulym-zato-sjsyræd atra-grötæm* vi skola äta surmjölk till gröten, *a-uær-zæn-til atra-mæznum-guba* det var en till utom min gubbe;

åtræ 'i bakre delen av', t. ex. *æn-sæt-åtræ-bötæm* han sitter baki båten;

fræ 'från', t. ex. *gok-ündq fræ-glæsæ* gå undan från fönstret;

fræmæn i främre delen av, t. ex. *du-äl-sæts-dæg fræmæn-trælyn* du skall sätta dig framme i trillan;

mællæ 'mellan', t. ex. *q-syr-æut-læs-ræ-pæ, so-a-uåksa mællæ-tuæm-stænum* hon ser ut som en potatis, som har växt mellan två stenar, *æræn fuær-æn mællæ-grækum* haren for in mellan granarna;³

mæætæ 'mot', t. ex. *r-køyt-mææt-om* jag sprang emot honom, *nøtæ mææt-sündææm* natten mot söndagen;

næst 'hos, vid', t. ex. *æn-bjødæ-næst-sküæmakaræm* han bor hos skomakaren, *æn-sæt-sæg næst-büærdæ* han satte sig vid bordet;

ündq 'undan', t. ex. *q-bæ svæks-ül-kum-ündq-om* hon tycks bara vilja komma undan honom;

yr 'ur', t. ex. *æn-fuær-yp-stivolum* han for ur stövlarna;

¹) Prepositioner, som styra genitiv, se § 150.

²) Dessutom märkas sammansättningar som *dæædønæd* på andra sidan om, *nædønæd* nedanför, *nørdønæd* norr om, m. fl.

³) Denna preposition brukas ofta enklitiskt, t. ex. *gårdmællæ* mellan gårdarna, *uægumællæ* mellan väggarna, *ad-ir-ænt-læygga rømmællæ ald-lørmællæ* det är inte längre mellan råden än mellan låren (ordspr.); jfr *dær-ovo-mætsæ sig-mællæ dæ-dæ-bødar* de ha mycket sig emellan de där båda.

ov 'av, från', t. ex. *fö lit-ov-låzko* får jag litet dylikt, *æn-kymb-østræ-ov-ræmøyrn* han kommer österifrån Rämyn, *du-äl-læs-öv fætæ* du skall slicka av fatet, *æn-gærd-æutov-bæææ* vi ha gått utför bärgen.

§ 214. **Dativ** eller **ackusativ** styra följande prepositioner:
åter 'efter', t. ex. *gok-åter zænum-stø-r-a-mæg* gå efter en käpp åt mig! *køyt-åta-dypæ* spring efter det! *åta-zøgdæ* efter hälgen, *åter-æ tægd-æn græla* efter det teg han alldeles;

fær 'för', t. ex. *a-du-rokæd-æut fær-æn-dænæ* har du råkat ut för den där? *tæk-fæ-lønæd* tack för lånet! *næug tæn-sæg-a-sæærn fæ-dæn* nog tar man sig till Särna på en dag, *æ a-btælt træ-æ fæ-kræækæ* jag har betalat tre öre för krokarna, *æn-düæ fæ-no-døgo-sæ* han dog för några dagar sen, *dq-dæ-klükæ ar-r-jsvæpt fæ-fæm-krææner* den där klockan har jag köpt för fem kronor;

fær 'i vägen för, före', t. ex. *du-r-fær-æn* du är i vägen för honom, *du-äl-zænt-køyt fær-fuætum-so* du skall inte springa framför fötterna (på mig) så, *fær-züælä* före jul, *a-dæ uæ-fær-dææn-døgo* det där var före dina dagar;

i 'i', t. ex. *uæn-æ-du r-bjætuna* vad har du i byttan? *dæ-go-r-skæulæm øl-træær* de gå i skolan alla tre, *go-r-kævæ* gå sönder, förstöras, *ær-r-mænæm* under morgonens lopp, *læbükæn a-nüdzæ-mæg r-sæædæ* lillbocken har stängat mig i sidan, *sjsædæ fuæ-næd-r-kævæd* skeden for ned i ostskummet, *ulym-dææ-r-skæulæn* vi skola i skolan, *äl-du-sæts-dæg mæn-låækt-r-nævq* skall du sätta dig med dylikt i händerna? *a-lot-klæænt r-æræ* det låter illa i öronen, *r-tügu-mænæta* i tjugu minuter, *æv-a-dær ætr-skøpæd* lägg det där i skåpet;

mæn 'med', t. ex. *sæp u-dær-ovo-skrææva mæn-knæævæm* se hur de ha skrivit med kniv! *dær-øk mæn-üq-sæænum* de köra med var sin (häst), *mæn-ükær ææn-sæ-ula-gææft-sæg* med vilken (ficka) borde han då gifta sig? *du-äl-fæ-sæp mæn-brædum æm æar* du skall få se hur mycket bräder vi ha här, *æn-gærd-zænt-mæn mæld-tuæm-æld-træm* han gjorde inte med mer än två eller tre, *østar-og-zøp-uææ-mæn-om* öster ock jålp oss med den (potatisåkeren), *sæp-mææfæ-fq sæts-ø-brææ-mæn-prææstæm* se morfar får sitta bredvid prosten, *æn-ar-øt-ündra mæn-kræægnæn* han har åtta hundra (kronor) av Kronan, *uæ-læææ du-fæ-mæn-gææætum* hur fult du betar dig mot getterna! *ulær-*

áut-myn-smólon I skolen ut med småboskapen, *ad-i-so-gjáró go-myn-uátufúærirur* det är ett sådant göra att gå med vattufårorna, *ua-kuær-myn-ad* låt bli det! *fári-ínt myn-stórn-fa-míz* låt bli min käpp!

úpo, o '(upp)på'¹, t. ex. *a-líg dart-o-búærdæ* det ligger på bordet, *gók-atró-ændam-du* gå på sladden du! *ig-uát-do-ínt, uæn-du-uíl-upo-táfsi* jag vet då inte, vad du vill uppe på taket, *du-a-næra-míz o-átum* du har narrat mig på hattbytet, *av-úp-ad o-búærdæd* lyft upp det på bordet! *uæn-al-du-upo-táfsæd-atæ* vad skall du uppå taket efter? *dægr-vro-íaloker o-uæn-ænæn* de äro arga på varandra, *a-dæ uæd-ig-do-fil-gært upo-túæ-dógo* det där hinner jag väl göra på två dagar;

únder 'under', t. ex. *mæs-er in-unda-bæure* Misse är inne under härbret, *mæs-a-fæd-in unda-bæurað* Misse har farit in under härbret;

úvvr 'över', t. ex. *ad-ændzær up-vvy-glæs* det hänger uppe över fönstret, *skúæta gjúk-vvyr-æn-stæ* skottet gick över en sten, *ífsa-al-du-bry-dig-úm ua-íalok-vvyr-éd* inte skall du bry dig om att vara arg över det.

§ 215. Ackusativ styra följande prepositioner:

<i>átó</i> 'bakom'	<i>súnó</i> 'söder om'
<i>frómó</i> 'framför'	<i>óstó</i> 'öster om'
<i>ínó</i> 'innanför'	<i>uæstó</i> 'väster om'
<i>áutó</i> 'utanför'	<i>íæmó</i> 'på denna sidan om'
<i>úvó</i> 'ovanför'	<i>íúæto</i> » » » »
<i>níðó</i> 'nedanför'	<i>dæðó</i> » andra » »
<i>nördó</i> 'norr om'	

t. ex. *æn-fa-bær-ínó-rúægårdn* han går bara innanför gårdsgården, *dæ dúgo-ínt uær-áutó-ífsæxt íggæn-dæg* de kunna inte vara utan kött en enda dag, *æn-i-níðó-íaldæusað* han är nedanför eldhuset, *æn-býðzæ uæstó-èvæ* han bor väster om älven;

gæznum 'genom', t. ex. *a-ua-gæznum-æn i-fik-æn-da-plæs* det var genom honom jag fick den där platsen, *sæ.mæs-fær-in gæznum-glæsæd* se Misse går in genom fönstret;

íblænd 'bland', t. ex. *ig-i-so-állærvug, so-ig-bælar-ínt go-íblænd-fúæk* jag är så trasig, så jag kan inte vistas bland folk;

¹) Med sms. *áutónó* utanpå.

úm, ríggum 'om(kring)', t. ex. *uiso-i-du-so-kuælug ríggum-øgu* varför är du så sotig omkring ögonen? *o-i-so-ród-o-græn um-øgu* hon är så röd oek grann i ansiktet (eg. 'om ögonen'), *um-østæ* om höstarna;

uæd, bræurd '(bred)vid', t. ex. *æn-býðzæ dart-u-núæran* han bor vid Norsjön, *a-líg dart-u-spisn* det ligger där borta vid spisen, *fóm-fil-úg-uæs uæd-éd* vi få väl trösta oss med det, *æn-sit-bræur-præstæn* han sitter bredvid prosten.

Slutanmärkningar.

- 1) Genom misstag från förf:s sida har i de två första arken sandhitecken (◌) kommit att användas i stället för bindestreck för att beteckna, att vissa ord tillsammans utgöra en rytmisk enhet.
- 2) Sedan denna avhandling i det närmaste färdigtryckts, har förf. i tidskriften »Språk och Stil» publicerat en specialundersökning rörande Åsenmålets ljudlära, till vilken hänvisas.